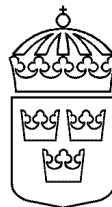

Riksdagens protokoll 1995/96:68

Onsdagen den 13 mars

Protokoll
1995/96:68

Kl. 9.00 – 14.32

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 mars.

2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 6 mars

SfU3 Arbetsskadefrågor

Mom. 1 (arbetsskadebegreppet)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (v)

Votering:

272 för utskottet

32 för res. 1

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 69 m, 21 c, 22 fp, 13 kds

För res. 1: 18 v, 14 mp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 2 (rehabilitering vid arbetsskada m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (v)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 5 (arbetshjälpmedel)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:68
13 mars

TU13 Organisationen av den periodiska fordonskontrollen

Mom. 1 (periodisk fordonskontroll)

1. utskottet

2. res. (m, c, fp)

Votering:

181 för utskottet

128 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 2 fp, 18 v, 13 mp

För res.: 70 m, 22 c, 22 fp, 1 mp, 13 kds

Frånvarande: 13 s, 10 m, 5 c, 2 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Ola Ström (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU18 Djurförsök

Mom. 1 (lagstiftning m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 2 (införsel av apor för djurförsök)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

293 för utskottet

15 för res. 2

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 69 m, 22 c, 23 fp, 19 v, 13 kds

För res. 2: 1 fp, 14 mp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 14 s, 10 m, 5 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 3 (djurtest av kosmetika)

1. utskottet
2. res. 3 (v)
3. res. 4 (mp)
Förberedande votering:
35 för res. 3
15 för res. 4
259 avstod
40 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Olle Lindström (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.
Huvudvotering:
275 för utskottet
34 för res. 3
1 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 70 m, 21 c, 23 fp, 13 kds
För res. 3: 1 fp, 19 v, 14 mp
Avstod: 1 c
Frånvarande: 13 s, 10 m, 5 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 6 (alternativ till djurförsök)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)
Votering:
295 för utskottet
16 för res. 5
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 21 c, 23 fp, 19 v, 13 kds
För res. 5: 1 c, 1 fp, 14 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 5 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 12 (utvärdering av djurförsökens relevans)

1. utskottet
2. res. 8 (v, mp)
Votering:
274 för utskottet
35 för res. 8
2 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 71 m, 20 c, 23 fp, 13 kds

Prot. 1995/96:68
13 mars

För res. 8: 1 c, 1 fp, 19 v, 14 mp
Avstod: 1 s, 1 c
Frånvarande: 13 s, 9 m, 5 c, 2 fp, 3 v, 4 mp, 2 kds
Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU14 Energistadgefördraget

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU13 Tilläggsbudget för budgetåret 1995/96 i vad avser bostads- utskottets beredningsområde

Kammaren biföll utskottets hemställan.

*Aktuell debatt:
Regional utveckling*

3 § Aktuell debatt: Regional utveckling

Anf. 1 PER-OLA ERIKSSON (c)

Herr talman! Centerpartiet har begärt denna debatt om regionalpolitiken mot bakgrund av den regionala utvecklingen under den senaste tiden och de, som vi uppfattar dem, synnerligen alarmerande signalerna om utvecklingen i olika delar av landet.

Under 1980-talet var folkvandringen från landets glesbygdsregioner mycket stor. Under 1980-talet kom utvecklingen i flera avseenden att likna den vi hade i Sverige under 1950- och 1960-talen. Storstäderna och universitetsorterna växte, landsbygden och de mindre orterna avfolkades. Nu, i mitten av 1990-talet, syns tecken som tyder på att den enkelriktade befolkningsförflyttningen hotar att upprepas. Befolkningsutvecklingen i Sverige under 1995 bekräftar att den regionala obalansen ökar. Endast 9 av landets 24 län kunde redovisa ett högre befolkningstal.

Ett genomgående drag är att ljuset släcks i hus efter hus i allt fler byar, småsamhällen och mindre städer runt om i landet. Sverige är på väg att kantra. Den negativa befolkningsutvecklingen, risken för sämre service och den ökade arbetslösheten är inte bara ett problem för skogslänen. Det gäller i lika hög grad Bergslagen och sydöstra Sverige, och det är ett problem också för några av landets större orter.

Vi måste förstärka regionalpolitiken och vi måste söka nya vägar. Det behövs också en helhetssyn. Den högre utbildningen måste byggas ut vid de mindre högskolorna, så som riksdagen har beslutat. Småföretagen, som ofta är livsnerven för de mindre orterna, måste ha goda utvecklingsbetingelser. Anslagen till upprustning och underhåll av vägar och järnvägar måste fördelas utifrån det långsiktiga målet att skapa regional balans. Vi måste också lära oss att utnyttja de EU-medel som står till förfogande.

Herr talman! Med dagens debatt om den regionala utvecklingen hoppas jag att vi får en framtätsyftande dialog om åtgärder för att hela Sverige skall leva.

Anf. 2 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Herr talman! Per-Ola Eriksson och jag har mycket gemensamt. Vi kommer bägge från en del av Sverige där frågor om regional balans har varit, och är, oerhört viktiga. Vi känner bägge starkt det engagemang som finns hos människorna i dessa delar av landet. Kampen för regional rättvisa är oerhört viktig där.

Vi har inte bara de geografiska rötterna gemensamt. Vi representerar också två partier som har en djup folkrörelseförankring. Socialdemokratin har liksom Centern i högre grad än andra partier satt den regionala balansen högt på dagordningen. Det var också dessa två partier som stod bakom den regionalpolitiska propositionen som förelades riksdagen förra våren. Det var för övrigt ett historiskt tillfälle – aldrig tidigare har Centern och Socialdemokraterna gjort upp om regionalpolitiken. Detta var första gången. Jag är glad för att vi kan ha denna enighet. Det är nämligen en styrka för vårt land och en tillgång i det regionalpolitiska arbetet att våra båda partier engagerar sig i denna fråga.

Sett över litet längre tid, och jämfört med andra länder, kan man säga att den svenska regionalpolitiken har varit framgångsrik. Vi har varit bra på att hålla samman vårt land. Om man ser på skillnader i inkomster och den regionala spridningen av dessa över landet, ser man att Sverige i detta avseende tillhör de bästa länderna i världen. I Europa finns det inget land som har så små skillnader som Sverige.

Men det finns ett hot – och det hotet är dess värre alltför verkligt och alltför nära. Den regionala utvecklingen bestäms nämligen ytterst av hur ekonomin och sysselsättningen utvecklas. Sambandet är egentligen ganska enkelt. Tillväxt ger fler jobb och bra befolkningsutveckling. Missväxt ger färre jobb och befolkningsminskning.

Vi kan med facit i hand konstatera att den eländesexplosion som Sverige genomgick under början av 90-talet på alla sätt var förödande. Jobben försvann. Titta bara på oss debattörer här i dag! Hur ser det ut i våra hemkommuner? I Per-Ola Erikssons Luleå försvann 5 000 jobb, i Patrik Norinders Kilafors och Bollnäs försvann 2 000 jobb, i Dan Ericssons Norrköping försvann 9 000 jobb, i Peter Erikssons Morjärv och Kalix försvann 1 000 jobb, i Hans Anderssons Ludvika försvann 2 000 jobb och i Eva Erikssons Tidaholm försvann 1 000 jobb. Sammanlagt försvann nästan 600 000 jobb i Sverige. All den sysselsättningsökning som vi hade åstadkommit under 20 år uttraderades i början av 90-talet. Jobben bara försvann. Det är naturligtvis en katastrof, och det är också den absolut viktigaste orsaken och bakgrunden till dagens debatt.

I mitt inledningsanförande vill jag peka på fem områden där regeringen på ett snabbt och kraftfullt sätt agerat för att förbättra den regionala balansen.

För det första gäller det den ekonomiska politiken. Den bär frukt. I stället för missväxt har vi nu tillväxt. Sysselsättningen i skogslänen har mellan 1994 och 1995 ökat med ungefär 10 000 jobb. Under de första åren av 90-talet minskade sysselsättningen med 90 000 jobb i skogslänen. Vi talar alltså om helt andra siffror nu i Morjärv och Kilafors än vad vi gjorde i början av 90-talet. Vi talar om plus i stället för minus.

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68

13 mars
Aktuell debatt:

Regional utveckling

Som en noggrann trädgårdsarbetare har regeringen plöjt upp den mark som förtorkat, rensat bort ogräs och öppnat bevattningsfåror som den förra regeringen lät torka igen – allt för att skapa en hög och varaktig tillväxt i hela Sverige. Hela Sverige behövs nämligen om vi skall kunna halvera arbetslösheten.

För det andra gäller det regionalpolitiken. Det är ett av de få områden i budgeten som i princip har lämnats orört. Medan andra politikområden har tvingats skära ned, satsar regeringen 4 miljarder kronor på regionalpolitiken. Detta var en del av uppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Centern. Detta tycker jag är ett styrkebesked – vi arbetar för regional balans.

För det tredje gäller det återflödet från EU:s strukturfonder. Det innebär ett rejält nettotillskott till regionalpolitiken. Det rör sig inte om några småpengar – sammantaget handlar det om i storleksordningen 13–14 miljarder kronor som via EU:s strukturfonder under en femårsperiod satsas i de hårdast utsatta regionerna i vårt land.

Det blir möjligt att satsa på tillväxt, och det är t.ex. det som gjort det möjligt för oss att i går besluta om att etablera ett miljö- och rymdforskningsinstitut i Kiruna. Institutet är ett unikt samverkansprojekt, till vilket resurser ges från kommunen, från staten och från EU. Totalt handlar det om en gemensam satsning på uppemot 200 miljoner kronor. Vi räknar med att EU kommer att bli den största bidragsgivaren till detta institut för rymd- och miljöforskning. Regeringen kommer för sin del att i morgon fatta beslut om institutet.

På samma sätt görs nu en stor satsning i en mycket perifer kommun som Pajala, långt uppe utefter den finska gränsen, för högskoleutbildning tillsammans med Umeå universitet. Också detta är ett samfinansieringsprojekt mellan kommun, stat och EU. Regeringen kommer i morgon att fatta beslut också om denna satsning i Pajala.

För det fjärde genomför vi nu en av vår tids stora decentraliseringsreformer. Vi för till den regionala och lokala nivån ned beslut om hur EU:s strukturfonder skall användas i Sverige. För alla de 13–14 miljarder som det gäller skall beslut fattas ute i landet. Det är något nytt och spännande för Sverige. Det skall inte ske i Bryssel eller i Stockholm, utan projekten skall bestämmas i Östersund, i Karlskrona, i Visby och på andra orter ute i våra målområden.

Decentraliseringen skall också gå vidare. Regeringen kommer i dag att överlämna en proposition till riksdagen om försöksverksamhet med ökat lokalt inflytande över arbetsmarknadspolitiken. Vi gör det därmed möjligt att i ett tiotal kommuner på ett friare sätt utnyttja offentliga medel för att nå bättre effektivitet i arbetsmarknadspolitiken, varvid försäkringskassorna, kommunerna och arbetsförmedlingarna kan jobba närmare varandra. Vi vill sätta människan i centrum. Systemen skall inte hindra en bra användning av resurserna.

För det femte går vi nu igenom några av de borgerliga statsrådets förmyndelser. Ort för ort, åtgärd för åtgärd granskar vi de regionala konsekvenserna av de många privatiseringar, bolagiseringar och avregleringar som dessa statsråd genomförde. Vi skall ta fram ett bokslut över det ideologiska korståg som signerades av de herrar som sysslade

med detta – för de var allihop herrar. Nu gäller det att räddas det som räddas kan.

För oss socialdemokrater är regionalpolitiken en del av välfärdspolitiken, men den är också en del av tillväxtpolitiken. Det är självklart att det skall råda jämlika villkor mellan individerna i vårt land men också mellan regionerna. I själva verket är det så att jämlikhet på individnivå förutsätter regional rättvisa. Människor i Östersund och Kiruna skall ha samma rätt till utveckling som de som bor i Stockholm och Trelleborg.

Vi har också varit oerhört framgångsrika i det arbetet. Den generella välfärdspolitiken har gett människor samma rätt, oavsett var de bor i landet. Man har rätt till sjukvård, rätt till utbildning och rätt till en trygg ålderdom, och det skall man ha oavsett var man bor, såväl i Kilafors som i Morjärv.

Den generella välfärdspolitiken har varit det kitt som hållit samman landet. Att slå vakt om det kittet, att hålla ihop en fungerande välfärdspolitik, är oerhört viktigt. Det är en förutsättning för regional balans.

Men för oss socialdemokrater är regionalpolitiken i än högre grad en aktiv del av tillväxtpolitiken. För att vi skall klara tillväxten krävs att vi tar till vara kraften i hela Sverige. Varje region i Sverige bär på en tillväxtkraft. Det må gälla skogen och vattenkraften i Norrland eller informationstekniken i Stockholm och Blekinge – i allt detta ligger en kraft som ger tillväxt.

Jag ser här stora möjligheter. Den nya tekniken ger nya förutsättningar och skapar möjligheter att förkorta avstånden. Därför behövs regionalpolitiken både ur välfärdspolitisk och ur tillväxtpolitisk synpunkt.

Vår tids största utmaning är att ge alla rätten till ett jobb. För att klara det krävs det åtgärder på alla politikområden, och i synnerhet krävs regionalpolitik. Vi behöver hela Sverige för att kunna halvera arbetslösheten.

Anf. 3 PER-OLA ERIKSSON (c)

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att vi har en bred samsyn i så stora och viktiga frågor som det i dag handlar om, nämligen hur vi skall skapa goda levnadsbetingelser i alla delar av landet.

För en tid sedan besökte jag Suokolojärvi, en liten by i Övertorneå kommun. I Emmastugan, byns samlingslokal, mötte jag några av byns invånare en torsdagseftermiddag. De hade en hälsning till riksdagen som löd: Ge oss förutsättningar att utveckla vår bygd, möjlighet att stanna kvar och utveckla företagandet, jordbruket, servicen och kommunikationerna!

De hade en önskan att få samma levnadsbetingelser och möjligheter som man har i andra delar av landet. Jag tycker att det är ett berättigat krav. Vi måste ta vara på den skaparkraft som de visade och som också finns runt om i landet i många lokala utvecklingsgrupper. Den har manifesterats många gånger, och den kommer att manifesteras vid landsbygdsriksdagen om någon vecka.

Det är nu drygt 30 år sedan som den första medvetna satsningen på lokaliserings- och regionalpolitik gjordes i mitten på 1960-talet. Många

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

gångar har riksdagen gjort stolta deklARATIONER om livskraft i hela landet. Man måste ställa sig frågan: Har riksdagens beslut i alla delar skapat livskraft i hela landet? Mitt svar är nej.

Vi måste nu söka upp nya områden. Vi måste intensifiera resursinsatserna till utveckling, kompetens osv. Högskolorna utgör en motor i arbetet på att utveckla vad informationstekniken kan ge oss. Vi bör också utnyttja omställningen av energisystemet till att skapa arbete, sysselsättning och nya företag runt om i landet.

Jag vill ställa några frågor till arbetsmarknadsministern. Vi har sedan ett par år tillbaka den s.k. Hörnlundmodellen, som innebär att man flyttar resurser från arbetsmarknadspolitiska till närings- och regionalpolitiska insatser. Under fyrpartiregeringens tid flyttades 800 miljoner kronor från arbetsmarknadspolitik till regional utveckling. I fjol vidtogs en liknande åtgärd i samband med uppgörelsen mellan Centerpartiet och regeringen.

Jag vill fråga: Är arbetsmarknadsministern beredd att fortsätta med den typen av åtgärder för att kunna skapa en slagkraftig regionalpolitik?

Vi behöver också goda kommunikationer för att få livskraft i hela landet. Jag menar att anslagen till underhåll och upprustning av vägnätet måste få en bättre regionalpolitisk profil. I dag satsas stora pengar på några få projekt i vårt land. Öresundsbron kostar på ett enda ställe ungefär 10 år – kanske 15 år – av regionalpolitiskt stöd.

Jag vill fråga om arbetsmarknadsministern är beredd att medverka till att anslagen till upprustning av vägunderhåll får en bättre regionalpolitisk profil i framtiden.

Signaler från staten, från statliga företag, från databolag och även från detta hus betyder mycket runt om i landet. I förra veckan skickade Vasakronan ut en signal. Man deklarerade att man skulle sälja sina fastigheter i t.ex. Östersund och koncentrera sitt fastighetsägande till andra orter, framför allt i kustområden. Jag tycker att det är en mycket tydligt illavarslande signal när ett statligt företag säger att den delen av landet inte längre är intressant för företaget. Vilka åtgärder avser arbetsmarknadsministern att vidta med anledning av Vasakronans besked?

Jag menar inte att vi skall göra fastigheter till en huvudfråga i denna debatt, men det är viktigt att företag som ägs av staten tar sitt regionalpolitiska ansvar. Om man medvetet säger att man i en viss del av landet inte vill äga fastigheter i framtiden, kan det uppfattas som en signal att man inte tror på den landsdelen, i det här fallet Jämtland.

Småföretagen har särskilt stor betydelse för att skapa livskraft. Det gäller i allmänhet i hela landet, men det gäller i synnerhet i glesbefolkade områden. Goda betingelser för de mindre företagen är av avgörande betydelse för hur vi skall lyckas med den regionala utvecklingen. Jag vet att Anders Sundström sedan många år tillbaka har ett stort intresse för just de mindre företagens villkor.

De mindre företagen måste främjas i förhållande till de stora. Det är en grundprincip som vi måste ha. Vi måste medverka till att skapa fler småföretag. Det är de som kan skapa livskraften runt om i landet. Men

då behöver vi också regler och förordningar som gör det möjligt för de mindre företagen att utvecklas.

En sak som jag vill ta upp är att de förändrade reglerna för moms-uppbörden i större utsträckning måste ta hänsyn till de mindre företagen. Den beslutade likviditetsindragningen är förstås en besparing och en förstärkning för staten. Men vi skall också vara medvetna om att det har fått besvärliga konsekvenser för en del företag.

För Centerpartiet ligger det ingen prestige i att förändringen behålls till punkt och pricka. Men vi tar ansvar för de saneringsåtgärder som vi medverkar till, även efter genomförandet.

Som jag ser det behövs det en förändring av reglerna för att vi skall kunna få en bättre förståelse för och en bättre tillväxt i de mindre företagen. Eftersom jag vet att Anders Sundström har ett stort intresse för de här frågorna vill jag fråga honom om han är beredd att medverka till en förändring av reglerna för moms-uppbörd för små företag. Jag och Centerpartiet är det.

Anf. 4 PATRIK NORINDER (m)

Herr talman! Efter Anders Sundströms kärleksförklaring till Centern och Per-Ola Eriksson har mycket vackert sagts i debatten av de föregående talarna om den regionala tillväxtens betydelse. Mycket vackert har också sagts om glesbygdens inneboende kraft och om vad som kan åstadkommas om blott statsmakternas välvilja består. Mycket vackert har sagts om vad det betyder att hela Sverige måste leva.

Men mycket litet har än så länge sagts i debatten om vad det i grunden är som får hela Sverige att leva.

Låt oss främst konstatera att det i varje fall inte är stöd och bidrag. Senast i raden av dem som konstaterar att de inte har någon långtidseffekt är professor Christer Olofsson i samband med en utvecklingsrapport om näringslivsdynamiken under 90-talet.

På punkt efter punkt har socialdemokratin under årens lopp försvårat för företagandet, med höga skatter, med otillräckliga möjligheter att generera riskvilligt kapital och med en arbetsrättslig lagstiftning som osvikligt och effektivt har hindrat företag från att växa och utvecklas.

I dag, med närmare 1 miljon människor utanför den reguljära arbetsmarknaden, har det socialdemokratiska språket förändrats. Motståndet mot företagare märks inte lika tydligt i retoriken. Det finns t.o.m. de som kallar företagaren för en hjälte.

Men politiken ligger fast. Sedan regeringsskiftet 1994 har man med bistånd från framför allt Vänsterpartiet lyckats åstadkomma en hel lista med försämringar för företagare. Det senaste som Socialdemokraterna tillsammans med sitt stödparti Centern har lyckats driva igenom är förändrade moms-inbetalningsregler som får Företags-Sverige att fullkomligt rasa.

Ändå säger Sundström och Eriksson att man företräder en politik för företagande och nya arbetstillfällen. Er trovärdighet är för närvarande mycket låg vad gäller företagsamhet och att nedbringa arbetslösheten. Det enda vettiga måste nu vara att riva upp momsbeslutet. Socialdemokraterna brukar ju gilla återställare.

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*
Prot. 1995/96:68
13 mars

Herr talman! Jag har inte tagit fel på debatt. Jag vet att debatten om småföretagarnas villkor kommer senare. Skälet till att jag i denna regionalpolitiska debatt så starkt betonar företagarens villkor är min övertygelse om och även min personliga erfarenhet av att varje region, varje kommun och varje bygds möjligheter att utvecklas ligger i den lokala företagsamhetens och arbetsmarknadens möjlighet att växa och utvecklas.

Herr talman! Den regionalpolitik som Anders Sundström och Per-Ola Eriksson står för är regionalpolitik som hör varken 90-talet eller framtiden till. Den vilar på en övertro på en mängd av all sköns stödformer och fördelningspolitiska instrument och ett till intet förpliktande uttalande om en likvärdig standard i hela Sverige.

I stället bör en modern regionalpolitik formas av något som kan kallas attraktionspolitik. Det är en politik som bygger på nätverksuppbyggnad, kompetensutveckling, nischtänkande, infrastruktursuppbyggnad och förmågan att skapa ett allmänt attraktivt investeringsklimat. Denna politik skapas underifrån av enskilda människor, kommuner och regioner – inte genom centralstyrda regionalpolitiska bidrag.

En strategi för en regionalpolitisk attraktionspolitik är för det första det absolut självklara: att skapa ett gott allmänt ekonomiskt läge – ett ekonomiskt läge där också företagare får möjlighet att tjäna pengar, Anders Sundström.

För det andra: Vidareutveckla infrastrukturssatsningarna på framför allt telekommunikationens område. Det får inte finnas några som helst hinder för företag att etablera sig eller för överföring av kunskap, och det inom hela Sverige.

För det tredje: Stimulera nischutveckling. Nischer som ligger rätt i tiden signalerar tillväxt och utveckling. Tydliga exempel på denna lokala och regionala specialisering är utomlands Silicon Valley och i Sverige Gnosjö, Kista eller Åre med turism och data.

För det fjärde: Lyft fram den livskvalitet som blir en allt viktigare komponent för att attrahera kompetens och företagsamhet. Här finns en klar dragningskraft till små orter och till landsbygden.

För det femte och sist: Utveckla kompetens och kunskapsutveckling i regionalpolitiken. Teknik finns i dag genom ITV för att avlägsna orter skall kunna tillgodogöra sig högskolans och universitetens utbud utan långa resor.

Herr talman! Det är de många människornas initiativkraft, företagare och kompetens som kommer att skapa regional tillväxt och utveckling. Det är inte riksdags- eller regeringsbeslut om utsprättande av bidrag som kommer att forma framtidens regionala utveckling. Skall nya arbetstillfällen tillkomma är det nu hög tid att rensa bland alla hinder för företagande och ge förutsättningar för svaga regioner att utvecklas utan stöd.

Min förhoppning om att Anders Sundström och Per-Ola Eriksson kommer att klara den utmaningen är dock mycket liten.

Anf. 5 EVA ERIKSSON (fp)

Herr talman! Onsdagen den 21 februari begärde Centerpartiet en aktuell debatt om regional utveckling. Dagen innan, tisdagen den 20 februari, betalade landets större företagare in förtida moms för första gången. Två veckor senare, tisdagen den 5 mars, var det småföretagarnas tur att betala in moms innan de hade fått betalt av sina kunder. Totalt tog staten ut 8-9 miljarder kronor från företagen. Bakom det beslutet stod Centern.

Jag tycker att det var väldigt bra att Centerpartiet föreslog den här debatten. Centern oroar sig för att befolkningen minskar utanför storstadsområdena. Det är mycket omtänksamt om oss som bor på landet. I debattbegäran skriver Per-Ola Eriksson att det krävs omedelbara offensiva insatser. Det är bra.

Nu har vi tillfälle att diskutera vad som verkligen påverkar förutsättningarna att bo och leva utanför städerna i Sverige. Jag hävdar att det handlar om jobb, jobb och åter jobb.

I den förra borgerliga regeringen tog man steg mot en utveckling av landsbygden och en regionalpolitik som visade att det finns en skaparkraft på landsbygden. Centern hade då ansvaret för arbetsmarknad och regionalpolitik. Då startade en process. Landsbygden var på väg att erövra initiativkraft och framtidstro.

Landsbygden är en viktig resurs. Här bor en tredjedel av Sveriges befolkning. Här kan morgondagens arbetstillfällen i kretslopps- och kunskapssamhället skapas. Här får staten hög verkningsgrad på insatta medel för att skapa sysselsättning. Här finns boende- och rekreationsmöjligheter med hög livskvalitet. Här är kultur- och fritidsaktiviteter mångfacetterade och rikhaltiga.

Här finns någonting som är viktigt för framtidsutveckling: individers engagemang och skaparkraft. Här är föreningslivet och demokratin väl utvecklad och rotad. Här hushållar man med resurser i konkret Agenda 21-anda. Här sker IT-satsningar. I bygder som präglats och dominerats av basnäringar ligger framtiden i moderna kunskaper och tekniker. På några få år skapades jobb inom dessa framtidssektorer i bygder som för tio år sedan präglades av stagnation och pessimism.

Det visar också att ett rikt föreningsliv och en djupt rotad lokal demokrati i det civila samhället har betydelse för en positiv utveckling av näringsliv och företagande. Det visar att satsning på nya idéer och nya företag inom nya områden inte är förbehållna högteknologiska växt-husmiljöer. Det visar att satsning på utbildning och kunskap är framtiden för bygder som av samhällsdebattörer under många år setts som baksidan av Sverige. Visst har de fel. De hade fel. Det visade sig när den borgerliga regeringen lade fast långsiktiga tillväxtbefrämjande villkor för företagen. Först då blommar landsbygden.

Landsbygden visar vägen, stod det i Dagens Nyheter den 1 augusti. Jag tror att det var första gången under min tjugoföråriga politiska bana som jag kunde läsa det i en rikstidning. Men nu sprider sig pessimismen igen. Skattehöjningar och återställare avskräcker från nya investeringar. Det finns inget viktigare än tillgång till trygg försörjning och riktiga jobb när det gäller möjligheterna för landsbygden.

Prot. 1995/96:68
Fel! Okänt
13 mars
växelargument.

Fel! Okänt
växelargument.

Då duger det inte att som regeringen och Centerpartiet klämma åt småföretagarna, inte samtidigt som arbetslösheten är 13 %. Det är inte svårt att räkna ut om momsutsugningen har gjort det lättare eller svårare att nyanställa, lättare eller svårare att starta företag, lättare eller svårare att ordna en försörjning för oss landsbygdsbor. Vad är nästa dråpslag mot företagandet?

Det är bra att Per-Ola Eriksson i dag i denna talarstol säger att han är beredd att dra tillbaka detta förslag. Varför införde man det över huvud taget? Tänk om Per-Ola Eriksson och Anders Sundström skulle låna pengar på banken två veckor innan de fick sin lön för att betala in dem till staten! Det är ett helt absurt förslag. Ta nu initiativet, Anders Sundström, att ta tillbaka detta tokiga momsförslag!

Fru talman! Centerpartiet har nyligen föreslagit ett program för att stimulera kvinnlig företagsamhet. Jag tror att det är bra att satsa på kvinnor. Inte minst på landsbygden har kvinnorna betytt oerhört mycket för utvecklingen. Var finns förresten kvinnorna i den här debatten? Men Centern torpederar sina egna förslag. Det var inte länge sedan som Centern tillsammans med Socialdemokraterna var med och drog ner på lånet till kvinnligt företagande. Skall ni öka det nu igen?

Det finns all anledning för Per-Ola Eriksson och Centerpartiet att rannsaka det egna samvetet. Vad tjänar det till att lappa och laga för att hjälpa den ena eller den andra företagargruppen? Med momsindragning blir det sämre för företagen oavsett om de drivs av kvinnor eller män. Utan småföretag blir det inte några nya jobb, och utan jobb blir det inte någon levande landsbygd.

Centern har ett ansvar för utarmningen av landsbygden, och det är stort. Ge företagen utrymme att agera med långsiktiga tillväxtfrämjande villkor. Det är vad som behövs för att man skall få en levande landsbygd och för att hela Sverige skall leva.
(Applåder)

Anf. 6 HANS ANDERSSON (v)

Herr talman! En del av det som händer beror på starka marknadskrafter i landet. Marknadskrafter är aldrig för svaga regioner, svaga människor, arbetslösa och sjuka. Det är därför inte något konstigt att vi i dag ser ökade klyftor när det gäller klass, kön och regioners utveckling.

Det är inte heller alldeles konstigt beroende på att politiken – trots vad som här sägs från bröderna Sundström och Eriksson – aktivt har varit inriktad på att öka dessa klyftor, vill jag påstå. Jag har ofta markerat det när det gäller arbetslöshetsfrågor. Jag har markerat det när det gäller kvinnors ställning i samhället och möjligheter till jobb och försörjning, och jag gör det nu när det handlar om den regionala fördelningen.

Vi har ett tudelat samhälle med oerhörda devalveringsvinster i exportindustrin som inte samhället och politiken kommer åt för att skapa utveckling i våra län. Alla vet att inte minst i skogslänen och i regionalpolitiskt utsatta områden finns de bolag som har dragit extra stor nytta av devalveringen.

Statistiken visar att det både 1994 och 1995 skedde en mycket stor utflyttning från Norrbotten, Västerbotten, Bergslagen och norra Värmland. Men det gäller också Skaraborg, mindre kommuner och småländska höglandet, och det finns problem på Gotland. Bergslagen hade nästan lika stor utflyttning som för tio år sedan, när krisen var som allra värst. Blekinge och Kalmar har problem, osv.

Tittar vi på statistiken ser vi att vissa län har problem: Värmland, Kopparberg och Västernorrland, och allra värst är det i Norrbotten. Men tittar jag inom länen får jag mycket högre siffror. Procentandelar på 0,5 %, 0,7 %, 0,8 % befolkningsminskning förra året förvandlas till 2,4 % för Överkalix, 2,3 % för Arvidsjaur, 1,3 % för Kiruna och 1,1 % hemma hos mig i Ludvika. Det har hållit på så här i 15 år. Det är en utveckling som leder till oerhörd utarmning. Det är en förflyttning mellan län men också inom länen. Det är de sämst ställda kommunerna med svagast näringsliv och störst beroende av offentlig sektor och kommunal förvaltning som förlorar mest.

Sverige har ett förhållandevis jämnt läge mellan regionerna, säger Anders Sundström. Jag håller med om det. Det beror just på den svenska modellen: en generell välfärdspolitik, en skattepolitik som omfördelar resurser och en aktiv näringspolitik och arbetsmarknadspolitik. Det beror också på en riktig och bra regionalpolitik, om än väldigt liten i förhållande till de stora omfördelningarna.

Nu börjar man titta inte bara på regionalpolitiken, som är liten – 2, 3 miljarder kronor – utan på hela budgetens intäkts- och utgiftssida. NUTEK har gjort flera sådana studier, bl.a. som bil. 5 till Långtidsutredningen. Jag läser nu från sidan 160: Enligt prognoser och analyser har dock de fortsatta förändringarna och omfördelningen av resurser mellan individer och organisationer i högre grad än tidigare kommit att gynna de starka regionerna. Man förutser samma utveckling.

Jag tittar på NUTEK:s anslagsbegäran, vilket jag är övertygad om att också Anders Sundström gör. Jag kan där citera, eftersom han kanske tror mer på NUTEK än på mig: ”Enligt dessa analyser minskar inkomstutjämnningen mellan regioner under 1990-talet.” Det fortsätter de att göra.

Man analyserar de saneringsåtgärder som genomfördes i maj efter överenskommelsen mellan Centern och Socialdemokraterna. Det sägs: ”Studerar man de totala besparingarna per län, så kan man konstatera att Norrlandslänet tillsammans med Värmlands, Gotlands och Örebro län drabbas av besparingarna i högre grad än övriga landet.”

Det sägs också: ”Beroende på länens ålderssammansättning, arbetslöshet, näringslivsstruktur m.m. skiftar effekterna på kort sikt – – –. Av figur 9 framgår att det till största delen är de regionalpolitiskt prioriterade områdena som kommer att drabbas av betydande förluster av inkomster och sysselsättning.”

Tittar jag på AMS anslagsbegäran, som jag är övertygad om att Anders Sundström har tagit del av, skriver man följande: ”Utvecklingen på arbetsmarknaden under de närmaste åren kommer att innebära allt större obalanser mellan lediga platser och arbetssökande både regionalt och yrkesmässigt. – – – De regionala skillnaderna kommer att

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

öka. Glesbygdslän kommer att få en svag utveckling på arbetsmarknaden. Dessa regioner kommer att drabbas negativt av den låga efterfrågan på arbetskraft inom offentliga sektorn – en sektor som har en stor andel av sysselsättningen i dessa län”. Man har dessutom en låg andel framtidsföretag som kan suga upp arbetskraft.

Så här är det på område efter område. Det är inte så roligt att stå och citera i en talarstol när jag har så litet tid till förfogande. Men det kanske ändå ger en markering att statens egna centrala verk ser en planerad verksamhet för ökad regional utveckling. Det är kanske motivet till att Per-Ola Eriksson är tvungen att begära en aktuell debatt, alltså låtsas som om Centerpartiet är det parti som på något sätt skulle ta ansvar för den regionala utvecklingen.

När jag tar del av hur Centerpartiet formar framtidssamhället – Erikssonplanen, som jag tror blir herostratiskt ryktbar – ser jag att det handlar om att köra vidare med samma modell när det gäller kommunerna, dvs. med utgiftstak. Det handlar om att fortsätta med besparingsplanerna och de 16 miljarderna – inte genom skatter utan genom besparingar, trots att alla samhällsgeografiska analyser säger att det den vägen slår hårdast mot de värst utsatta områdena och därmed också mot de arbetslösa och, vilket samtidigt är svaret på en fråga som ställdes här, mot kvinnorna.

Kvinnorna finns ju inom den offentliga sektorn, och det är kvinnorna som nu stöts bort från arbetsmarknaden och som förlorar välfärd. Länen förlorar därmed befolkningskraft. Det kommer att bli mycket svårt att upprätthålla en regional balans. Jag återkommer senare för att tala om en del positiva förslag.

Anf. 7 PETER ERIKSSON (mp)

Herr talman! De regionala skillnaderna ökar igen. Detta är illavarslande. Nu är det kanske framför allt i den offentliga sektorn som vi ser stora nedskärningar. Det gäller landstingen och kommunerna. Vi vet alla att just neddragningarna inom den offentliga sektorn slår ännu hårdare mot de redan svaga delarna av Sverige, t.ex. mot skogslänen. Där står ju den offentliga sektorn för en större del av arbetstillfällena jämfört med hur det är i landet som helhet.

Miljöpartiets hållning är att hela landet skall leva. Vi har en helhetssyn som innebär att miljöpartisterna i Stockholm och Umeå är eniga med miljöpartisterna i Storuman och Vingåker om att storstaden inte skall växa mera, inte skall dra till sig fler människor och mer kapital, samtidigt som landsbygden utarmas och avfolkas. Det är kanske den mest grundläggande skillnaden mellan Miljöpartiet och övriga partier.

Dagens debatt började för övrigt redan i går morse, har jag märkt.

Jag lovar att det inte kommer att bli någon pajkastning. Jag är inte ute efter politiskt gräl med Anders Sundström. Detta kunde man läsa i Norrländska Socialdemokraten i går apropå dagens regionalpolitiska debatt, vilken begärts av Centern.

Per-Ola Eriksson avslöjar också för NSD att han i förväg stämt av med arbetsmarknadsministern inför debatten för att det inte skall bli

onödigt bråk dem emellan. Det gäller ju att inte störa det etablerade samarbetet mellan partierna, står det i bladet.

Är i förväg arrangerade debatter – det slutliga steget från politik till skådespel, eller kanske maktspel – den nya politiska kultur som följer i spåren av samarbetet mellan sossarna och Centern? Årligt talat tycker jag att det luktar ganska illa.

Centern visar ett engagemang när det gäller regionalpolitiken. Men vad har Centern fått ut i de här frågorna? Är Centern ett rent stödparti, eller driver ni i Centern egna frågor i nämnda samarbete? Än så länge har vi inte sett något genomslag för en bättre regionalpolitik.

Miljöpartiet menar att det återigen är dags att satsa på decentralisering, på utlokalisering av statliga myndigheter. Det finns några mycket aktuella fall.

Just nu planerar t.ex. regeringen att slå ihop Tipstjänst och Penninglotteriet. Detta har skapat en del oro på Gotland, där Penninglotteriet finns i dag. Jag och Miljöpartiet tycker att en naturlig följd av en sådan sammanslagning vore att, tvärtemot gotlänningarnas farhågor, flytta Tipstjänst ut till ön. Speciellt viktigt är det naturligtvis att företagsledningen hamnar på Gotland. Miljöpartiets förslag är att *hela* företaget flyttas till Gotland.

Ett annat aktuellt exempel är Östersund. Regeringen borde skyndsamt utreda möjligheterna för Östersund att få en vettig ersättning när det gäller nedskärningarna inom försvaret. Det är faktiskt rimligt att starka regioner, t.ex. Stockholm, får vara med och ta en del av smällen när vi skär ner inom försvarsorganisationer runt om i landet.

Ett annat viktigt förslag i Miljöpartiets regionalpolitik är att vi satsar stort på att bygga upp en stark kooperativ rörelse av småföretag runt om i landet. Vi menar att det finns en enorm kraft som väntar på att bli förlöst för att användas till att bygga upp demokratiska företag som inte bara handlar om lönsamhet utan som också handlar om att sätta andra mål först, t.ex. sociala mål om bygdens utveckling eller om deltagande människor i företagen.

Ett led i detta arbete är att stärka de regionala utvecklingscentrum som finns för kooperativa företag. Ronny Korsberg kommer att tala mera om detta senare i dag i småföretagardebatten.

En av de mest positiva sakerna under de senaste åren är de s.k. bya-utvecklingsprojekt som har tagit fart i glesbygden över hela Sverige. Ofta handlar det om eldsjälar, särskilt kvinnor, som kämpar hårt för sin bygd, vilket för med sig ett starkt engagemang. Jag tror att det här är den rätta vägen.

Det är i det extremt lokala och i det extremt globala som vi kan hitta framtidens lösning. Vägg i vägg i samma garage eller i samma ladugård kommer grannar att ha sina småföretag. Den ene säljer i huvudsak till dem som bor i kvarteret eller byn, medan den andre via Internet säljer över hela världen.

Lokal självtillit är det starkaste vapnet i den globaliserade ekonomin. Det måste vi politiker också inse om vi skall fördela regionalpolitiska resurser för framtiden.

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
~~Fel! Okänt~~
~~13 mars~~
växerargument.

I detta sammanhang talas det alltid gott om högskoleutbildningen. Vi kan se hur viktiga satsningar på regionala högskolor varit när det gällt att skapa en regional kompetensutveckling och att få del av ett bredare och modernare tänkande runt om i Sverige. Nu är det dags att ta steget för att kraftfullt få i gång den lokala högskolan integrerad med den regionala, men som betydligt mer än i dag driver egna högskolekurser lika väl som distansutbildningar.

Vi kan inte acceptera, hur viktiga de regionala högskolorna än är och har varit, att de resulterar i att vi i varje region får en stad som växer och fungerar, medan resten utarmas. Ett tydligt exempel på det ser vi i Västerbotten. Umeå växer ju och frodas, medan resten av länet tappar befolkning och arbeten.

En liknande tanke tycker jag att man också bör satsa på inom storstadsregionerna. Är det alltså inte dags att även lokalisera ut jobb till Akalla och Fittja för att minska segregationen och för att bygga upp mera levande lokalsamhällen?

Anf. 8 DAN ERICSSON (kds)

Herr talman! Dagens debatt är föranledd av att Centerpartiet anser att frågan om regional utveckling har en särskild aktualitet i dag. Per-Ola Eriksson sade inledningsvis att det är en synnerligen alarmerande utveckling och att ljuset nu släcks i hus efter hus. Detta är riktigt. Vi kan konstatera att detta är utvecklingen efter ett år av gemensamt styre av Socialdemokraterna och Centern.

Sedan Socialdemokraterna och Centerpartiet slagit sina påsar ihop har det förts en politik som lett till ökade risker för en utarmning av landsbygden och för regionala obalanser.

På det regionalpolitiska området pekar kurvorna åt fel håll. Jag avser då inte bara det som vi dagligen kallar för regionalpolitik. Det handlar faktiskt om hela politikfältet. I det politiska beslutsfattandet har man underlåtit att ta nödvändiga regionalpolitiska hänsyn. Det får nu allvarliga konsekvenser i många av Sveriges län och kommuner. Tidigare i debatten har Eva Eriksson och Hans Andersson bl.a. gett ett antal exempel på sådana effekter. Jag skulle vilja peka på ytterligare några exempel.

För det första gäller det jordbrukspolitiken. På detta område gick Centerpartiet ifrån den hållning som de förra regeringspartierna tillsammans intog vad gäller detta med att använda EU:s jordbruksstöd fullt ut. Tillsammans med Socialdemokraterna har man på det sättet försvårat svenska lantbrukares anpassning till EU. Detta drabbar svensk livsmedelsproduktion runt om i landet.

Möjligheterna att ha ett öppet landskap och bedriva jordbruksverksamhet har försvårats. Detta innebär att ännu fler lantbrukare nu lämnar näringen. Detta i sin tur får givetvis följdverkningar för övrig verksamhet på landsbygden i form av förlorade arbetstillfällen och därmed möjlighet till boende och service. Detta innebär i sin förlängning en direkt utarmning av landsbygden.

För det andra gäller det försvarspolitiken. På detta område innebär Centerns och Socialdemokraternas politik en omfattande regementsdöd

runt om i landet. Av försvarspolitiska skäl är detta en skadlig politik, och regionalpolitiskt är det ett förödande slag mot olika bygder i vårt land. Jag vill bara nämna ett exempel, nämligen Östersund. Vad kommer det att innebära för denna redan hårt drabbade Jämtlandskommun i ytterligare förlorade arbetstillfällen när man nu avrustar försvarsverksamheten? Det finns ett antal exempel runt om i landet där motsvarande händer.

För det tredje gäller det fastighetsbeskattningen. Den nya fastighets-taxeringen i kombination med höjd fastighetsskatt innebär förödande effekter i typiska glesbygdsområden som skärgården. Enskilda människor som har bott och verkat i skärgårdsmiljön kommer nu att kunna tvingas från sina bostäder och sin möjliga utkomst – allt som ett resultat av Centerns och Socialdemokraternas politik på detta område.

För det fjärde gäller det avlövnningen av statlig verksamhet utan regionalpolitisk hänsyn. Jag vill då nämna exemplet Östersund igen, eftersom jag under åren har engagerat mig något just för Östersund. Minskningar inom polisväsende och tull har minskat antalet arbetstillfällen i regionalt utsatta orter. Östersund är ett sådant exempel. Var finns egentligen den regionalpolitiska analysen när staten sparar?

För det femte gäller det flyttbidrag i stället för aktivt arbete med att få sysselsättning i hela landet. Jag måste ställa frågan: Hur kunde Centern ställa sig bakom detta riktade bidrag för att få flyttlassen att rulla in mot städerna igen? Hur Centern kunde ställa sig bakom detta är fortfarande en gåta för mig. Detta är äkta flyttlasspolitik, som vi från historien vet är en av orsakerna till utarmningen av landsbygden.

Exemplen är fler, och det är uppenbarligen helt nödvändigt att finna en ny ansats när det gäller regional utveckling och en aktiv politik för en levande landsbygd. Det gäller att vända den negativa trenden. Varje beslut i regeringskansliet och i riksdagen bör åtföljas av en regionalpolitisk analys beträffande vilka effekter beslutsfattandet får för olika delar av landet. Då skulle man kunna få mer av helhetssyn på besluten och undvika beslut som innebär en ytterligare försvagning av landsbygd och regioner.

En annan fråga som inte har berörts i debatten och som jag skulle vilja väcka här handlar om en kommundelningsreform. Det handlar om subsidiaritetsprincipen, att få ned beslutsfattandet på lägsta möjliga effektiva nivå, ut bland människorna. För att man skall stärka den lokala utvecklingen och det lokala engagemanget tror jag att vi behöver ha mindre enheter, och vi behöver rulla tillbaka denna kommunsammanslagningssreform till en kommundelningsreform. Det skulle kunna vara ett sätt att ytterligare stärka det lokala engagemanget.

Jag skulle avslutningsvis vilja rikta två frågor till arbetsmarknadsministern.

Hur ser arbetsmarknadsministern på en särskild regionalpolitisk analysenhet, som verkligen kontrollerar hur de olika besluten slår regionalpolitiskt?

Hur ser arbetsmarknadsministern på möjligheten till en kommundelningsreform för att på så sätt stärka det lokala arbetet och det lokala engagemanget?

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)
Herr talman! Jag skall börja med att besvara Per-Ola Erikssons fyra frågor.

Den första frågan handlade om att använda arbetsmarknadspolitiska medel till regionalpolitiska satsningar. Ja, jag tycker att det är en bra ordning som vi bör fortsätta med. Jag vill samtidigt understryka att vi i samarbete också fört över stora resurser från arbetsmarknadspolitiken till framför allt näringspolitiken.

Den andra frågan handlade om en ny fördelning av investering och underhåll i förhållande till 1993 års riksdagsbeslut. I fråga om detta bör det ske en justering, så att pengarna på ett bättre sätt fördelas över hela landet.

Den tredje frågan handlade om fastighetskapitalets koncentration till storstäderna. Det är oroväckande att såväl det statliga fastighetskapitalet som det privata fastighetskapitalet utgör en mycket stor del av kapitalstocken i Sverige. Jag kommer att inbjuda de stora kapitalägarna i Sverige till ett samtal om detta.

Den fjärde frågan handlade om småföretagen och momsutbörden. I fråga om detta vill jag avvakta och se om detta är ett så stort problem som det beskrivs. Jag är inte riktigt övertygad om det än.

Jag har lyssnat på några av de borgerliga talarna, och jag upplever dem som nästan förgrämda. Jag skall börja med det som Patrik Norinder tog upp. Han sade att företagsstöden inte har någon betydelse. Min fråga till honom blir: I vilket land i världen har man lyckats åstadkomma en sådan regional utjämning som vi har i Sverige med den politik som Patrik Norinder företräder? Svara på den frågan.

Det andra som jag skulle vilja ta upp gäller kompetenssatsning, vilket Patrik Norinder talade om. Det tycker även jag är viktigt. Vi har skaffat fram 9 000 platser i högskolor, framför allt i små högskolor. Vi skall gå vidare med ytterligare 30 000 platser i nya små högskolor. Men det gäller inte att bara ha platser utan även att ha forskningsresurser.

Patrik Norinder såg till att forskningsresurser lades i stiftelser. I dessa stiftelser tillsatte Patrik Norinder folk. Hur ser sammansättningen i dessa stiftelser ut? Styrelsemedlemmarna i Kompetensstiftelsen bor i Djursholm, Stockholm, Göteborg, Västerås och Jönköping, och en bor i Karlskrona. Hur många av dessa människor har sina rötter i de små och medelstora högskolorna ute i de perifera områdena i Sverige? Styrelsemedlemmarna i Stiftelsen för strategisk forskning bor i Djursholm, Grenoble, Lund, Helsingfors, Södertälje, Västerås, Stockholm, Göteborg, San Augustin, Washington, och en bor i Örnsköldsvik. Hur många av dessa människor, som Patrik Norinder har gett ansvaret för att hantera forskningen, har sin förankring i de små och medelstora högskolorna och är beredda att satsa forskningspengar? Hade det inte varit bättre att Patrik Norinder, Per-Ola Eriksson, Anders Sundström och några till, som faktiskt lever ute i dessa regioner, också hade varit med och fått säga ett ord i laget om hur forskningsresurserna skulle användas, eftersom Patrik Norinder tycker att det är så oerhört viktigt?

Till Eva Eriksson måste jag få säga att jag tycker att hon är fräck. Under hennes tid försvann 90 000 jobb i skogslänen. När Centern sam-

arbetade med de andra borgerliga partierna var det 90 000 back. Det beskriver hon som nästan paradiset. Nu har det tillkommit 10 000 nya jobb i samarbetet mellan Centern och Socialdemokraterna. Det anser hon är en katastrof. Förklara för mig, Eva Eriksson, hur det hänger ihop.

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 10 PER-OLA ERIKSSON (c)

Herr talman! När det är regionalpolitisk debatt i kammaren brukar det vara glest i bänkarna. Så är det också i dag. Det vittnar om att riksdagens intresse för de regionalpolitiska frågorna kanske inte är särskilt stort. Det gör mig bekymrad.

Herr talman! Det var värst vad en del som deltar i denna debatt är grälsjuka, sura och irriterade. Jag avslutade mitt första inlägg med att tala om att vi vill ha en framtidsytande dialog om en positiv regional utveckling. Men här går talare efter talare upp i talarstolen och ägnar sig åt politisk pajkastning. Är det detta som Dan Ericsson, Peter Eriksson och Patrik Norinder tycker att Sveriges riksdag nu skall ägna sig åt när vi diskuterar så allvarliga frågor, när år 1995 blev ett förlorat år för stora delar av vårt land?

När konjunkturen tog fart i ekonomin fick vi samma effekt som så många gånger tidigare, nämligen att det är universitetsorter och andra större orter som i första hand vinner.

Dan Ericsson säger att vi inte har utnyttjat EU-stödet. Det är precis det vi gör – Centerpartiets motion bifölls ju. Vi har inte heller accepterat någon fastighetsskatt.

Herr talman! Jag vill inte gräla. Jag vill säga mycket tydligt att Dan Ericssons anförande handlade om strunt. Det var ett anförande som var struntprat.

Patrik Norinder och Moderaterna skall vara utomordentligt försiktiga med att slå sig för bröstet och säga att de värnar regional utveckling. Moderata samlingspartiet var motståndare till att denna debatt skulle komma till stånd. Beskedet hette: "Avfolkningen av landsbygden har ju pågått i 50 år. Vad är det för nytt som har inträffat? Det behöver vi inte diskutera." Nej, kanske inte det, för det tjänar inte era syften.

Jag vill till Eva Eriksson säga att det är bra att hon gav Centerpartiet sitt erkännande för vårt engagemang kring regionalpolitik, landsbygdsutveckling och kvinnornas roll. Jag tackar för det. Men jag vill korrigera Eva Eriksson på en punkt, och det är när hon säger att stödet till kvinnligt företagande har dragits ner. Tvärtom, under vår tid i regeringen inrättades ett stöd på 50 miljoner kronor. Det är i dag 149 miljoner kronor, tre gånger så mycket. Det är fler här i kammaren som kan bekräfta det.

Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaren på mina frågor. De tre första upplevde jag som "ja", det fjärde var ett "kanske". Det är ändå hoppingivande.

När vi skall forma den regionala utvecklingen är det viktigt att vi tar vara på skaparkrafterna runt om i landet, ger utrymme för företagsetablering, tar vara på kvinnornas entreprenörskap och låter de många utvecklingsgrupper som finns få livskraft och livsrum och få de instru-

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

ment som de behöver för att skapa jobb. Jag tycker att det är viktigt att använda föreningslivet och folkrörelserna som resurser i det lokala utvecklingsarbetet, att ta vara på de möjligheter som EU-medlemskapet ger till stöd för att skapa utvecklingsbetingelser i alla delar av landet. Stöd till utveckling är inte bidrag, Patrik Norinder, utan det är att skapa likvärdiga förutsättningar i alla delar av landet.

Anf. 11 PATRIK NORINDER (m)

Herr talman! Det är så, Anders Sundström, att Kilafors och Bollnäs har tappat många arbetstillfällen. Småföretagarna har det svårt. Har arbetsmarknadsministern aldrig funderat på orsaken till det? Det är kanske tid för att han gör det. Det är kanske tid för att han funderar på den socialdemokratiska politiken för småföretagarna.

Anders Sundström och Per-Ola Eriksson har litet otur. Industriförbundet kom ut med en rapport i dag. Där framgår att man i just småföretagen tappar ytterligare jobb, att det just är de nya momsreglerna som gör det. Anders Sundström säger att han skall avvakta och se om det är ett så stort problem som det beskrivs. Per-Ola Eriksson vill ha en del förändringar, små justeringar, i momssystemet. Det är inte små justeringar vi behöver, utan vi behöver skrota de nya reglerna. Ta bort de nya, återställ de gamla! Återställare brukar Anders Sundström gilla.

Man blir litet förvånad när man hör Per-Ola Eriksson här i kammaren förhandla med Anders Sundström om förändring i momsreglerna, regler som han själv har varit med om att besluta.

Vi måste se till att företagen får en chans att utvecklas så att regioner och bygder kan stå på egna ben. Med er gemensamma politik går inte detta. Tänk om i företagspolitiken, låt företagen få möjlighet att utvecklas.

Anf. 12 EVA ERIKSSON (fp)

Herr talman! Jag är inte förgrämd, jag är arg, Anders Sundström. Jag är arg därför att man för en politik som inte tar till vara enskilda människors förmåga att skapa nya jobb genom företagandet. Jag är arg för det. Jag tycker att ni trampar på min hembygd. I sitt inledningsanförande tar arbetsmarknadsministern Tidaholm som ett exempel. Marbodalen varslar i dag 100 personer, inga tjänstemän den här gången, det kommer senare. Vulkan varslar 40. Borealis har problem med sin produktion. Totalt försvinner 200 jobb under 1996. 1 200 personer är utan jobb, drygt 12 %.

Arbetsmarknadsministern och Socialdemokraterna lovade i valrörelsen att arbetslösheten skulle vara 5 %. Jag är inte förgrämd, jag är besviken och arg. 28–29 % av ungdomarna i Tidaholm är arbetslösa. Det är en enorm arbetslöshet, ett problem som Tidaholm och många andra landsbygdskommuner lever med. Det är i det perspektivet jag gör mitt angrepp i den regionalpolitiska debatten.

Jag tror på landsbygdsutvecklingen, jag tror på enskilda individers förmåga att skapa någonting. Vi måste ge människor möjligheter att få ett fritt utrymme att ta initiativ och skapa själva.

Vi hade en period under 80-talet i Sverige då vi bara satsade på storstadsregionerna, såg till att all kompetens och utveckling fanns i storstadsregionerna. Det var gött av samhällsekonomer och andra samhällsdebattörer. Det misslyckades. Det är väl inte så, Anders Sundström, att Socialdemokraternas regionalpolitik åter skall samla de kreativa krafterna vid brofästet i Öresund eller i Arlandakorridoren? Är det så att en ny återställare är på gång, till 80-talets storstadsregionpolitik? Den återställarpolitiken kommer vi i Folkpartiet aldrig att ställa upp på. Jag är helt övertygad om – det kan jag försäkra – att ingen av de tusentals landbygdsutvecklingsgrupperna eller byalagen kommer att acceptera det.

Anf. 13 HANS ANDERSSON (v)

Herr talman! Låt mig först säga att Moderaterna är väldigt tydliga, och det har de alltid varit. De vill inte ha någon intervention på marknaden, utvecklingen får bli vad den blir i regioner. Vi vet hur det kommer att se ut. Klyftorna är enorma t.ex. ute i Europa. Klyftorna har varit relativt små i Sverige – det är en del av en solidarisk politik.

Avreglering och privatisering skall regeringen titta på. Jag vet det, och jag tycker att det är mycket bra. Låt mig åter läsa upp ett avsnitt från NUTEK:s anslagsframställan: Sammantaget är det rimligt att anta att de potentiella vinsterna av avregleringarna främst kommer att tillfalla konsumenterna i landets mer tätbefolkade områden. Det krävs sannolikt någon form av subventionssystem för att samhället skall kunna garantera en fullgod service i hela landet.

Jag delar den uppfattningen. Jag ser fram emot utvärderingen, som jag tror kommer att visa att avregleringsraseriet har varit till stor nackdel.

Det finns andra saker som vi drabbas av i landet. SLU fattade ett beslut, och det blev en nedläggning av Garpenberg. Jorbruksintressena var starka, skogsvårdsintressena var svaga. Plötsligt har vi ett stort regionalpolitiskt problem strax utanför Hedemora.

Vi kämpar och slåss tillsammans – vänsterpartister, socialdemokrater och centerpartister – för att försöka att bevara en viktig resurs i ett utsatt län, i det här fallet Dalarna.

Alltså: Det behövs regionalpolitiska konsekvensanalyser när det gäller statliga beslut. Det måste föras en näringspolitik, eftersom vi inte har haft någon. Näringspolitiken måste bli offensiv. Det måste byggas nätverk av företag. Små företag måste stärkas. Passiva driftsstöd måste successivt avvecklas framöver. Jag är glad över att det ibland ändå finns den ansatsen från Arbetsmarknadsdepartementet.

Regionalpolitiken måste ha ett demokratiskt centrum. Det är därför som vi slår vakt om idén om demokratiska länsparlament. Med en demokrati på länsplanet får vi också trovärdighet och resurser när de olika länen skall utvecklas. Då skall vi dra nytta av alla de byautvecklingsgrupper som gör ett jättejobb i dag, men de kan aldrig lösa problemen när deras ambitioner går emot det som staten fattar beslut om.

Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp)

*Aktuell debatt:
Regional utveckling*

Prot. 1995/96:68
13 mars

Herr talman! I sitt inledningsanförande sjöng Anders Sundström en lovsång till EU:s regionalpolitik och till de stödpengar som man får runt om i hela landet för regionalpolitik i Sverige. Den som läser lokala dagstidningar i Sverige i dag lär sig fort vad mål 3, mål 5a och mål 6 är för någonting. I tidningarna ser det ibland ut som om det regnade manna från Bryssel. Så långt kan jag hålla med.

Men aldrig står det någonting om att det är våra egna skattepengar som äntligen kommer tillbaka, åtminstone en liten del av dem. Jag tror inte att någon i historien ännu har lyckats hitta på något resursfördelningssystem som dessutom är så genialt ineffektivt som EU:s regionalpolitik. En närmare granskning visar att det hela är uppbyggt för att lagom små doser pytsas ut för att ge maximal medieeffekt. Det är mitt intryck snarare än någonting annat.

Vi skickar 2 kronor till Bryssel och får ca 50 öre tillbaka, om vi lägger till ytterligare 50 öre. Men det är inte nog med det. Dessutom håller man på att bygga upp lokala EU-kanslier i varenda svensk kommun, kanslier som sammantaget kostar enorma pengar. Det är pengar som måste tas från skola, från omsorg och från den övriga verksamheten i kommunerna. Förutom detta bygger länsstyrelserna upp kanslier som inte håller på med annat än att söka EU-pengar. Dessutom finns det regionala kommunförbund som anställer specialkompetens som skall snickra åt sig några EU-kronor. Alla skall konkurrera med varandra om samma pengar för maximal ineffektivitet och maximalt resursslöseri. Är det verkligen detta som är den vackra morgondagen för regionalpolitiken? Är det så vi skall hantera skattepengarna? Tycker Anders Sundström det?

Anf. 15 DAN ERICSSON (kds)

Herr talman! Jag kan förstå att Per-Ola Eriksson känner sig litet trängd i debatten. Det är helt uppenbart. Men det kan inte dölja det faktum att det är Centern och Socialdemokraterna som bär huvudansvaret för den politik som har bedrivits under det senaste året.

Jag utgick från det som Per-Ola Eriksson sade, att ljuset nu släcks i hus efter hus. Jag hade då fräckheten att räkna upp ett antal områden där det har förts en politik som har fått den här effekten. Då får man lägga ansvaret på de partier som bedriver denna politik. Det kan Per-Ola Eriksson inte springa ifrån.

När det gäller jordbrukspolitiken, Per-Ola Eriksson, tror jag nog inte att jag har så mycket att lära av er. Ni var ansvariga för omställningsbeslutet 1990 som i sig var förödande för svenska lantbrukare. Det innebar att väldigt många lantbrukare tvingades att lägga ner sin verksamhet. Ni är också ansvariga för att vi inte använder EU-stödet fullt ut. Det ansvaret kan ni inte heller springa ifrån.

Jag konstaterar också att Per-Ola Eriksson inte tog upp den enda fråga som jag egentligen ställde direkt till honom. Hur kunde Centern gå med på det flyttbidrag som stimulerar flyttlasspolitiken, som vi vet var förödande för regionerna och som ledde till utarmning av landsbygden?

Fel! Okänt

växelargument

Prot. 1995/96:68

13 mars

Herr talman! Jag fick inget svar från arbetsmarknadsministern på min fråga. Jag hoppas att han har tid att ägna också mig några korta sekunder i sitt nästa inlägg och svara på frågan: Hur tänker han jobba med frågan om en särskild regionalpolitisk analysenhet som verkligen granskar och kan korrigera olika politiska beslut som fattas i regeringskansliet för att vi inte skall få sådana regionala obalanser som nu har uppstått under senare tid?

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Herr talman! Låt mig först konstatera att Patrik Norinder inte svarade på frågan om vilket land i världen som hade en jämnare fördelning över landet och som bedrev hans politik. Det finns inte något sådant land, det är sanningen. Han kommenterade inte hur många av dem som satt i forskningsstiftelserna som hade förankring i de små och medelstora högskolorna. Tystnaden talar för sig själv.

Under den borgerliga regeringen tappade Kilafors 1 969 jobb. Sedan dess har antalet varit 0. Det är i och för sig ingen bra utveckling, men Patrik Norinder borde ha varit mycket mera upprörd över de 1 969 tappade jobben.

Eva Eriksson var aktiv hemma i Tidaholm när Anne Wibble var finansminister. Där tappade man 16,7 %. Över 1 000 jobb försvann i Tidaholm under den förra regeringsperioden. Om Eva Eriksson nu är upprörd, hur upprörd var då Eva Eriksson mellan 1991 och 1994? Jag hörde ingenting om det. Det hördes i vart fall inte upp till Piteå, men det kanske hördes i Tidaholm. Jag undrar om Anne Wibble hörde det.

Sedan vill jag helt kort till Dan Ericsson säga att Dan Ericsson bara har ett förslag efter sitt våldsamma angrepp. Det är att man skall tillsätta en regionalpolitisk analysenhet. Det är ju ett djärvt förslag. Vi har tillsatt en sådan grupp som ser över de förslag som ni lade fram när det gäller avreglering, bolagisering och privatisering. Det finns en sådan grupp som arbetar med detta. Om den förra regeringen hade följt de beslut som gäller skulle sådana regionalpolitiska konsekvensanalyser egentligen ha gjorts innan man fattade dessa beslut. Nu får vi göra detta i efterhand och rädda vad som räddas kan.

Fastighetsskatten är ett problem i några skärgårdsområden. Men om man beskriver fastighetsskatten som en skatt som omfördelar från de svagare regionerna till de starka, då vet man verkligen litet om fastighetsvärden i detta land. Fastighetsskatten belastar faktiskt de regioner där fastighetsvärdena är höga. Det trodde jag att Dan Ericsson visste. Fastighetsvärdena är inte höga i Övertorneå när det gäller det möte som Per-Ola Eriksson var på. Där är inte fastighetsskatten någon stor fråga. Från regionalpolitisk synpunkt är fastighetsskatten i allt väsentligt en skatt som omfördelar just på det sätt som vi vill att fastighetsskatten skall omfördela.

Jag tog del av den problembild som Hans Andersson målade upp. Hans Andersson är bra på att beskriva problem, men vilka är då lösningarna? Medlemskapet i EU har ändå gett 12–13 miljarder kronor till de hårdast utsatta regionerna. Jag vill ställa frågan: Tror ni verkligen att dessa pengar hade gått att omfördela i statens budget till de hårdast

utsatta regionerna utan ett medlemskap i EU? Hade jag annars i dag kunnat säga att vi satsar 200 miljoner kronor i ett miljö- och rymdforskningscenter i Kiruna? Jag tror inte det, och jag tror inte heller att Hans Andersson gör det.

Sedan vill jag bara säga till Peter Eriksson att jag faktiskt inte tycker att det är något fel i att jag och Per-Ola Eriksson samtalar också mellan riksdagsdebatterna. Jag tror att Sverige skulle må bra av att vi inte bara möttes och samtalade via talarstolen.

Anf. 17 PER-OLA ERIKSSON (c)

Herr talman! Den absolut viktigaste frågan för hela Sverige är självfallet att vi kan få en ekonomi som är i balans och att vi kan få ned räntorna och därmed ge lägre skuldbörda för de människor som har lån. De är ganska många i detta land, och de finns också på landsbygden, inte minst inom jordbruket. Vi måste få bort skuldbördan och få långsiktiga hållbara beslut, som sträcker sig över en längre tid än bara en mandatperiod.

Herr talman! Till dem som har kvirrat i den här debatten vill jag säga: Ni har visat den minsta viljan att vara med och ta ansvar och lösa Sveriges ekonomiska problem under de senaste åren. Ni har ställt er vid sidan om och valt den lätta vägen. Ni har ställt er i lä, där det inte behöver blåsa på er. Men vi andra, Centerpartiet och Socialdemokraterna, har försökt att lösa problemen. Från Centerpartiets sida gör vi det därför att vi vet att om ekonomin inte är balans, så är det alltid de svaga regionerna som drabbas hårdast – glesbyden och landsbygden. Det är koncentrationsorterna och spekulanterna som tjänar på en hög inflation och en ekonomi i obalans.

Dan Ericsson, vi har inte medverkat till att skapa några flyttlass. Vi har skapat möjligheter för människor att pendla till sina jobb. Det var detta som uppgörelsen mellan oss och Socialdemokraterna medverkade till. Men är det något fel om människor som bor i Stockholm väljer att ta arbete i Arjeplog, vilket ganska många har gjort under senare tid? Vi tycker att man skall hjälpa dessa människor, men Dan Ericsson vill inte medverka på den punkten.

Landsbygden sitter på en stor resurs, nämligen energi. Den resursen kommer att bli allt viktigare i framtidens samhälle. Låt oss ta vara på den. Det skapar jobb, utvecklingsmöjligheter och framtidstro för dem som vi mötte uppe i Soukolojärvi för någon vecka sedan.

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Herr talman! Jag vill till att börja med tacka för att vi fick möjlighet att diskutera regionalpolitik i kammaren. Jag tror att det är ett område som det är viktigt att vi pratar om, för det är i verklig mening fördelningspolitik.

Vad har vi för chans att se till att hela Sverige får leva? Ja, den viktigaste förutsättningen är att vi får ordning på statsfinanserna, och det är vi på god väg att åstadkomma.

Jag var i måndags i Sunderbyn i mitt hemlän och mötte där ett antal medborgare. Jag ställde frågan: Vad kostar de lån som ni nu sätter om för era villor? En i salen svarade att han just hade satt om sitt lån till en ränta som var 5 procent lägre än tidigare. Det är klart att för honom och hans familj i Sunderbyn betyder det väldigt mycket. Saneringen av statsfinanserna är det viktiga.

Det andra är att se till att det som har betydelse, infrastrukturen, kommer hela landet till del. Det handlar om kunskap och kompetens och att de 30 000 platser som vi i regeringskansliet nu jobbar med att ta fram vid högskolorna fördelas över landet, så att de kommer de hårdast utsatta regionerna till del.

Det handlar om att se till att de forskningspengar som nu finns låsta i stiftelserna fördelas ut till de högskolor där vissa människor aldrig har gått eller ens besökt, så att de också får del av forskningsresurserna.

Vidare handlar det om att se till att investeringar i och underhåll av vägar och järnvägar fördelas på ett sådant sätt att vi snabbt når också de regioner som ligger perifert i vårt land.

Det handlar också om att ta till vara den nya informationstekniken, som jag tycker är väldigt viktig. Med informationstekniken minskar avstånden, vilket gör det möjligt att jobba på många orter i vårt land och ändå vara med där det händer saker och ting. Det är något som är väldigt viktigt.

Jag vill avsluta med att säga att om Sverige skall kunna halvera arbetslösheten, och det skall vi, så måste hela Sverige vara med. Om det är någon som inte är med, klarar vi inte detta. Därför behövs regionalpolitiken, inte som ett bidrag utan som en möjlighet att skapa tillväxt.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Aktuell debatt: Småföretagens villkor

Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp)

Herr talman! Den här debatten blir väl en naturlig fortsättning på den debatt som just är avslutad. Jag kan bara beklaga att det verkar vara ett så manligt intresseområde att diskutera närings- och regionalpolitik. Från Folkpartiets sida ställer vi upp med 50 % män och 50 % kvinnor i de båda debatterna. Jag beklagar att inte andra partier gör detsamma.

I morse kom siffror från Industriförbundet om småindustrins sysselsättning. De bekräftade det som många har fruktat, nämligen att nu inte

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Aktuell debatt:

Småföretagens villkor

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Aktuell debatt:
Småföretagens villkor*

heller småindustrin bidrar positivt till sysselsättningsutvecklingen i landet. Även inom småindustrin säger man upp fler än man anställer. Det bekräftar den mycket oroande utveckling som vi har sett, att jobben i Sverige inte ökar utan att det är arbetslösheten som ökar.

Vi har begärt denna debatt för att vi själva och andra partier i denna kammare skall redovisa konkreta åtgärder för att främja småföretagen, för vi vet ju att om vi skall få ordning på sysselsättningen, måste de nya jobben komma i de små företagen. Det räcker inte med att älska småföretagen. Man måste också främja småföretagen. Det som vi har sett i konkret politik har ju gått i rakt motsatt riktning.

I sitt första skede var regeringen mycket handlingskraftig. Då skedde en rad saker som försämrade för de små företagen. Sedan har den stora passiviteten brett ut sig. Vart jag än kommer frågar småföretagare: Alla säger att de älskar småföretagen, men varför händer inget konkret?

Låt oss få besked om detta i denna debatt.

Anf. 20 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Småföretagens betydelse för den framtida tillväxten och framför allt för sysselsättningen är knappast någon kontroversiell fråga. Tvärtom råder det en total politisk enighet om att småföretagens utveckling är det som avgör om vi kommer att lyckas med att pressa tillbaka arbetslösheten. Därför tänker jag inte uppehålla mig vid de analyser som leder fram till denna gemensamma insikt.

Däremot har partierna litet olikartade uppfattningar om hur vi politiskt skall agera för att stimulera småföretagens tillväxt. För min personliga del tycker jag dock inte att skillnaderna är så särskilt stora. Det handlar om gradskillnader snarare än om artskillnader. Det anser jag också vara en viktig och hoppfull utgångspunkt för dagens debatt, eftersom jag är fullständigt övertygad om att breda politiska lösningar är en av de viktiga ingredienserna i en småföretagarpolitik.

Det allt överskuggande problemet för småföretagen i dag är inte skatter, riskkapital eller arbetsrätt utan den svaga utvecklingen av den inhemska efterfrågan. Eftersom småföretagen i gemen är starkt hemmamarknadsorienterade, skulle de alltså mest av allt vara betjänta av ökad privat konsumtion. Samtidigt är det ett faktum att det statsfinansiella läget inte lämnar något utrymme för efterfrågestimulans. Den enorma statsskulden och budgetunderskottet är alltså i sig hämmande även för småföretagens utveckling.

Även om den strama budgetpolitiken på kort sikt minskar utrymmet för privat konsumtion, finns det tyvärr ingen annan väg att gå. Varje tecken på tvekhägenhet i detta avseende skulle leda tillbaka till den onda cirkel som den svenska ekonomin befunnit sig i under de senaste fem åren.

Tack vare regeringens mycket omfattande saneringsprogram börjar vi dock skönja en ljusning. Det faktum att inflationen är under kontroll och att räntorna trendmässigt sjunker ger utrymme för viss optimism när det gäller den inhemska efterfrågan. Sjunkande räntor påverkar dessutom småföretagens kostnadssida positivt. De små och medelstora

företagen har lägre soliditet, och därmed också större räntekänslighet, än storföretagen.

Om man lämnar den övergripande ekonomiska politiken och i stället går in på de vardagsproblem som en företagare brottas med, är den fråga som ständigt återkommer behovet av fasta spelregler. Det är vad företagarna och de anställda i företagen mest av allt kräver av oss politiker. Det är ett rimligt krav. Vi kräver långsiktighet av näringslivet. Då har de all rätt att i sin tur kräva långsiktighet i form av fasta spelregler från regeringens och riksdagens sida.

Problemet är att fasta spelregler bara kan åstadkommas genom bredast tänkbara uppgörelser. Det ligger i sakens natur att sådana uppgörelser bara kan träffas om alla inblandade är besjälade av att hitta rimligt avvägda förslag som man kan stå för under en lång tid. Från min och regeringens sida är vi beredda att när som helst sätta oss ned för att föra en sakdiskussion.

När jag talar om fasta spelregler för småföretag är det tre områden jag tänker på. Inom skattepolitiken är det framför allt utdelningsbeskattningen, och under senare tid även momsen, som varit i blickpunkten. Utdelningsbeskattningen i den tappning som genomdrevs under den förra mandatperioden, var icke acceptabel för oss socialdemokrater. Redan när förändringen genomfördes gjordes detta mycket klart. Däremot är vi beredda att hitta en lösning som ger effekter just för småföretagen. Därför avsatte också regeringen en ram på 2 miljarder kronor för skattelättnader riktade mot små och medelstora företag. Den utredning som pågår avseende företagsbeskattningen har fått som tilläggsdirektiv att särskilt titta på utdelningsbeskattningen.

När det gäller momsen har debatten under den senaste månaden varit mycket het. Det förtjänar måhända att påpekas att den utredning som föregick riksdagens beslut angående momsutbördens tillsattes av, och fick sina direktiv från, den förra regeringen. Den nuvarande regeringen gjorde ett antal förändringar i förhållande till utredningens förslag, vilka innebar lättnader för de minsta företagen, eller närmare bestämt för 93 % av alla företag.

Jag kan inte påstå att de förändrade reglerna för inbetalning av momsen var något som regeringen längtat efter att genomföra. Vi har inte heller längtat efter att göra indragningar i a-kasseersättningen, sjukersättningen, pensionerna, bidragen till barnfamiljerna och alla andra områden där vi tvingats till besparingar sedan hösten 1994. Alla grupper i samhället måste bidra till budgetsaneringen. Företagen kan inte lämnas utanför.

Regeringen bedömer inte att de nya reglerna för momsredovisning kommer att få de omfattande konsekvenser som nu målas upp. Vi kommer emellertid att följa utvecklingen mycket noga, och skulle det visa sig att det krävs justeringar, får vi ta ställning till detta senare.

Herr talman! Arbetsrätten är ytterligare ett område där det finns behov av stabila spelregler. Det bästa sättet att åstadkomma detta är att parterna på arbetsmarknaden tar ansvar för hur reglerna skall utvecklas. Den av regeringen utsedda arbetsrättskommissionen arbetar nu med

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

***Fel! Okänt
växelargument.***

frågan, och har nyligen fått förlängd tid för sitt arbete – allt i syfte att hitta en långsiktigt hållbar lösning.

Det tredje område som jag skulle vilja ta upp under rubriken *Fasta spelregler* är konkurrensfrågorna. Där har regeringen tagit ett antal initiativ. Flera av förslagen har betydelse för de små och medelstora företagen. Regeringen kommer under de kommande åren att ha anledning att återkomma med konkreta förslag när de utredningar som nyligen tillsatts levererar sina förslag.

Som jag inledningsvis sade, finns det inget utrymme för några ofinansierade satsningar i nuvarande ekonomiska läge – inte ens för småföretag. Dock har regeringen, inom de ramar som givits, genomfört flera angelägna förbättringar när det gäller exempelvis kapitalförsörjning, teknikspridning och kompetensutveckling för småföretagen. För vissa branscher – som turismnäringen, som ju är en utpräglad småföretagarbransch – har regeringen lagt fram särskilt riktade förslag.

Ett annat område som jag vill peka på är byggsektorn. Det sysselsättningsstöd på närmare 7 miljarder kronor som riksdagen, på regeringens förslag, fattat beslut om, har inneburit en stimulans för alla typer av företag inom denna sektor. Eftersom det finns en självfinansiering för dessa 7 miljarder kronor, så kan jag informera om att vi, när vi nu stämmer av de bidragsbeslut som gjorts ute på länsstyrelserna, har en åtgärdsvolym inom denna sektor som omfattar 36 miljarder kronor. Det mesta av detta kommer att falla ut 1996.

Herr talman! Jag hoppas att jag med denna inledning har angivit en konstruktiv ton i den debatt som nu följer. Jag tycker att det är en viktig debatt, och jag hälsar med tillfredsställelse att den har kommit upp i kammaren. Det är, som jag redan inledningsvis sade, min övertygelse att det finns mer som förenar än som skiljer över partigränserna när det gäller småföretagens utveckling.

Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp)

Herr talman! Företagarna är vår tids hjältar. Det är inte Mona Sahlin som ursprungligen har använt detta uttryck, men hon har ställt sig bakom det. Då lät de interna fördömandena inte vänta på sig. LO-chefen Bertil Jonsson sade i en intervju i *Veckans Affärer* strax efteråt att det finns partier med samma åsikter som Mona Sahlin, t.ex. Folkpartiet.

Widar Andersson har för övrigt drabbats av ungefär samma stigmatisering. Jag läste ett uttalande av Kenth Petterson i Handelsanställdas förbund, där han konstaterade att det finns partier som har samma åsikter som Widar Andersson, t.ex. Folkpartiet. Jag tillhör dem som uppskattar tal av den typ som Jörgen Andersson här gav prov på i fråga om behovet av breda uppgörelser. Men problemet är att innan socialdemokratin kan träffa breda uppgörelser, måste man först träffa uppgörelser internt. Dessa uppgörelser blir inte särskilt bra för Sverige.

Jag läste en TT-intervju i går med en av Jörgen Anderssons kolleger, nämligen Anders Sundström. Han talade om målet att halvera arbetslösheten och menade att det var väldigt viktigt. Han sade att vi har bundit oss vid masten för att klara det målet. Den bilden är ju jäm-

tad från den grekiska mytologin. Odysseus band sig vid masten för att inte låta sig lockas att styra in på de steniga, grunda vattnen.

Men problemet med Socialdemokraternas politik så här långt efter regeringsskiftet 1994 är ju att ni gång på gång har låtit er lockas av Kenth Peterssons och andra traditionalisters lockrop. Ni har försämrat villkoren för de företag som, vilket ni egentligen inser, kan skapa de nya jobben.

Låt mig ta upp ett par av de punkter som Jörgen Andersson nämnde. Först till detta med dubbelbeskattningen av aktieutdelningar. Det var, säger Jörgen Andersson, inte acceptabelt för socialdemokratin att avskaffa denna. Men vad den frågan handlar om är ju det livsviktiga riskkapitalet. Det handlar om att få fram en på marknadens villkor fungerande riskkapitalförsörjning. Genom att man återinfört dubbelbeskattningen har man ju slagit sönder den början till en uppbyggnad av en fungerande riskkapitalmarknad som den förra regeringen inledde.

När det gäller arbetsrätten säger Jörgen Andersson att det bästa sättet är att se till att parterna kommer överens. Varför skulle det vara det bästa sättet? Varför skall vi just på detta område gå in för en korporativistisk beslutsmodell i Sverige och överlåta till intresseorganisationer att bestämma? Den stora uppgiften för oss politiker är ju att ställa oss på deras sida som inte har något jobb. Då är det inte alls säkert att det är just facken – som ju allt oftare talar om att de ser som sin huvuduppgift att försvara villkoren för dem som har jobb – som är de bästa att komma överens om villkoren för arbetsrätten.

Jag kan inte – det har jag sagt förut från den här talarstolen – förstå att Centern har accepterat att bli ett sådant stödparti åt den här regeringen. Det var ju faktiskt den förre arbetsmarknadsministern som tillsatte Arbetsrättskommittén, som avsattes av den nye arbetsmarknadsministern. Nu har man överlåtit detta till arbetsmarknadens parter.

Nej, det räcker inte med att säga att man älskar småföretagen; man måste också främja småföretagen. Då har vi lagt fram konkreta förslag: en fungerande riskkapitalmarknad genom slopad dubbelbeskattning, sänkt arbetsgivaravgift och reformer av arbetsrätten.

Jag tycker att det är bra att näringsministern tar upp konkurrensfrågorna, men i praktiken har ju Socialdemokraterna ofta varit ganska passiva på det området.

Till sist vill jag ta upp detta om mervärdesskatten och de nya reglerna. Jörgen Andersson har tidigare här i talarstolen väckt vissa förhoppningar och sagt att man för en dialog med finansén. Men i praktiken blev det bara en monolog, därför att finansén sade nej. Då backade Jörgen Andersson och sade att det tyvärr inte går att göra någonting. Nu antyder han återigen att det kanske finns någonting att göra. Men vi har ju på detta område sett att det i praktiken inte går att lita på de signaler som kommer från Socialdemokraterna om att man är beredd att vidta positiva åtgärder.

Jag vill återigen ställa frågan: Vilka konkreta löften har näringsministern med sig i dag? Vad kan vi säga till de småföretagare som känner att alla nu pratar om hur bra och hur viktigt det är med småföretag men att väldigt litet händer i praktiken?

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Aktuell debatt:
Småföretagens villkor*

Vi politiker har ett gemensamt ansvar för att nu visa för den här gruppen, som är så strategisk om vi skall få fram de nya jobben, att vi har förstått de villkor som de arbetar under. Hittills har ju deras gemensamma känsla varit att politikerna inte har förstått det.
(Applåder)

I detta anförande instämde Carl-Johan Wilson (fp).

Anf. 22 CARL ERIK HEDLUND (m)

Herr talman! Sverige är återigen på väg in i en finanskris, som kanske är av ännu större format och har ännu större effekter än den som vi nu delvis lever i. Ett bevis för detta är att vi trots en av de kraftigaste högkonjunkturerna sedan andra världskriget tvingas registrera arbetslöshetssiffror på rekordnivå. Det kostar inte bara samhället stora belopp, utan det är också en personlig tragedi för många.

Exportindustrin går visserligen som tåget, beroende på valutans nedskrivning, men hemmamarknadsindustrin och handeln har mycket stora problem. Nya höga löneavtal som tillkommit efter konflikt har dessutom förvärrat läget.

Det här är inget nytt fenomen för oss i Sverige, utan det har vi levt med i mer än ett kvartssekel. Genom upprepade devalveringar har vi låtit oss duperas och trott att vi har fixat det hela. Men verkligheten kommer och visar att vi har rutschat ned från att ha varit det tredje rikaste landet i världen. Nu sladdar vi bland de sista i OECD-statistiken.

Hur skall vi då klara oss ur den här knipan? Ja, vi moderater har angivit en politik som skulle kunna leda landet till pånyttfött välstånd. I Moderaternas program utgör, som bekant, företagens villkor en grundbult.

Den enda ljusglimten i dag jämfört med tidigare är att samtliga partier nu sjunger företagens lov, och då är det speciellt de mindre och medelstora företagen som hyllas. Det är de som skall lyfta oss ur det ekonomiska träsket. Det är företagen och företagarna som skall ge oss välståndet åter. Det är där jobben skall skapas, heter det.

Men hur vackert man än sjunger om småföretagens förträfflighet, kommer ingenting att hända om inte riksdagen också i handling visar att man menar allvar med lovsångerna. Under min korta tid som riksdagsledamot har jag förbluffats över hur lättvindigt och verklighetsfrämmande riksdagsmajoriteten har behandlat företagarnas, särskilt de mindre företagarnas, situation. Antingen förstår man inte hur en företagares vardag ser ut, eller också ger man tusan i honom eller henne.

Företagare är inte annorlunda än någon av oss. De är av kött och blod. De har känslor. Om de då ser att man metodiskt, år ut och år in, bara driver en form av översittarpolitik och suger ut dem blir det inte bra.

Den borgerliga regeringen införde en hel del bra förändringar, och det bevisades också av att företagarna då tyckte att företagsklimatet hade börjat förbättras. Vi såg en gryende optimism. Nu visar enkäterna på samma sätt att det är på väg nedåt. Här har redan från talarstolen

citerats de uppgifter som står i tidningen i dag om att det är ökad arbetslöshet framför allt bland de mindre företagen.

Näringsministern säger att det inte är någon artskillnad på synpunkterna bland de olika partierna utan att det är en gradskillnad. Det kan jag inte instämma i. Jag kan inte förstå att det kan vara företagervänligt att införa t.ex. den nya momsredovisningen. I skatteutskottet här i riksdagen försökte vi förklara för riksdagsmajoriteten att detta var vansinnigt, att det skulle drabba de mest sårbara företagen, med låg soliditet och med långa betalningstider. Men icke sade Nicke! Ingen ville lyssna på oss, och nu sitter vi där. Nu börjar man säga att vi skall avvakta och se hur det hela utvecklas. Det är ingenting att avvakta, och det är bara att ändra detta, om man menar allvar med att man skall satsa på företagen.

Herr talman! Jag har talat om att vi i grunden måste förbättra småföretagarnas vardag, och det kan vi bara göra om vi förstår hur det går till på riktigt i ett företag. Vill vi att företagen skall växa och skapa nya arbeten kan vi inte göra som riksdagsmajoriteten har gjort – den riksdagsmajoritet som består av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och/eller Centern.

Sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde har bl.a. följande beslut fattats: Kvittningsrätten för nystartade företag har slopats. Fastighetsskatt på butiker och kontor har återinförts. Fastighetsskatten har höjts. Arbetsgivaravgiften har höjts. Dubbelbeskattning av riskkapital har återinförts. Provanställningstiden förkortas till hälften jämfört med under den borgerliga regeringen. Det gäller vidare möjligheten att vid neddragningar undanta viss viktig personal från turordningen och nu senast en ändrad uppbörsmodell för momsen, som innebär att man på ett bräde drar in 9 miljarder kronor till staten, för att tjäna 500 miljarder kronor i ränteintäkter för staten. Det skall betalas av någon. Av vem? Jo, av företagen.

Om man nu skall lyssna på de här lovsångerna om att man älskar företagen, får man också tänka på det gamla ordspråket: Den man älskar agar man. Men jag tror att de svenska företagen skulle vilja ha litet mindre passionerad kärlek och ett litet mer realistiskt förhållande.

Låt oss därför återställa återställarna! Låt oss konkret börja med att ändra momsreglerna! Det skulle vi kunna göra rätt snabbt. Vi skulle kunna ändra arbetsrätten, vilket inte kostar någonting. Att ta bort dubbelbeskattningen av riskkapital skulle vara en bra signal. Vi skulle kunna avskaffa företagsstödet och sänka arbetsgivaravgifterna. Kan vi i dag få höra hur regeringen och Centerpartiet ställer sig till detta? Kom loss! Det är bättre sent än aldrig.

I detta anförande instämde Olle Lindström (m).

Anf. 23 KJELL ERICSSON (c)

Herr talman! Jag tycker att det var ett bra initiativ av Folkpartiet att begära den här särskilda debatten om småföretagens villkor. Alla partier här i riksdagen har betonat småföretagens stora betydelse, och därför känns det bra med den här debatten.

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vem älskar småföretagen? Den frågan ställde Aftonbladet i söndagens ledarspalt, och jag tycker att skribenten var mycket klarsynt. Där poängteras att det krävs ett nytt klimat och en ny förståelse. Skall småföretagarna göra jobbet måste det ske på deras villkor.

Bakom varje företag finns det en företagare. Vad är det då som driver människor att bli företagare? Är det längtan att bli rik eller drömmen om makt? Nej, det är det mycket sällan. Det är i stället lusten att förverkliga en idé, skapa något eget eller genomföra ett livsprojekt. Det blir ett sätt att leva.

I drivkraften ligger också att företagarna vill ha frihet och svängrum och att de vill känna att de kan påverka, fatta beslut och ta ansvar. Men de behöver samtidigt en viss trygghet. Hon eller han behöver ha fasta spelregler och lättare att låna i bank, och han eller hon behöver möjlighet att bygga upp eget kapital, och han eller hon behöver slippa en del av blankettkrånglet och få enklare att anställa folk.

Det här landet behöver fler företag och fler företagare. Man kan inte kommendera någon att bli företagare, men man kan skapa ett företagarklimat som stimulerar till företagande. Den borgerliga regeringen genomförde en rad åtgärder som var positiva för företagare. Tyvärr återställdes en del av dem när Socialdemokraterna kom till makten, t.ex. slopandet av dubbelbeskattningen, den ändrade arbetsrätten, slopandet av kvittningsrätten m.m. Detta var till men för småföretagsutvecklingen.

Centern har sedermera medverkat till att kvittningsrätten har återinförts. Vi har också medverkat till att införa riskkapitalavdraget, till att egenföretagarna får del av mål 4-medlen, till fler platser till högskolan, till stimulans till kvinnligt företagande osv.

Men det finns många frågor som långsiktigt måste lösas för att småföretagandet skall komma att bli bra. Av den anledningen har vi inom Centern en arbetsgrupp, som jag leder, för att ta fram ett nytt småföretagarprogram. Där prövar vi en massa olika möjligheter till att förbättra företagarklimatet.

Det gäller t.ex. arbetsrätten. Det har sagts här tidigare: Det måste bli enklare att anställa folk när de behövs. Det måste underlättas för de arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Vissa tillväxthämmande skatter och avgifter måste sänkas igen. Dubbelbeskattningen måste t.ex. avskaffas. Det finns också en rad regler för de s.k. fåmansbolagen som måste ändras. Vi måste klara kapitalförsörjningen till företagen. Vi har där vår företagsgaranti, men också SAF:s garanti kan vara värd att pröva.

Vi måste förbättra de kompetenshöjande åtgärderna så att vi kan gå i spetsen här i landet med bra utbildningar på gymnasienivå och på högskolenivå, men också utbildningar för företagare. Vi har utbildat väldigt många löntagare här i landet, men vi har utbildat få företagare, och detta måste ändras. Vi måste få till stånd en attitydförändring.

Vi måste underlätta för uppfinnande amatörer. De har i dag svårt att finansiera sina olika idéer. Det krävs också en enklare administration. Vi måste klara företagarnas sociala situation. Inte minst gäller det akassan för egenföretagare. Detta är ett stort problem. Vi måste få fram

nya jobb i den privata tjänstesektorn. Jag tycker att Folkpartiets förslag från i helgen var intressant. Vi tänker i samma banor som Folkpartiet angav där. Vi måste också få bort onödigt krångel och byråkrati.

Det här är några av de frågor som vi diskuterar i vår grupp, och det är frågor som pockar på en lösning om vi skall få ett bättre företagsklimat. Jag tycker att Lars Leijonborgs anförande gick i samma stil. De frågor det handlar om måste få en lösning, och vi är beredda att diskutera dessa frågor mycket seriöst.

När det gäller den aktuella momsfrågan härrör sig förslaget från den utredning som tillsattes av den borgerliga regeringen. Utredningen färdigställdes först efter maktskiftet. När utredningsförslaget presenterades ansåg vi i Centern att det var ett dåligt förslag, men vi valde att försöka förändra det. Vi lyckades också få till en förändring, nämligen för gruppen upp till 1 miljon kronor och för gruppen upp till 10 miljoner kronor.

Det skall också sägas att detta ärende ingick i det totala saneringspaketet med besparingar och stimulanser. Saneringen av ekonomin har betytt mycket för både kronkurs och ränta. En stabil ekonomi med låg ränta är också den bästa hjälpen för både företagare och enskilda.

Men jag har stor förståelse för de problem som momsbeslutet har inneburit för företagen, och det har också statsrådet uttryckt. Jag förutsätter att regeringen noggrant tittar på dessa konsekvenser och kommer med en revidering av beslutet. Från Centern är vi utan prestige villiga att ställa upp för att ompröva det.

Som jag tidigare redovisat finns det många andra frågor som måste få sin lösning. Jag skulle vilja fråga näringsministern om han är villig att medverka till en reformering av arbetsrätten så att det blir lättare att anställa personal. Jag vill också gärna fråga näringsministern om han är villig att medverka till att avskaffa dubbelbeskattningen, så att det blir lättare att få fram riskkapital till företagen. Vi behöver många miljarder för investeringar framöver, och detta vore ett bra sätt att få fram det.

Att vi nu prisar småföretagen får inte bara bli en läpparnas bekänelse. Skall vi klara tillväxt, sysselsättning och välfärd måste det till konkreta åtgärder.

Anf. 24 PER ROSENGREN (v)

Herr talman! Alla talar vi om att stödja de små företagen, men det görs inte så mycket för att lösa de verkliga problemen. Jag har ganska mycket kontakt med verkligt små företag, och jag vet, kan jag nog säga, vad de behöver och önskar.

En viss fri debattör har utnämnt småföretagen till vår tids hjältar. Det visar på ett ganska konkret sätt hur debatten förs och att det mest handlar om politisk retorik. De konkreta förslag som läggs fram handlar om att skattesubventionera hemtjänster. Det gick inte så bra i Danmark, och jag har svårt att tro att det skulle gå bättre i Sverige.

Den smått naiva tron på att detta skulle lösa landets problem är förödande för en seriös debatt. Införandet av ett s.k. riskkapitalavdrag är ett slag i luften för småföretagen. Men det är klart: För skatteplanerna ökar det möjligheterna ganska radikalt.

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag skulle också vilja säga att riskkapitalavdraget faktiskt är ett slag i ansiktet på dem av landets småföretagare som vi kallar för försörjningsföretagare, dvs. sådana småföretag som bildas för att trygga enskilda personers försörjning. De är oftast företag där en till tre personer är verksamma. Dessa företag är inte i första hand intresserade av att växa. De måste visas en helt annan respekt än den de visas i dag. Riskkapitalavdraget riktar sig inte till dessa företagare utan till kapitalplace-rare.

Det skall bli intressant att se en eventuell utvärdering av detta beslut. Hittills har jag inte hört någon utanför denna kammare uttala särskilt mycket positivt om det införda riskkapitalavdraget. Det och de ständiga angreppen på arbetsrätten tillhör mer den politiska retoriken och handlar mindre om verkligheten.

Så till den diskussion som föranlett dagens riksdagsdebatt: de nya momsredovisningsreglerna. Redan när frågan behandlades i skatteutskottet föreslog Vänsterpartiet att omsättningsgränsen för den korta redovisningstiden skulle läggas på 40 miljoner kronor. Det skulle underlätta för de små och medelstora företagen, och det skulle ge viktiga och riktiga signaler till dessa. Vi välkomnade därför näringsministerns uttalande om att han var beredd att titta över momsredovisningsreglerna. Tyvärr hade inte näringsministern informerat pappa finansministern och fick tydligen bakläxa av Finansdepartementet.

Tillsammans med Centern och Miljöpartiet framhårdar Socialdemokraterna i momsfrågan med nästan total okänslighet för företagens argument. Man hänvisar till det statsfinansiella läget. Vänsterpartiets förslag skulle minska statens inkomstökning från 450 miljoner kronor till 390 miljoner kronor. Det statsfinansiella läget skulle alltså förvärras med 60 miljoner kronor. Att i det perspektivet tala om statsfinansiella problem är enligt vår uppfattning att överdriva problemet, och det tyder på att det handlar mer om prestige.

De partier som säger sig vara småföretagsvänliga har knappast rent mjöl i påsen. De borgerliga partierna visade inte någon förståelse för företagen när de utformade dagens groteska skatteregler för småföretag. Det är intressant att höra Carl Erik Hedlund tala om bra förändringar och sedan ge exempel från skattepolitikens område.

Trots att man fortsätter tala om förenklingar genomför man i praktiken något helt annat. Detta är alla överens om. Hur agerade t.ex. den borgerliga regeringen när parfymskatten togs bort? Visade den någon större förståelse för de små företag som drabbades stenhårt av den dåvarande regeringens okänsliga agerande? Jag skulle vilja kalla det agerandet för ren konfiskation av småföretagens medel.

Vad föreslår då Vänsterpartiet? Låt mig börja med att läsa ett litet citat: Vi vill att statens satsningar på att utveckla och förnya näringslivet blir mer tillväxtinriktade. Vi föreslår därför kraftigt ökad satsning på eftertraktad såddfinansiering, dvs. tidig högriskfinansiering av avancerade affärsutvecklingsprojekt och en omfattande satsning på näringslivsrelevant forskning och utveckling. Dessutom föreslås en regional stödpolitik som mer än i dag inriktas på företag med växtförmåga.

Det här skulle faktiskt kunna vara taget från vår motion om riskkapital, där vi skriver ungefär samma sak. Vi föreslår där ett aktivt stöd till företag med utvecklingspotential. Men citatet var från NUTEK:s tidning *Småföretag och utveckling*. Den debatt som företagarnas riksförbund drog i gång genom att kräva att allt företagsstöd, både direkt och indirekt, skall tas bort – och som var ovanligt osaklig – visar att småföretagen inte behöver några ovänner med sådana s.k. vänner.

Ingenting förändras av sig självt, och för att utveckla småföretagen behövs såväl starta-eget-bidrag som riskkapitalförsörjning. Vänsterpartiet har här i riksdagen lagt fram förslag om såväl riskkapitalförsörjning som kreditstöd för att underlätta småföretagsutveckling och för att mildra effekterna av det höga ränteläget i landet. Hittills har våra förslag mötts med total tystnad.

Vi har dessutom föreslagit skattelättnader för enskilda firmor och handelsbolag genom att lägga fram förslag om att de första 40 000 kronorna skall undantas från egenavgifter, detta för att underlätta avknoppningar och stimulera till ökad företagsetablering. Vänsterpartiet är det enda parti som lagt fram konkreta förslag för att underlätta för de verkligt små företagen. Vi är också de enda som har ett företagarperspektiv och inte ett placerarperspektiv när vi talar om småföretag. Med företagarperspektiv menar vi att vi ser till företagets möjligheter och inte till hur vi skall subventionera kapitalägare. Här står vi ensamma. Samtliga andra partier i denna församling är mer intresserade av kapitalplacerarperspektivet.

Anf. 25 RONNY KORSBERG (mp)

Herr talman! Det är alltid positivt med debatter som handlar om något konstruktivt, något som syftar till att få fart på sysselsättningen. Särskilt när det handlar om att få fart på småföretagsamheten deltar vi gärna i debatten.

Väldigt mycket har redan sagts om de problem som finns och om konkreta åtgärder för att komma till rätta med bekymren. När man lyssnar på debatten känns det litet grand som att vi inbillar oss att de här jobben och de här företagen uppstår med någon sorts automatik bara för att vi står här i talarstolen och diskuterar var vi skall dra gränser och vilka stöd vi skall ha och inte ha. Därför gladde det mig när Jörgen Andersson sade att det faktiskt är efterfrågan som styr om det blir några företag eller inte. Precis så är det. Är det ingen som vill ha de tjänster eller produkter som någon vill tillverka så blir det ingen företagsamhet alls.

Vad är det då som styr utöver det? Självklart finns det regelverk och attityder runt företagandet som påverkar möjligheterna att bedriva företag, även om efterfrågan finns. Jag skulle vilja peka på några områden där jag tror att vi kan göra en del från den här församlingen.

Det första är attityderna till företagandet som sådant. Som jag nämnde får man en känsla av att vi tror att vi kan reglera fram detta. Men i själva verket måste vi försöka se till att villkoren för företagare blir rimliga och att vi uppskattar det som görs. Vad är det som gör att det är så annorlunda t.ex. i den trakt jag kommer ifrån, Småland? Var-

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

för har man i t.ex. Anderstorp och Gnosjö en så låg arbetslöshet, och varför har man så många företag? Kan det bero på attityderna till företagandet, att det är tillåtet att vara företagare, att det är helt accepterat att hålla på med företagsamhet och att sysselsätta sig själv?

I andra delar av landet kan det tvärtom vara så att man betraktas med misstänksamhet. Jag har själv i många år bedrivit verksamhet i mindre skala och har många gånger mött just den attityden: Är du företagare? Då är du nog litet halvskum! Man får alltså icke ta hand om sin egen sysselsättning!

Det finns således ett stort arbete att göra när det gäller attityderna, och där betyder regelverket ganska mycket. Det får inte vara så att vi överkontrollerar verksamheten. Det är indirekt en signal om att företagare måste kontrolleras eftersom de nog har någonting konstigt för sig. En klar förenkling av regelverket skulle ge rätt signaler om att det är accepterat att vara företagare.

Det andra jag vill peka på är det beskattningssystem vi har i dag. Jag tycker att man kan lyfta in skatteväxlingsidéerna i det här sammanhanget. I dag är nästan all den skatt vi tar ut skatt på arbete. Om vi i stället flyttade skattetyngdpunkten från arbete till något vi inte är så intresserade av att ha, nämligen utsläpp, för stor åtgång av ändliga resurser osv., skulle man gynna dem som har företag och som har efterfrågan men som ändå av kostnadsskäl inte kan expandera. Där är det inte oväsentligt hur vi skapar regelverk i den här församlingen.

Jag tror att det är oerhört viktigt att vi inser att den beskattning vi har i dag leder till väldigt negativa konsekvenser, framför allt för små företag. Ett företag med 20 anställda kan ha råd med ytterligare en anställd bara vi sänker arbetsgivaravgiften med 5 procentenheter. Det är väldigt enkelt att räkna ut vad det ger för utrymme.

Det tredje området jag skulle vilja lyfta upp i det här sammanhanget är det gemensamma ägandet, som också togs upp av Peter Eriksson i den tidigare debatten. Alla människor är inte enskilda entreprenörer. Alla människor klarar inte trycket och arbetsbelastningen att själva driva igenom en idé och dra i gång ett företag. Men tillsammans med andra kan man söka stöd och finna stöd. Jag talar om det medarbetarägda företagandet, det kooperativa företagandet.

Det finns i dag ett tjugotal kooperativa utvecklingscentrer i landet vars uppgift är att ge råd, stöd och hjälp både vid starten och under igångsättningen av gemensamt ägda företag. Det här är en resurs som i dag är oerhört underutnyttjad. Man har ett mycket litet anslag på ungefär 6,5 miljoner för alla dessa 20, och uppgifterna ökar ständigt. Inte minst har EU-medlemskapet gjort att arbetsbelastningen har ökat. Det skulle vara till mycket stor hjälp om vi höjde anslaget och såg till att det blir fler rådgivare som kan hjälpa människor att starta företag med andra mål, t.ex. sociala mål, att behålla företaget i en viss region eller att ha ett större inflytande över sitt arbete.

Man skulle också via dessa utvecklingscentrer kunna förmedla de lån som finns till bl.a. kvinnligt företagande och till nyföretagare. Det skulle också ge en stor effekt, eftersom de instanser som i dag sysslar med rådgivning till nyföretagare kanske inte alltid har förståelse för den

kultur och den idé som ligger i det gemensamägda företagandet. Det skulle vara ett konkret sätt att förbättra möjligheterna att få i gång fler företag, inte minst i glesbygd.

Anf. 26 GÖRAN HÄGGLUND (kds)

Herr talman! Jag tror att vi alla i kammaren är bekanta med bilden av näringslivet som en mjölkko. En del politiker, glädjande nog allt färre, tycker att vi skall slå ihjäl kon för att äta upp den. Andra, bl.a. Socialdemokraterna, verkar vilja hålla den på en sträng diet som visserligen motverkar utveckling och större mjölkproduktion men ändå håller kon hjälpligt vid liv. En del av oss här i kammaren vill ge ett större utrymme för kon att växa och bidra till ökad produktion, eftersom vi tror att det är bra för nya jobb och för välfärden.

Inom näringspolitiken finns det gamla kända motsättningar när det gäller synen på företag och företagande. På senare år – vilket också har diskuterats här – har dock retoriken från de olika partierna kommit att bli alltmer samstämd. När det gäller det konkreta innehållet i politiken kvarstår dock skilda synsätt på ganska många områden. Det må gälla stelbent arbetsrättslagstiftning, avregleringar, dubbelbeskattningen eller som nu den aktuella frågan om momsinsbetalningar från företagen.

Det nya, för att återknyta till bilden med kon, är att man nu genom Centerns och Socialdemokraternas påfund inte nöjer sig med att hålla kon på svältkost och i en snäv beteshage. Nu skall hon också tvingas mjölka innan hon fått foder. Konsekvenserna för företagen blir i många fall förödande.

Enligt Industriförbundets småindustripanel har småindustrin nu för första gången sedan hösten 1993 kunnat notera att fler friställts än nyanställts inom småföretagsamheten under det senaste halvåret. Man konstaterar ett klart trendbrott, och man menar att höstens momsbeslut är en ovälkommen sten på den bördan som medverkar till denna negativa riktning.

Herr talman! I fredags morse var jag på en småföretagarträff i Jönköping. Det dominerande samtalsämnet mellan deltagarna var de nya momsreglerna. Jag kan inte påstå att detta beslut bidrar till att undanröja skepsis som finns emot politikerskrået, tvärtom. Jag tror inte att regeringen fullt ut har insett de faktiska effekterna och framför allt inte de psykologiska symboliska effekterna av beslutet bland landets småföretagare.

Min uppmaning till näringsministern är alltså: Erkänn! Beslutet var en blunder. Vi kommer omedelbart att ändra på konstruktionen av skatteinsbetalningar som gör att man tvingas leverera in skatter innan man har fått pengarna i handen.

På samma sätt som det vore vanvett att betala inkomstskatt på vår inkomst innan vi har fått inkomsten är detta naturligtvis ett beslut som det kan finnas stark tveksamhet omkring. Det redan underkapitaliserade svenska näringslivet tvingas agera låneinstitut till statskassan. Detta är, herr talman, en orimlighet.

Arbetslösheten och jakten på de försvunna jobben står i dag överst på den politiska dagordningen för alla partier och, tror jag, för varje

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Aktuell debatt:
Småföretagens villkor*

politiker. Socialdemokraterna förefaller i dag vara ganska handfallna inför dessa gigantiska problem. Man befinner sig i en pedagogiskt ganska knivig situation. Å ena sidan har man genom åren målat upp motsättningar mellan företagande och en politik i allas intresse. Nu kan man helt enkelt inte förklara hur man skall kunna få fram jobb när varje åtgärd för att skapa ett bättre klimat för företag och företagande strider mot den bild som man under många år har målat upp.

Jag tror att människor startar och utvecklar företag när de finner att det är mödan värt. Politikens viktigaste uppgift är att skapa ett sådant klimat att människor ser och tar den möjligheten.

År 1994 gick Socialdemokraterna till val på att halvera arbetslösheten under ett år. Man har misslyckats med den uppgiften. Det recept som jag tror är det enda gångbara handlar om att se över skattereglerna för fåmansbolagen, att göra arbetsrätten mer flexibel för de mindre företagen, öppna tjänstesektorn, avskaffa dubbelbeskattningen och genomföra ett målmedvetet arbete för att avbyråkratisera kontakterna mellan myndigheter och företagen.

Var finns då Socialdemokraternas program för att minska arbetslösheten? Tror Jörgen Andersson att det finns andra vägar till sysselsättning än framgångsrika företag? Hur ser Socialdemokraternas program ut för att få ned arbetslösheten till 4 %, som är det nya löftet när man inte lyckats med det förra, dvs. att halvera arbetslösheten? Hur tror näringsministern att beslutet om tidigare lagd momsinsbetalning påverkar viljan att starta och driva företag i Sverige? Tror han att det leder till fler eller färre nya företag? Tror han att det leder till fler eller färre nya jobb i landet?

Det har i tidigare inlägg diskuterats litet grand om klimatet. Jag kommer precis som Ronny Korsberg från Jönköpings län. Där finns ett område – Anderstorp, Gnosjö, Vaggeryd osv. – där man har ett klimat där småföretagande är en naturlig del i samhället. Jag är själv uppvuxen på en liten bruksort som heter Degerfors. Jag kan inte påminna mig att jag under min barndom, med undantag för någon affärsinnehavare, hade någon företagare i min närhet. I Gnosjö, Anderstorp och Vaggeryd är det en självklarhet att företagande finns som ett alternativ. I Vaggeryd har man i dag 1,9 % arbetslöshet. Jag tror att denna kultur är någonting som vi fäster alltför litet uppmärksamhet omkring. Vi borde kanske fundera på om den går att pröva i andra delar av landet också.

Anf. 27 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Även om ämnet för dagens debatt är småföretagen går det inte att bortse från det ömsesidiga beroendet mellan stora och små företag. Det har varit populärt att citera viss press i dag på morgonen. Man har glömt en tidning, nämligen Dagens Industri. Där står det nämligen på två sidor att lågkonjunkturen kom av sig. Man räknar med mycket stora investeringsökningar för svensk industri 1996. De totala investeringarna kommer att vara på inte mindre än 69 miljarder. Man har gått igenom bransch för bransch. Många av de branscher där investeringarna kommer att öka kommer att ha direkt applikation på småfö-

retagen. Det är glädjande. Jag tycker att vi behöver ha litet balans på den svartmålning som kommer från visst håll.

Sambandet mellan storföretag och småföretag finns också när det gäller kompetensöverföring och utvecklingsarbete. På flera håll i landet bygger man nu upp utvecklingscentrum, s.k. IUC. Vi har på Näringsdepartementet under en tid arbetat för att skapa resurser och utrymme för detta IUC-koncept. Vi kommer att fortsätta det arbetet för att se till att försöka få finansiella resurser till dessa mycket viktiga utvecklingscentrum.

Vi vet också att kompetensutveckling och kunskapsutbyggnad är en av de frågor som regeringen kommer att satsa på. Vi har redan fått möjlighet genom mål 4-pengarna från EU. I den s.k. Perssonplanen kommer en mycket kraftig satsning på detta område.

Herr talman! Trots en viss tillspetsning i denna debatt väljer jag att fortsätta den konstruktiva dialog som jag tror är nödvändig och som kommer att gagna våra småföretag på ett bättre sätt, så att vi på bredast möjliga basis i denna kammare kan vara överens om att det är viktigt att vi fortsätter uppmärksamma småföretagens problem och se till att hitta breda lösningar på åtgärder. Denna mandatperiod tycker jag är en viktig utgångspunkt för att fortsätta detta.

Man hänvisar till att Mona Sahlin i debatten har sagt att småföretagarna är vår tids hjältar. Jag har kanske inte lika lätt för att komma med denna typ av populäruttryck. Jag kan säga att jag under mina 15 år som kommunalråd i Halmstad hade ansvar för näringsliv och företag. Jag träffade många företagare. Jag var med och skapade en hel del nya småföretag och vet ungefär hur de resonerar där. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi tillsammans försöker ha den utgångspunkten. Jag är i alla fall beredd att medverka till att betingelserna för småföretagen hela tiden blir ordentliga.

Sedan gäller det arbetsrätten. Jag måste säga att det måste vara viktigare att parterna kan komma överens om en vettig arbetsrätt. De skall ju sedan umgås ute på företagen. Det är mycket bättre att de klarar av detta än att vi från riksdagen skall påtvinga dem en lagstiftning som de sedan kommer att möta och ha svårigheter med. Låt parterna fortsätta i detta syfte!

Jag återkommer när det gäller momsen i min nästa replik.

Hedlund från Moderaterna räknade upp vad regeringen hade gjort. Jag vill bara säga att det finns en annan sak som regeringen har gjort. Vi har nämligen börjat sanera statsfinanserna. Vi har gjort slut på den lånekarusell som vi fick överta, och det har medverkat till att Riksbanken nu kan börja sänka räntorna.

Anf. 28 LARS LEIJONBORG (fp)

Herr talman! Det är naturligtvis bra att storföretagen investerar, men vi vet att många av de investeringarna handlar om att ta bort arbetsplatser. Skall sysselsättningen öka måste vi satsa på de mindre företagen.

Jag tycker att det är bra att två deltagare i denna debatt kommer från Småland. Precis som de framhållit har vi ju i vårt eget land en väldigt

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

god illustration av vad det betyder att få fram en småföretagarkultur. Det är i de bygderna man klarar lågkonjunkturerna bäst. Det är den kulturen vi behöver i hela Sverige.

Många blir upprörda när de hör om svenska patent som försvinner utomlands. Jag tycker också att det är mycket upprörande, i varje fall om det inte är lika många utländska patent som exploateras i Sverige, och det är det tyvärr inte. Detta har genom åren lett till att politikerna – framför allt de som har socialistiska utgångspunkter – har kläckt massor av idéer om hur staten skall få fram riskkapital till bra idéer. Jag utesluter inte att det kan finnas uppgifter för staten på detta område, och jag vet att också Centern funderar över statliga nyföretagarlån och allt vad det heter.

Regeringens senaste idé på området är att AP-fonderna skall kunna köpa aktier för att på det sättet försörja företag med riskkapital. Men låt oss komma ihåg att allt detta innebär ett lappande och lagande – därför att man i grunden har förstört en marknadsmässig riskkapitalförsörjning, därför att vi aldrig har vågat acceptera de vinstnivåer och den vinstbeskattning som skulle ha lett till en normal riskkapitalförsörjning.

Eftersom det här är en så manlig debattpanel är det viktigt att vi inte alltför snabbt går förbi det här med kvinnoföretagande – det nämndes här från Centerns sida. Det är, tycker jag, ett exempel på att man kan tänka sig exceptionella statliga insatser därför att det är så uppenbart att vi här har en potential som inte utnyttjas. Vi måste tänka mycket på kvinnligt företagande, ungt företagande, invandrarföretagande. Men sanningen är väl tyvärr den att Centern och Socialdemokraterna har sänkt de viktiga nyföretagarlånen, som kvinnor kan få.

Låt mig fortsätta med Centern. Ni lade ju fram ett program häromdagen. Jag har läst det noga och måste tyvärr konstatera att det är väldigt mycket ord och ganska få konkreta förslag. På s. 23 står det äntligen: "fler företag och företagare". Det är tyvärr mycket abstrakta förslag som läggs fram även där, men ett av dem är att man skall ha en konsekvensanalys innan man genomför någonting som påverkar företagen. Men förstår ni inte hur hånfullt detta ter sig för företagarna, som vet att ni var med och röstade igenom de nya momsreglerna? Konsekvenserna var ju väl belysta innan beslutet fattades. Det varnades ju för dem från alla möjliga håll. Att då komma några månader senare och säga att man alltid skall ha en konsekvensanalys uppfattas bara som ett hån. Ni visade ju förra gången det här var aktuellt att ni inte är beredda att ta konsekvenserna av den information ni får.

Förklaringen framgick ganska tydligt ur den förra debatten, nämligen att ni är så intresserade av att ha positionen som stödparti till Socialdemokraterna att ni är beredda att acceptera också förslag som är dåliga för Sveriges småföretagare.

Anf. 29 CARL ERIK HEDLUND (m)

Herr talman! Sverige är fantastiskt! Och även Sveriges riksdag, eller åtminstone den del av den som företräder majoriteten, är fantastisk. I denna minidebatt om ett av de centralaste frågeområdena för Sveriges framtid har det inte visats någon större ånger över felaktiga beslut. Man

tänker minsann fortsätta på den inslagna vägen! Vi skall noggrant följa hur det utvecklas för företagen med anledning av momsen, säger näringsministern. Det visar bara att man inte riktigt förstår hur allvarligt ingreppet är. Skall småföretag slås ut innan vi i riksdagen ändrar våra beslut? Vi måste agera nu!

Centern är ju trevlig att lyssna till. Det mesta som Kjell Ericsson säger kan jag hålla med om. Men varför då inte också visa er inställning i handling? Var fanns ni någonstans när vi diskuterade momsen? Ni säger ju att ni är ett småföretagparti och har förankring bland småföretagarna, men den gången var det som att tala för döva öron. Det kan ju inte bero på det statsfinansiella läget, som åberopades. Det är inte varje dag jag kan säga att jag delar Vänsterns syn på något, men Per Rosengren sade från talarstolen kloka ord om detta.

Herr talman! På två minuter hinner man inte med så mycket. Till sist vill jag bara säga till de partier som sjunger företagets lov men som ännu inte gått från ord till handling: Acceptera verkligheten och låt oss tillsammans ge företagen en chans att rädda Sveriges framtid! Vi moderater kommer att stödja alla vettiga förslag.

Är det så att ni inte har egna idéer är ni välkomna att botanisera i vår katalog över åtgärder. De står fritt till förfogande.

Anf. 30 KJELL ERICSSON (c)

Herr talman! Jag redogjorde redan i mitt förra inlägg för vårt ställningstagande i momsfrågan. Jag vill bara än en gång säga att det ingick i ett stort paket när det gällde att få ned räntan och sanera ekonomin.

Jag sade också att vi nu tittar närmare på det här och även är beredda att göra en revidering.

I samband med småföretagens situation är det också en rad andra frågor som måste få sin lösning, om vi skall få det goda småföretagarklimat som vi önskar. Som svar till Göran Hägglund vill jag säga följande. Som gammal bondson vill jag gärna ha en ko som mår bra och som mjölkar mycket. Hon skall också ha foder i rätt tid. Det kan man överföra till småföretagen. Jag tycker att det är viktigt att man verkligen ser till att få till stånd ett sådant klimat, så att småföretagen mår bra.

Jag vill bara igen nämna arbetsrätten. Vi måste få enklare regler, så att det går att nyanställa. I dag har man ofta korta orderstockar, och det är svårt att få en överblick över läget. Skall man då våga anställa kan man inte ha en krånglig arbetsrätt som lägger hinder i vägen.

Det är likadant när det gäller dubbelbeskattningen. Det är helt orimligt att man skall betala skatt två gånger när man sparar i aktier – sparar man på bank eller i riskfria statsobligationer betalar man skatt en gång. Den ordningen kan vi inte ha om vi skall få fram de hundratal miljar- der som behövs till investering i företag också framöver.

Vi måste också hitta nya verksamheter, som genererar nya jobb. Den privata tjänstesektorn är ett område. Vi har också hela den gröna sektorn, som kan ge många nya jobb. Inte minst på energisidan finns det möjligheter; jag tänker då på både bioenergin, vindkraften, solenergin och även på möjligheterna att effektivisera befintliga kraftverk

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Aktuell debatt:
Småföretagens villkor*

inom vattenkraftens område. Möjligheter finns det också inom andra miljöprojekt. Vi har också uppfinnarna och innovatörerna, som måste få en rimlig chans att utveckla sina idéer här i Sverige och inte behöva åka utomlands. Vi har alltså en massa åtgärder att vidta som gynnar småföretagarna. De behövs verkligen här i vårt land.

Anf. 31 PER ROSENGREN (v)

Herr talman! Det är en viss skillnad mellan partiernas syn på småföretag – det är alldeles tydligt. När vi pratar om småföretag pratar vi om småföretag – småföretag, enskilda firmor, handelsbolag och även s.k. försörjningsföretag. När andra pratar om småföretag är det fråga om riskkapitalavdrag eller dubbelbeskattning. Men om man för debatten på det sättet vet man inte vad den stora mängden småföretag sysslar med, vad småföretag är för någonting här i landet.

Vi har lagt fram konkreta förslag på skatteområdet, på finansieringssidan och även när det gäller riskkapitaltillskott, förslag som är klart anpassade efter de verkligt små och medelstora företagen. Ni andra har ett placerarperspektiv, och det är problemet för er. Ni kan aldrig närma er problemen med småföretagen om ni inte skaffar er ett företagarperspektiv. Ni har fortfarande på er era ideologiska skygglappar.

Göran Hägglund från kds hade inte haft någon kontakt med företagare under sin uppväxt när han bodde i Degerfors. Till skillnad från Göran Hägglund kan jag säga att jag är uppvuxen i en riktig småföretagarmiljö. Jag har därefter fortsatt att arbeta i en småföretagarmiljö, nämligen med att hjälpa, bistå, just småföretag, enmansföretag och upp till företag med 4–6 anställda, s.k. försörjningsföretagare. Jag vet därför vilka problem de har. De har inte de problem som ni inbillar er.

Dagens problem, som har dykt upp i massmedierna, handlar ganska mycket om att sysselsättningen i de små företagen börjar att minska. Det är klart att det är så. De är ju i ganska stor utsträckning underleverantörer till exportindustrin. Det är ganska naturligt att de drabbas nu. Därför är det mycket viktigt att satsa på försörjningsföretagarna, ha ett klart företagarperspektiv och gå ifrån placerarperspektivet.

Anf. 32 RONNY KORSBERG (mp)

Herr talman! Två saker på två minuter. Jag kan inte heller undgå att kommentera momsredovisningsreglerna. Det har sagts mycket om dem här.

Skälet till att vi i Miljöpartiet stod bakom dessa regler var just att de allra flesta företag i det här landet skulle få en bättre situation genom att de inte behövde redovisa sin moms mer än en gång om året. Om det nu visar sig att det uppstår väldigt stora problem för andra kategorier av företag finns det en öppning. Det har vi hört från näringsministern. Man tittar på detta och är beredd att ompröva det.

Låt mig då tala om att det för oss inte ligger någon prestige i att stå fast vid ett sådant här beslut. Detta gjordes av statsfinansiella skäl. Visar det sig att det skulle vara positivt att förändra reglerna igen skall vi gärna bidra till det.

Sedan har vi det andra. Jag kan hålla med Per Rosengren i mycket av det han säger. Det är ett problem att vi definierar småföretag på så olika sätt. Vi brukar normalt sett säga att småföretag har upp till 200 anställda. Men det är naturligtvis en oerhörd skillnad mellan att ha 200 anställda och att ha 2 anställda.

Jag tror att vi måste börja se till de allra minsta företagen. Någonstans börjar företagandet. Det är där attityderna till företagsamheten börjar. Det finns det som vi kallar för livsstilsföretagande eller försörjningsföretagande som är en väsentlig del i hur vi grundlägger attityderna till även de något större små företagen.

Anf. 33 GÖRAN HÄGGLUND (kds)

Herr talman! Jag hoppas att statsrådet i sitt kommande inlägg kommer att ägna några minuter åt momsfrågan. Det är väl den fråga som närmast har föranlett den här debatten. Den skapar väldigt mycket oro och bekymmer framför allt bland många av de mindre företagen i landet. Deras likviditet försämras allvarligt, och de tvingas ofta låna pengar för att kunna betala skatt i förtid. Jag tycker alltså att man borde kasta prestigen och säga att man har gjort ett misstag och att man tar tillbaka beslutet. Jag tror att regeringen skulle vinna mycket respekt på det.

Per Rosengren kastar sig med friskt mod in i den här debatten trots hans partis historia när det gäller företag och företagande. Det har jag naturligtvis den största respekt för. Hans parti röstar ju i stort sett emot alla sådana förändringar som jag, mitt parti och flera andra partier tror skulle bidra till ett förbättrat klimat för företag och företagande. Jag menar, möjligen till skillnad från Per Rosengren, att det finns för mycket politiskt reglerande av företagen.

Jag tror inte att vi som politiker är bäst skickade att tala om hur företagen skall bete sig på varje område. Det finns alltså för mycket reglerande.

Kjell Ericsson hade ett inlägg på det zoologiska området med hänvisning till min tidigare bild om djurriket. Jag tänkte bemöta honom och den här gången hänvisa till hönsgården. Det är ju till sist inte kacklet som räknas, utan det är själva värpningen som räknas.

Anf. 34 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Jag vill börja med att påminna om vad regeringen har gjort under det senaste året. Avkastningskravet på ALMI och Industriefonden har sänkts, vilket har ökat lånekapaciteten med 200-300 miljoner. Industriefonden har fått vissa möjligheter att också gå in med riskkapital. Vi har kommit med riskkapitalavdraget. Ramen för kvinnliga företagslån är tredubblad. Kompetensutveckling för småföretag har jag nämnt tidigare. Vidare har vi teknikspridning för små företag. Vi har infört exportsatsningar, och vi har som sagt var kommit med byggstimulanser på en total åtgärdsvolym på 36 miljarder.

Ett par tidigare talare har här hänvisat till Gnosjö och Västbobygden. Det var Hägglund från kds, och jag tror att Korsberg från Miljöpartiet också var inne på det. Jag har släktingar som är småföretagare

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

just i den här bygden. Jag vet också att man klarar sig väldigt bra. Men Gnosjö tillhör väl Sverige? Och i Gnosjö arbetar man väl enligt precis samma regler som alla andra småföretag i det här landet? Hur klarar de sig med de hemska regler som finns för småföretag i det här landet? Det är en intressant frågeställning.

Låt mig sedan gå över och svara på frågan om dubbelbeskattningen. Där gäller det jag tidigare har sagt. Det pågår en utredning. Vi har avsatt 2 miljarder till småföretagarsatsningar. Vi får avvakta tills utredningen har kommit med sitt betänkande.

Avslutningsvis vill jag säga några ord om momsen. Jag står för det jag sade i riksdagen vid den muntliga frågestunden. Jag gav inga löften då, och jag tänker inte ge några löften nu. Men jag har den största förståelse för problematiken. Därför gäller det som jag sade i mitt inledningsanförande – vi följer utvecklingen mycket noga. Skulle det visa sig att vi behöver vidta åtgärder när vi har gjort en längre slutsumma av den här frågan får vi överväga det då. Därför är det inte aktuellt för närvarande, men vi håller mycket stor uppsikt över frågeställningen.

Jag nämnde att investeringarna nu 1996 kommer att belöpa sig på 69 miljarder. Jag föreställer mig att många av de investeringar som görs av storföretagen kommer småföretagen till godo, eftersom de flesta småföretag i vårt land faktiskt jobbar som underleverantörer. Bilindustrin är ett konkret exempel som sysselsätter många småföretag. Där har småföretagen faktiskt en enorm glädje av att investeringarna går upp i storföretagen. Därför är det viktigt att det samspel som finns mellan stora och små företag också framhålls. Därför är det så glädjande att kunna konstatera att investeringsviljan är så stor och att vi har ett så fint industriklimate i vårt land som vi trots allt har.

Anf. 35 LARS LEIJONBORG (fp)

Herr talman! Skall vi klara jobben måste vi vara beredda att tänka nytt. Väldigt många som har funderat på de här frågorna har kommit fram till att tjänstesektorn är strategisk. Näringsministern har ett inlägg kvar, och jag skulle vilja fråga: Finns det några förhoppningar om att regeringen kan tänka sig en sänkt tjänstebeskattning?

I den intervju med arbetsmarknadsminister Sundström som jag redan har citerat ger han faktiskt en liten öppning. Sedan går han vidare och ger ett mycket egendomligt exempel. Han säger att byggmomsen t.ex. skulle kunna sänkas. Men byggbranschen ingår i all statistik i varusektorn. Det är alltså inte något exempel på sänkt tjänstemoms. Dessutom är byggbranschen, vid sidan av jordbruksbranschen, den mest och längst subventionerade i Sverige. Jag tycker inte att det är något framtids tänkande. Finns det några planer på att sänka tjänstebeskattningen?

Jag har ännu en fråga. Är regeringen beredd att kraftfullt gripa in om parterna på arbetsmarknaden misslyckas med en reformering av arbetsrätten? Är regeringen då beredd att prioritera intressena för dem som har hamnat utanför arbetsmarknaden?

Vi talar ju mycket om *outsiders*, om vi använder ett engelskt uttryck. Alldeles för litet intresse ägnas åt situationen för *outsiders* på den svenska arbetsmarknaden. Däremot stärker *insiders*, de som har jobb, sin position.

Till sist vill jag ta upp konkurrensfrågorna. Näringsministern nämnde dem själv. Samtidigt har ni försvårat för alternativen i kommunerna och slagit vakt om de kommunala monopolen. Ni har här i riksdagen skärpt det kommunala planmonopolet som skall göra det svårare för uppstickare i t.ex. livsmedelsbranschen. Menar ni allvar med talet om att ta itu med konkurrensfrågorna?

Anf. 36 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Jag vill svara på den fråga som ställdes om arbetsmarknadsministrernas öppenhet i det han har uttalat. Jag har inga svårigheter att ansluta mig till arbetsmarknadsministrernas öppenhet, men jag vill samtidigt understryka finansieringstvånget. Alla nya utgifter skall finansieras. Denna regering vill oerhört tydligt visa att den inte vill sätta i gång ett fritt fall i statsfinanserna igen. Det som vi har uppnått i statsfinansåtgärkning skall faktiskt också plockas hem. Vi måste vara noggranna med att inte äventyra detta.

Jag har fortfarande uppfattningen att parterna är de som är bäst skickade att komma överens när det gäller arbetsrätten. Jag är faktiskt optimistisk. Parterna, som umgås och förhandlar i många andra frågor, har lärt sig att klara av denna typ av förhandlingar. Jag tror att man så småningom kommer att hitta en lösning även på detta problem. Jag tror att detta är det bästa. Som jag sade tidigare skall ju parterna sedan mötas ute på de enskilda företagen, och då är det alltid en fördel att de centralt har närmat sig varandra och kompromissat. Då har de också en förmåga och en möjlighet att kunna fungera på ett smidigt sätt.

Avslutningsvis vill jag säga att jag uppskattar att Folkpartiet tog initiativ till denna debatt. Jag tycker att det har varit en bra debatt i dag, men låt oss inte stanna vid den. Låt oss hela tiden fokusera på nödvändigheten av att ha en bra småföretagarpolitik. Jag inbjuder även i fortsättningen till breda lösningar på problem kring det som är så viktigt för vårt land, nämligen småföretagens villkor.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1995/96:104

Till riksdagen

Interpellation 1995/96:104 av Inger Lundberg om möjligheterna att motverka segregation i skolan.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 april 1996.

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 8 mars 1996
Ylva Johansson

Interpellation 1995/96:106

Till riksdagen

Interpellation 1995/96:106 av Inger Lundberg om det ökande narkotikamissbruket.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 mars 1996.

Skälet till dröjsmålet är att det under vecka 12 inte har planerats in något tillfälle för interpellationssvar.

Stockholm den 11 mars 1996

Anna Hedborg

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1995/96:136, 137, 139 och 140 till utrikesutskottet

1995/96:142 till trafikutskottet

1995/96:151 till näringsutskottet

1995/96:153 till utrikesutskottet

1995/96:156 till justitieutskottet

1995/96:157 till utbildningsutskottet

1995/96:159 till försvarsutskottet

1995/96:160 till konstitutionsutskottet

1995/96:161 till kulturutskottet

1995/96:162 och 163 till arbetsmarknadsutskottet

1995/96:175 till jordbruksutskottet

1995/96:177 och 179 till lagutskottet

1995/96:180 till justitieutskottet

1995/96:182 till lagutskottet

1995/96:184 till utbildningsutskottet

1995/96:185 till utrikesutskottet

Motioner

1995/96:Ju18 och Ju19 till justitieutskottet

Meddelande om samlad votering

Förste vice talmannen meddelade att samtliga ärenden på dagens föredragningslista skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

7 § Clearingverksamheten m.m.

Prot. 1995/96:68
13 mars

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU11
Clearingverksamheten m.m. (prop. 1995/96:50)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 12 §.)

8 § Kärnavfall m.m.

Kärnavfall m.m.

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU17
Kärnavfall m.m.

Anf. 37 EVA GOËS (mp)

Herr talman! ”Varje gång en familj kokar middag på kärnkraftsel produceras lika mycket plutonium som förslår att ta livet av familjen.”

Det sade Hannes Alfvén. Kärnfysikprofessorn och nobelpristagaren Hannes Alfvén gjorde en helomvändning angående kärnkraften när han arbetade i USA. Kärnkraftens radioaktiva avfall med bl.a. plutonium menade han var dödens gift, och fullt riktigt är Pluto dödens gud. Ett mikrogram, en miljondels gram, plutonium är dödande om det inandas och sätter sig i lungan. Detta gift produceras varje dag – år ut och år in. Tala om tillväxt!

För oss i Miljöpartiet de gröna är det helt ofattbart att inte någon från Linje 3-partierna reserverat sig i dagens betänkande, som handlar om något så allvarligt som kärnavfallet – en olöst fråga. Här finns 44 motionsyrkanden att hänga på. De handlar om lokalbefolkningens inflytande över slutförvarsprocessen, om Studsviks kommersiella drift med importerat kärnavfall, om avsaknaden av miljökonsekvensbeskrivning för verksamheten i Studsvik, om Ågestareaktorn, om kärnavfallet i Norden, om amerikanskt kärnvapenmaterial som stannat i Sverige, om slutförvaret och om dess brister.

Farorna med kärnavfallet och avfallslagringen kan i princip inte värderas. Trots förvaringens faror i form av läckage, attentat, materialets utnyttjande som framtida terrorvapen – kärnkraft och kärnvapen är siamesiska tvillingar – och förvar under ofattbara tidsrymder, upplever vi dessa risker som icke jämförbara med den potentiella kärnkraftsolycka som kan ske i Sverige.

För oss miljöpartister är det helt obegripligt hur någon politiker kan ta ansvar för att driva kärnkraften vidare. Ozonhål och växthuseffekt är globala problem som alla nationer skall ta ansvar för. Men en svensk kärnkraftsolycka är enbart de svenska ja-politikernas ansvar. Det är ett dilemma för oss att vi inte förstår hur någon över huvud taget kan ta de fasansfulla effekterna av en svensk kärnkraftsolycka på sitt ansvar. Hur kan man någonsin ta det ansvaret bara för att tillfredsställa den här generationens krav på bekvämlighet och standard?

Prot. 1995/96:68
13 mars

Kärnavfall m.m.

Herr talman! Under kärnkraftens långa inledningsskede 1940–1960 fanns inget avfallsproblem. Utåt sett existerade inget avfall. Avfallet var eftertraktat och hemligstämplat militärmateriel. Det existerade knappast några avfallsproblem före Rachel Carsons *Tyst vår*. Ett forskningsprojekt startades som uppgavs visa hur avfallsfrågan skulle lösas, men bl.a. i USA fanns ett antal forskare som var kritiska och visade att den påstådda lösningen var ett önsketänkande. Kärnkraftsintressenterna startade då ett nytt projekt som visade en annan, och absolut säker, metod att ta hand om avfallet. När denna kritiserats ihjäl kom ett nytt förslag som rönt samma öde. Så har kräftgången fortsatt – även in i Sverige.

Euforin över kärnkraften på 50- och 60-talen, då man talade om självförsörjning med uranbrytning, tungvattenreaktorer och uppbyggnad, var ett kärnvapenprogram under förklädning. I Sannäs fjorden i norra Bohuslän planerades en plutoniumfabrik. Denna idé gavs upp först i slutet av 60-talet.

Med anledning av Washington Posts uppslag om att Sverige kan montera en atombomb och moderaten Bertil Perssons motion här i dag vill jag påminna om att den svenska kärnkraften var ämnad just för att ta fram en blågul atombomb. 1959 sade riksdagen nej till detta, efter en hård kamp av de socialdemokratiska kvinnorna Inga Thorsson och Ulla Lindström. Men kärnkraften byggdes ut. Så sent som 1974 planerades 24 reaktorer enligt AKA-utredningen.

Först i slutet av 1970-talet började en seriös offentlig kärnkraftsdebatt. Avfallet diskuterades inte, utan mest drift- och säkerhetsfrågor. Som kuriositet måste jag nämna att Thorbjörn Fälldin, vår f.d. statsminister, inte visste något om avfallets farlighet förrän fem år efter starten. Denna bekännelse gjorde han för mig i januari i år, 1996! Det enda man hade kontrollerat före starten av Oskarshamn 1 var, enligt Fälldin, den marinbiologiska miljön och effekterna på den.

Det gjordes ingen ekonomisk planering för avfallshanteringen, och någon allmän medvetenhet om svårigheterna att ta hand om avfallet fanns inte. I vanlig god ordning tillsattes en utredning, som kom fram till att avfallet skulle inkapslas och placeras på 500 meters djup i berggrunden. På detta djup, påstod utredningens geolog, skulle sprickfritt berg hindra spridningen av radioaktiva ämnen. Utredningen delade också upp ansvaret på så sätt att staten fick en passiv, övervakande roll, medan kärnkraftsbolagen fick ansvar för allt praktiskt arbete för lösningen av kärnavfallsproblemet.

Men sprickfria berg finns inte. Rabbe Sjöberg, forskare vid Umeå universitet, presenterade 1994 en doktorsavhandling som visar att det inte existerar sprickfria berg. Det kan inte heller ges någon garanti för att sprickor inte skall uppstå under den oerhört långa tid som ett slutförvar av kärnavfall kräver.

En ännu färskare doktorsavhandling, med en kartläggning av berggrunden, presenterades av Dan Nisca på Högskolan i Luleå den 20 februari i år. Doktorsavhandlingen visar på nya metoder att hitta sprickor – ett genombrott i forskningen, sägs det. Dan Nisca har satsat

150 000–200 000 kr av egna medel för att kunna agera som fristående forskare.

Processen med att få tillstånd att starta ytterligare reaktorer krävde ”en helt säker förvaring”. Detta var ett villkor. Året var 1976.

Detta mål kunde inte uppfyllas. Man hittade inga berg som uppfyllde kraven. Det gjordes borrhningar och kompletterande borrhningar, s.k. politiska hål. Sju av åtta geologer underkände bergen. SKI:s styrelse bestämde sig ändå för att godkänna KBS1, som antogs 1978. Man godkände, för att inte helt gå emot expertutredningen, en del av berget där inga borrhningar hade skett. ”Betydelsen av bergbarriären bör ej överdrivas om övriga barriärer fungerar tillfredsställande”, hette det. Laddningstillstånd gavs 1979. ”Helt säker” hade devalverats till ”tillräckligt säker” för start av ytterligare sex reaktorer.

Godkännandet av KBS1 var horribelt ur teknisk, juridisk och moralisk synvinkel och även formellt.

Med dessa i mina ögon kriminella beslut i botten tilläts och tillåts tolv reaktorer köras vidare, trots att det inte finns någon godkänd slutförvaring. Varje dag produceras 700–800 kg högaktivt avfall. Ingen har en lösning på hur det skall förvaras helt säkert, vilket var villkoret för att en gång i tiden få starta.

Denna process fortsätter i samma anda. När man i dag försökt få platser för att studera lämpligheten av ett slutförvar, utgår man inte från några vetenskapligt baserade översiktsstudier eller kriterier utan från om de lokala politikerna är välvilligt inställda till förstudien. Man lockar med arbetstillfällen, kompetenshöjning till bygden och framtida turistmål.

Kritik har kommit från myndigheter, universitet och miljörörelser mot SKB:s – Svensk Kärnbränslehantering AB – lämplighet att hantera slutförvaringsfrågan.

Till saken hör att ägarsammansättningen i SKB består av kärnkraftsbolagen och Vattenfall. Att SKB skulle vara både kärnavfallsentreprenör och förmedlare av objektiv kärnavfallsinformation var från början ett huvudlöst missgrepp. SKB vill givetvis kunna presentera en sådan lösning att man kan fortsätta kärnavfallsproduktionen – helst längre än till år 2010.

Herr talman! Om det hade funnits ett krav på livscykel-specifikation för kärnkraftverken och krav på att dessa skall ingå i kretsloppet, så hade de aldrig kunnat startas. I hela kärnkraftskedjan bryter man mot Agenda 21 och kretsloppstanken – uranbrytningen, driften med risk för katastrof, förvaret som skall övervakas i hundratusentals år på grund av det farliga radioaktiva innehållet. Det är den långa tidsrymden för avklingningen innan avfallet är ofarligt – ej mängden av avfall – som är det allvarliga.

När SKB går ut med braskande helsidesannonser om att man löst avfallsfrågan och gör jämförelser med en uranfyndighet i Kanada, så undrar jag var vederhäftigheten finns. Att i detta sammanhang jämföra naturligt uran med utbränt kärnbränsle är för mig ett falsarium. Var och när upplyser SKB om att en 15 grams urankuts om 220 000 Bq har ökat aktiviteten, när den förbrukats i reaktorn och benämns utbränt kärn-

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

bränsle, till 750 miljarder Bq? Bränslet är därmed mer än 3 miljoner gånger så radioaktivt som tidigare – 3 miljoner gånger högre!

SKB:s lämplighet att hantera slutförvaringen av kärnavfallet bör ifrågasättas. Dess propaganda och informationsmaterial förringar just farligheten med avklingningen av kärnavfallet.

Jag gjorde en KO-anmälan angående SKB:s osakliga propaganda redan 1990, men svaret blev att avfallet inte betraktades som en vara och därför inte gick under marknadsföringslagen. KO instämde dock i min kritik.

Senare följde jag upp detta genom att anmäla SKB till Riksrevisionsverket. Det resulterade i två rapporter.

RRV utfärdar grava anmärkningar och varningar på 109 sidor mot det intima samarbetet mellan myndigheterna SSI och SKI och tillsynsobjektet, kärnkraftsbolagens bolag SKB.

Riksrevisionsverket varnar för risken *Capture of regulator*. RRV menar att rågången mellan reaktorägarna och tillsynsmyndigheterna måste stärkas. Man menar att

- det skall tydliggöras att myndigheten måste upprätthålla förtroendet som oberoende instans,

- personalen skall göras medveten om riskerna med ett för nära samarbete med tillsynsobjektet och

- att det skall planeras för rotation av personalen efter ett antal år.

Det gäller även myndigheternas löpande arbete, t.ex. att inte göra sig beroende av informationsmaterial, undersökningsdata, samåkning eller annat stöd från tillsynsobjektet.

Jag kan referera från informationsmöten i Överkalix för allmänheten, där myndigheterna SKI och SSI har upplevts vara i maskopi med SKB.

Herr talman! Det är märkligt att det är så många som vill fortsätta att driva kärnkraften och uttalar sig om att vi inte kan klara oss utan kärnkraft. Jag har ännu inte hört någon av dem som vill ta hand om kärnavfallet. Alla tycks lida av syndromet NIMB, *not in my backyard*, dvs. inte på min bakgård.

Ingen har kunnat presentera en lösning under de dryga 40 år som man forskat på området, och inte heller har någon miljökonsekvensbeskrivning för världens farligaste gift tagits fram i hela världen. Det verkar med andra ord vara ett hopplöst fall – ett dyrt experiment för människa och miljö.

Som ni vet har den ena kommunen efter den andra sagt nej till kärnavfallet. Till dagens debatt bad jag Malå opinionsgrupp, Op-gruppen, skriva ner litet om läget i deras kommun. Det kom sex sidor. Jag kan bara referera en del.

Op-gruppen består av ca 10 % av befolkningen på 4 000 invånare. De aktiva motståndarna består av en kärna på ca 20 personer. Ungefär lika många är i Ja-gruppen, dvs. den klick som sitter vid makten i samhället, politikerna m.fl.

Op-gruppen arbetar för brinnande livet efter en ideologi som ser ut på följande vis. Man vill

- verka som en motvikt till kärnkraftsintressenterna,

– ge en saklig och fristående information till folket och
– verka för att det tas hänsyn till naturens kretslopp, att avfallet inte göms i berg m.m.

Op-gruppen delar in folket i de nonchalant likgiltiga, ungdomarna, de kommunanställda, de i tysthet svärande, de som tagit ställning emot, de aktiva motståndarna och jasägarna.

De kommunanställda – kommunen är ortens största arbetsgivare – vågar inte säga sin mening högt på grund av rädsla för repressalier. De i tysthet svärande är den största gruppen. De dänger näven i bordet så kaffet skvätter: Varför skall vi ge våra rikedomar till dem där nere? Vad får vi tillbaka?

Ungdomarna har varit svårast att nå. SKB har informerat i skolorna. Op-gruppen har fått ett halvt löfte om att få informera i skolorna under våren.

I början av året hade Op-gruppen planer på att anordna en uppstatstävling för skolans nionde klass. Ämnet skulle vara barnens tankar kring kärnavfallet samt ett slutförvar. För att genomföra detta såg man sig tvingad att utföra tävlingen tillsammans med projektledningen för den kommunala granskningen av förstudien. Denna grupp, med Valfrid Paulsson i spetsen, ansåg det dock vara för känsligt med kärnavfall som tema. Den ville blanda in andra teman, t.ex. miljöeffekten av vedeldning.

Alla medel tycks vara tillåtna. Ta t.ex. SKI:s ansökan om medel ur Kärnavfallsfonden, där man framhåller följande:

Erfarenheterna hittills av förstudiearbetet visar att det finns en uppenbar risk för att misstroende från allmänheten gör att ingen slutförvarsplats kan identifieras med nuvarande strategi. De samhällsekonomiska konsekvenserna av ett sådant misslyckande skulle bli enorma.

Vad menar man? Skall man pressa på folket slutförvar? Skall man tvingas godta ett slutförvar trots bättre vetande? Tala om manipulation!

Samtidigt vet vi att PreussenElektra och det franska kraftbolaget EDF köper in sig mer och mer i svensk kraftproduktion. Det har nått ända upp till Norrland, eftersom man har köpt in sig i BÅKAB. De får därmed också andel i kärnavfallslagren, och hotet om förvar i Sverige ökar. EU är en gemensam marknad. Så sent som i går kväll togs frågan om kärnavfallet i Tyskland och om destination Sverige upp. Är Sverige aktuellt i morgon?

Kärntekniklagen garanterar inte att Sverige slipper utländskt avfall, tvärtom. Runt årskiftet 1994/95 godkändes ett avtal om att utöka lagring av utländskt kärnavfall vid Studsvik "av synnerliga skäl" i enlighet med kärntekniklagen. Det finns i praktiken inget reellt förbud mot slutförvar av utländskt kärnavfall.

Vi i Miljöpartiet de gröna kräver ett totalförbud mot utländskt kärnavfall och att detta förbud skrivs in i kärntekniklagen. Annars är risken stor att Sverige tvingas ta emot kärnavfall från EU.

Den 28 juli 1994 beslutade regeringen och dåvarande miljöminister Görel Thurdin att föra ut 64 bränsleelement från Forskningsreaktorn R2 i Studsvik, s.k. MTR-material, *Material Test Research Reactor Fuel*, som lagrats vid Studsvik sedan 1986. MTR-bränslet är höganrikat

Prot. 1995/96:68
13 mars

Kärnavfall m.m.

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

bränsle av USA-ursprung med en anrikningsgrad av 93 %. Detta är kärnvapenmaterial som skall återbördas till USA enligt avtal, men amerikanerna protesterar, för de har inget slutförvar byggt för ändamålet. Vi har fortfarande flera sådana här element kvar, och ingen vet hur de skall omhändertas.

Jag känner en olust över att så många blundar för kärnavfallens risker. Var finns motståndet i dag från Vänstern, Centern och kds?

Herr talman! Givetvis står Miljöpartiet bakom alla reservationer, men jag yrkar bifall till reservationerna 1, 5, 6 och 7.

Anf. 38 BARBRO ANDERSSON (s)

Herr talman! För snart tio år sedan gick larmet att förhöjd strålning hade noterats vid Forsmarks kärnkraftverk. Eftersom man hade haft falska larm och provlarm tidigare fanns det nog på många håll en viss skepsis, men den här gången var det på riktigt. Det rörde sig dock inte om en inhemsk olycka utan om nedfall från det svåra reaktorhaveriet i Tjernobyl. En tid av mer eller mindre förvirrad krisinformation följde. Folk uppmanades att inte dricka regnvatten.

Vem gör väl det? Den som hade kommit på den idén hade behövt dricka 230 liter för att en riskabel nivå skulle uppnås.

Det osynliga hotet väckte rädsla, och situationen blev inte lugnare genom att s.k. experter fick göra de mest bisarra uttalanden i etermedier. Eftersom kärnkraftverk blivit en symbol för fara hos alla dem som lyssnar okritiskt på Nej-till-kärnkraft-aktivisternas skrämselfpropaganda var det inte svårt att skapa ångest hos många. Becquerel blev ordet på allas läppar.

Detta, herr talman, har jag inte hittat på själv, utan detta läste jag i en krönika i Dagens Politik av Birgit Björneskog, politisk redaktör på Nordvästra Skånes Tidningar. Jag tror att hon har gjort en ganska bra analys. Jag tror att det är viktigt med korrekt information.

Eftersom jag själv bor tre mil från Forsmark kan ju var och en förstå hur det kändes denna dramatiska måndagsförmiddag när jag i lokalradion hörde detta, som sedan gick ut i riksradien. Sedermera visade utvärderingar att den mest sakliga informationen kom just från kärnkraftverket i Forsmark.

Vi har kärnkraftverk i vårt land. Det blir avfall, och vi vill alla att det skall tas om hand på ett tillförlitligt sätt. Därför är det också viktigt att våra tillsynsmyndigheter fungerar på ett bra sätt och att det finns ordentliga föreskrifter för hur hanteringen skall gå till. Hanteringen måste vara ytterst noggrann, och därför krävs också noggranna förberedelser, med forskning och undersökningar. Detta har vi krävt från riksdag, regering och kommuner, och därför finns också FUD-programmet.

Låt oss ta SFR i Forsmark som exempel. Jag känner till det ganska bra. Jag har följt ärendet under alla år med förundersökningar och beredningar i olika organ. Berget som omtalas i motionerna undersöktes ytterst noga och befanns vara tillräckligt säkert. Den omtalade skjuvzonen, ibland kallad Singölinjen, var väl känd. Noggranna undersökning-

ar om placering föregick beslutet, som togs av kommunfullmäktige i Östhammars kommun.

Vad som var vägledande för beslutsfattarna var vad som hade sagts av de myndigheter som hade till uppgift att förbereda och övervaka ärendehan- dlingen, bl.a. SKI och SSI. De kom fram till att det var till fyllest, och därför ligger nu SFR där det ligger, fortfarande under till- syn av myndigheterna.

Ett viktigt påpekande är, tycker jag, att även sjukhusavfall förvaras i SFR. Någonstans och på något sätt hade vi blivit tvungna att ta hand om det.

Jag vill gärna understryka att alla vill se att slutförvar och mellan- lagring av kärnavfall skall skötas på ett säkert sätt. Jag har stor respekt för Miljöpartiets och andras oro, men jag har också respekt för det kunnande och den kompetens som finns hos SKB, SKI och SSI. Jag tror att vi alla tjänar på att informationen blir korrekt och att allt kom- mer fram i ljuset, och jag tror inte att någon är betjänt av skrämselfro- paganda.

Jag är medveten om att dessa frågor väcker många känslor, och jag och utskottsmajoriteten menar att det är viktigt att fortlöpande följa dessa så viktiga frågor. Jag vill också understryka vikten av en saklig debatt.

Strålning är för många ett känsloladdat ord. Vad är det då som gör att just det ordet fått en sådan emotionell klang? Det finns flera orsaker till detta. Det okända väcker oro. Kärnkraft associeras med kärnvapen och med den förstörelse dessa kan åstadkomma. Strålning kan inte förnimmas med våra sinnen, och faran kan därför inte upptäckas av gemene man. Fenomenet strålning är svårt att beskriva utan att använda komplicerade tekniska begrepp.

Låt oss titta på vår strålmiljö och den strålning som finns i vår var- dag. Stråldosen från den naturliga strålningen varierar beroende på var man bor. Dels innehåller berggrunden olika mängder av naturligt radi- oaktiva ämnen, främst uran och torium, dels varierar den kosmiska strålningen med höjden. Även vår kropp innehåller radioaktiva ämnen. Den totala aktiviteten i kroppen uppgår till ca 9 000 Bq. Medelvärde- t för den effektiva dosen från den naturliga strålningen är 1 mSv per år i Sverige.

Det är inte bara naturen som ger oss en daglig stråldos. Radondött- rar i bostaden ger i många fall ett betydande tillskott. Det kan ge över 100 mSv per år, men medelvärde- t är omkring 3 mSv.

Vid medicinska behandlingar, t.ex. strålterapi mot cancer, används höga doser. Ofta bestrålas en begränsad del av kroppen. Tumören får då en dos på kanske 10 000 mSv. Det dödar tumören, men patienten tar ingen skada.

Ser vi på den totala strålningen i vår vardag kommer 65 % från strålning i boendemiljön, 20 % från naturlig bakgrundsstrålning, 15 % från medicinska strålkällor och 1 % från övriga strålkällor. Bland öv- riga strålkällor finner vi kärnkraft.

Vad beträffar slutförvaret för utbränt kärnbränsle är det ju så att det inte finns några beslut, vare sig om lokalisering eller metod. Dock

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

jobbar SKB efter metoden om slutförvar med olika inneslutningar i berget, samtidigt som man diskuterar förstudier i flera kommuner. Jag vill här än en gång understryka vikten av yttersta säkerhet vad gäller metoden, samtidigt som jag utgår från att valet av placering kommer att ske i samråd med berörd region och kommun. Detta är dock ännu inte aktuellt.

En saklig information är synnerligen viktig, och jag utgår från att SKB kommer att se till att så blir fallet. SKI och SSI liksom länsstyrelserna och kommunerna kommer att ha ett stort ansvar för detta. Jag tror också att de kommer att ta detta ansvar, så som skedde när SFR kom till stånd.

Herr talman! Jag yrkar bifall till näringsutskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 39 EVA GOËS (mp) replik

Herr talman! Barbro Andersson uppehöll sig vid SFR-lagret, som ligger i närheten av hennes bostad. Jag måste hålla med henne: Att gå dit i dag är som att gå ned i tunnelbanan. Det ser ut ungefär som i tunnelbanan.

Men jag talar om tillståndet efter det att förvaret stängts och vattnet rinner till. Det är inte mitt påhitt. Det är myndigheterna som säger att det kommer att läcka.

Om förvaret är armerat med järn går det inte att låta det stängas utan att se till att det finns en möjlighet för vätgas att komma ut. Man måste göra hål i locket på den silo som finns i SFR-lagret, annars sprängs den. Det innebär att om vätgas kommer ut, kommer vatten in. Ingen vet hur alla ämnen tillsammans kommer att reagera. Man vet inte hur det går med korrosionen. Med andra ord kommer detta att flöda över åt alla håll. Det är risken med lagret.

Det blir inte som matjord efter 500 år, som man har sagt i propagandan. Jag anser att det är skrämselfpropaganda och inte vetenskap. De som jag har rådgjort med är f.d. plutoniumforskare som har tagit fram uppgifter om vad som kommer att hamna nere i slutförvaret för driftavfall. Det är inte bara låg- och medelaktivt avfall, det kan faktiskt följa med även annat i hanteringen. Forskarna har gjort en sammanställning av det.

Det går inte att förringa risken. Det är dumt att göra det.

Jag vill höra närmare hur man har tänkt att man skall bemöta problemet när den dagen kommer. Skall vi skjuta det på framtiden, eller skall vi försöka klara av det i dag?

Anf. 40 BARBRO ANDERSSON (s) replik

Herr talman! Det finns många funderingar, och det har under resans gång, ända sedan SFR kom till stånd, funnits sådana invändningar som Eva Goës har i dag.

Jag vill understryka vad jag sade i mitt anförande, nämligen att jag tycker att det är oerhört viktigt att kompetenta myndigheter, t.ex. SKI och SSI, fortlöpande följer vad som händer i SFR och har det under övervakning. Det är också viktigt att vi politiker från riksdag, regering

och kommuner ställer krav på att myndigheterna även i framtiden övervakar säkerheten på samma sätt som man har gjort hittills.

Prot. 1995/96:68
13 mars

Anf. 41 EVA GOËS (mp) replik

Herr talman! Jag vill än en gång påpeka att det i den lokala säkerhetsnämnden tydligen inte finns någon som har naturvetenskaplig kompetens. Man vänder sig därför till Forsmark för att höra hur statusen är. När man inte får svar där vänder man sig till myndigheterna.

Jag har nyss redogjort för det nära kompanjonskapet mellan SSI, SKI och SKB. Där har Riksrevisionsverket riktat grav kritik. Detta är allvarligt. Det blir ett kompanjonskap. Man drar inte upp rågångarna, och man söker inte kompetens utifrån från oberoende experter. Jag påpekade tidigare att forskaren i Luleå hade satsat egna pengar för att kunna vara oberoende expert.

Vi har samma problem när det gäller Studsvik. Det har blivit kommersialiserat. Det blev ett aktiebolag. Där finns så mycket högaktivt kärnbränsle att det är ännu värre än det som vi tar ut från våra reaktorer i Sverige. Inte heller där har man insyn.

Jag tycker att det är vansinnigt allvarligt att vi har kärnvapenmaterial i Sverige som transporteras ut på Atlanten som en flygande holländare. Man vill inte ta emot det. Under vapentvång tog man emot det i Savannah River i Syd-Carolina.

Men vi har fortfarande kvar dessa element, som i dagarna kommer att graderas som farligare. På grund av att avklingningen avtar blir det lättare att som terrorist komma åt materialet och kunna använda det i terroristsammanhang. Därför graderas det som ett farligare material.

Hur skall frågan om kontroll, översyn och rågång mellan myndigheterna och tillsynsobjekt lösas?

Anf. 42 BARBRO ANDERSSON (s) replik

Herr talman! Det är helt rätt att det i lokala säkerhetsnämnden vid Forsmark inte finns någon naturvetare. Lokala säkerhetsnämnden består av ett antal politiker. Det är ett antal lekmän som är tillsatta inte utifrån naturvetenskaplig eller annan kompetens, utan utifrån sin kompetens som lekmän.

Jag har mycket stor förståelse för Eva Goës och Miljöpartiets engagemang. Det sade jag också. Jag sade i mitt anförande, och det säger även utskottet i betänkandet: Vi har kärnkraft, och vi får avfall. Det inställer sig genast en undran för alla som följer den här debatten. Var vill Miljöpartiet att avfallet skall förvaras? Det måste ändå finnas någon slags tanke om det. Det kan väl ändå inte bara finnas där. Eller skall det vara som Eva Goës själv säger, att det skall fara omkring på de sju haven som en flygande holländare?

Någonstans måste vi ta ansvar för avfallet. Om det finns en bred majoritet i denna kammare. Jag tycker att det är viktigt att vi fullföljer beslutet.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

Kärnavfall m.m.

Anf. 43 BARBRO JOHANSSON (mp)

Herr talman! Jag vill först säga till Barbro Andersson att den förvirrade krisinformationen gällde att jod 131, med tio dagars halveringstid, hade kommit ut. Det var inte onödigt att man gick ut med information. Det handlar t.ex. om småbarn som lekte i vattenpusslar, eftersom det regnade de dagarna. Det tyckte jag var helt riktigt.

Skrämselpropaganda är när man lägger locket på. Klockan sex den morgonen vaknade jag av att jag på radion hörde Gunnar Bengtsson från Strålskyddsinstitutet meddela att man hade uppmätt Neptunium. Det har två dagars halveringstid och uppkommer bara vid exempelvis en kärnbombsexplosion eller en härdsmläta.

Jag visste då i och med att jag hade arbetat som strålskyddsingenjör, bl.a. med behandling av cancerpatienter med strålningsapparat, att det hade skett en allvarlig olycka. Men i Rapport på kvällen halv åtta nämndes ingenting om Neptunium. Det nämndes bara klockan sex på morgonen. Jag följde alla nyhetssändningar den dagen, och det blev allt mindre information. Det tycker jag är skrämselpropaganda.

Herr talman! Jag vill i dag tala om det kärnavfall som finns i Norden och främst i dess närområde. Miljöpartiet har följt upp s-motionen om kärntekniskt avfall i Norden med en reservation. Situationen nära våra nordiska grannländer är allvarlig. På Kolahalvön ligger en högt tickande miljöbomb.

I norska Aftenposten rapporterades den 20 oktober 1995 om hur den ryska säkerhetspolisen ingripit mot den norska miljöstiftelsen Bellonas kontor i Murmansk och anhållit två av dess medarbetare samt beslagtagit teknisk utrustning och information om radioaktivt material i Murmanskområdet. Samtidigt rapporterades att Ryssland avvisat upprepade krav från norsk sida att få inspektera nordflottans huvudlager av använt atombränsle, som befinner sig 39 kilometer, knappt fyra mil, från norska gränsen.

Uppgifter om omfattande lagring av utbränt kärnbränsle från både ubåtar och isbrytare samt utrangerade kärnstridsspetsar bekräftades, och kvantiteterna översteg vida vad man i väst, åtminstone officiellt, hade kunnat gissa sig till. Dessutom erkände man från rysk sida att man dumpat avsevärda mängder utbränt kärnbränsle i Karahavet öster om Novaja Zemlja fram till år 1991.

Den ryska nordflottans huvudlager för använt kärnbränsle ligger i Andrejevaviken i Litsafjorden i nordvästra delen av Kolahalvön, mindre än fyra mil från den norska gränsen. Där lagras cirka hälften av allt använt bränsle från nordflottans ubåtar och ytfartyg, dvs. ca 20 000 högaktiva bränslestavar från minst 100 atomreaktorer. Dessa förvaras under mycket bristfälliga förhållanden och i dåligt underhållna byggnader.

Byggande av ett lager med kapacitet för lagring av bränslestavar från 60 reaktorer planeras nu. I Litsafjorden är sex av världens största ubåtar baserade. Dessa 170 meter långa utbåtar har långdistansraketer med sammanlagt 200 kärnstridsspetsar. Förutom i sådana lager på land genomför den ryska marinen förvaring i reaktorerna på utrangerade ubåtar och i flytande lager. Några av de utrangerade ubåtarna är i så

dåligt skick att de riskerar att sjunka med uranbränslet ombord. Tidigare sänktes medvetet fartyg med skadat atombränsle i havet.

År 1990 blev det känt att Sovjetunionen dumpat radioaktivt avfall i Barents hav och Karahavet öster om Novaja Zemlja. Det dumpade avfallet härrör nästan helt från marinen och från den civila atomisbrytarflottan.

Herr talman! Enligt Londonkonventionen från 1972 är dumpning av hög- och medelaktivt kärnbränsle förbjudet sedan 1975. Sedan 1983 har man tillämpat ett frivilligt moratorium för dumpning av lågaktivt avfall. Ryssland anser sig inte bundet av detta. Man avstod från att rösta, och Ryssland reserverade sig mot ett förslag om förbud mot dumpning av lågaktivt avfall. Man hävdar därför från rysk sida att man inte behöver följa detta.

Nordiska rådet har i ett antal rekommendationer under de senaste åren tagit upp riskerna med den ryska hanteringen av radioaktivt material i Nordens närområden. Regeringen har besvarat rekommendationen med en rapport och ett ministerrådsförslag. Men i rapporten tas inte närmare upp de militära och civila kärnfysiska aktiviteterna, vapenlagren och den militära och säkerhetsmässiga situationen i Arktis.

Herr talman! Vid Nordiska rådets session i Reykjavik redogjordes muntligt för en redovisning av de nordiska ländernas avfallsmängder. Men denna redovisning är ännu inte sakbehandlad, trots att detta skulle ske i Köpenhamn nu i mars. Det är viktigt att regeringen snabbt tar ett nordiskt initiativ för att få fram en rapport som visar på de olika nordiska ländernas avfallsmängder och vad som passerar de nordiska ländernas gränser.

Det finns pågående handlingsplaner och internationella konventioner som skall skydda havet från föroreningar från läckande landbaserade radioaktiva källor. Utanför Kolahalvön och i Barents hav ligger skrotade reaktorer med pågående härdsmltor. De radioaktiva ämnena kommer att spolas ner över Norges kust och vidare ner till Bohuskusten.

Herr talman! Med detta inlägg yrkar jag bifall till reservation 2 till betänkandet.

Anf. 44 PER LAGER (mp)

Herr talman! Kärnkraften hör inte hemma i ett civiliserat samhälle, var det någon som sade efter kärnkraftsolyckan i Tjernobyl. Denna någon var ingen mindre än dåvarande och nuvarande statsminister Ingvar Carlsson. Rätta mig om jag har fel.

Ändå har vi i dag fortfarande kvar tolv kärnreaktorer. De avvecklingsplaner som egentligen aldrig tycks ha funnits, trots folkomröstning och riksdagsbeslut, ser nu ut att helt ha dribblats bort av dem som verkligen har makten i vårt samhälle. Det ociviliserade samhället, för att använda statsministerns uttryck, får bestå.

I den lilla stugan på Kynnefjäll i Bohuslän har nu den lokala befolkningen hållit vakt i snart 16 år. Det är något fullständigt unikt och lär vara världsrekord i demonstration. Vad handlar det egentligen om? Det handlar om den lilla människan mot den stora mer eller mindre

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

***Fel! Okänt
växelargument.***

osynliga makten, David mot Goliat om man så vill. Den lilla människan litar inte på makten, i det här fallet SKB. Den lilla människan har bestämt sig för att inte låta sig luras och blir kvar till dess platsen har friskrivits.

SKB har låtit meddela att Kynnefjäll inte är aktuellt. Nej, det är klart. Inte så länge befolkningen håller vakt. Det spelar ingen roll om uppsatta tjänstemän och politiker tycker att vaktandet är helt onödigt.

Att lämna stugan är det alltså inte tal om. Intresset och engagemanget bara ökar både hos den lokala befolkningen och internationellt.

Phil Richardson, den engelske geolog som bl.a. haft uppdrag hos SSI, säger att det inte finns någon säker teknik. Den svenska KBS 3-metoden är inte alls självklar. Det kan t.o.m. vara bättre att skjuta ut avfallet i universum, in i solen, eller att t.ex. bombardera det på marken och omvandla det.

Phil Richardson menar att det finns anledning att ha avfallet under kontroll och hanterbart, med möjligheter att utarbeta alternativa lösningar. Riksrevisionsverket är också kritiskt mot alternativbristen hos SKB. Att plombera en dålig lösning gagnar ingen, framför allt inte framtida generationer.

Miljöpartiet har tidigare poängterat just nödvändigheten att utveckla alternativa lösningar och att avvakta när det gäller de lösningar som KBS 3-metoden innebär.

Så tillbaka till stugan på Kynnefjäll. Hur länge till skall den behöva befolkas dygnet runt? Vad hjälper det att de kommuner där berget ligger – Tanum, Munkedal och Dals Ed – har sagt nej? Den kommunala vetorätten existerar ju inte längre för sådana här anläggningar. Alltså har den lokala befolkningen tagit saken i egna händer. Är det så vi vill att vår lokala demokrati skall vara? Vem kan man lita på?

Att kärnkraften skulle ägas av stat och kommun enligt Linje 2:s modell är glömt och begravt. I dag finns det inga begränsningar för utländskt ägande. Preussen Elektra t.ex. är den största ägaren i Barsebäck och har också ägandeintressen i Oskarshamn och har därmed ett indirekt inflytande i SKB:s verksamhet.

Något som borde oroa alla i det här landet är de diskussioner som nu förs angående kärnavfallet i Europa. Alla länder kommer inte att ha råd att bygga egna avfallsanläggningar. Det innebär att man nu sneglar åt en gemensam anläggning med stordriftens ekonomi och s.k. fördelar.

För oss som är medlemmar i EU och Euratom är allt klyvbart material en gemensam angelägenhet. I Sverige finns ju de stora vidderna och här finns urberget, KBS 3-metoden och Malå.

Är det bara Miljöpartiet i denna kammare som oroas över detta? Var finns ni andra? Varför är det bara Miljöpartiet som reserverar sig t.o.m. för andra partiers motioner, som de tydligen inte själva vill följa upp? Skall det behövas ett nytt Tjernobyli? Hur var det Sveriges statsminister uttryckte sig om kärnkraften och det civiliserade samhället?

Herr talman! Jag ställer mig bakom samtliga reservationer men yrkar bifall särskilt till reservation 5.

Anf. 45 LENNART BEIJER (v)

Herr talman! I näringsutskottets betänkande nr 17 behandlas 44 yrkanden från den allmänna motionstiden. Av dessa kommer, tror jag, 40 från Miljöpartiet. Vi i Vänsterpartiet har inte funnit möjlighet att stödja något enda av dessa yrkanden, trots att vi faktiskt har försökt. Hur kan det då komma sig? Vänsterpartiet, Miljöpartiet och andra partier här i riksdagen har ju samma syn på kärnkraften. Vi anser att kärnkraftsteknologin är omänsklig. Alla anser vi att det nu måste till mycket stora satsningar på alternativa energislag.

Kanske ligger skillnaden mellan Miljöpartiet och Vänsterpartiet i den här frågan just i synen på tekniken och möjligheterna till teknikutveckling – det som inte finns i dag finns kanske om ett antal år.

Miljöpartiets reservationer handlar bl.a. om lagring och slutförvar av kärnavfall och radioaktivt driftavfall. En röd tråd när det gäller dessa reservationer är att vi skall stanna befintliga kärnkraftsreaktorer så fort som möjligt, eller omedelbart. Detta tillhör dock en annan dagordningspunkt och löser inte det problem som vi då redan har skaffat oss: hur vi hittar en slutförvaringsmetod för kärnavfall och radioaktivt driftavfall. Det är förvaringsfrågan som är det viktiga. Här måste vi lita till tekniska landvinningar.

Det politiska trycket är naturligtvis också mycket viktigt, i slutändan kanske avgörande. Vi behöver dock inte jäkta för att klara slutförvaret. Tvärtom bör vi ta ganska god tid på oss. Det rör sig om minst 30–40 år innan vi slutgiltigt måste bestämma oss för en slutförvaringsmetod.

Med utgångspunkt i vad som hänt rent tekniskt under de senaste 40 åren kan vi gissa att det kommer att finnas för oss nu okända tekniker som kanske kan oskadliggöra avfallet på ett godtagbart sätt.

De flesta tror på förvaring i urberg. Att förvara det på ytan under mänsklig kontroll synes vara osäkrare. Frågan är hur tillgängligt avfallet skall vara.

Kritiken från oss miljövännar har naturligtvis gjort att svensk kärnkraftsteknik har hög kvalitet. Inte minst gäller det avfallshanteringen. Om det är tillräckligt vet vi inte. Kanske borde ett internationellt projekt startas för att överblicka forskning, utveckling och teknik som i dag finns.

Herr talman! Samtidigt som riksdagen av många olika skäl måste hitta en väg ut ur kärnkraftssamhället är det viktigt att diskussionen om det framtida slutförvaret fortsätter.

Jag yrkar bifall till hemställan i betänkande nr 17.

Anf. 46 BARBRO JOHANSSON (mp) replik

Herr talman! Jag undrar, Lennart Beijer, varför Vänsterpartiet inte kan stödja reservation nr 2 som handlar om den rapport som skall tas fram i Nordiska rådet om både Nordens och det nordiska närområdets avfall. Rapporten skulle föreligga för redovisning i Tromsö i oktober 1994. Men då hänvisade man till nästa session 1995, då den skulle förevisas i Reykjavik. Man hade då ett tillägg till en synnerligen mager rapport som hade kommit. Några nordiska länder hade gett en redovis-

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

ning. Man utgick från kubikmeter, uranton och becquerel/terabecquerel. Men ingenting var gemensamt i rapporten. Enbart Finland rapporterade att man hade fört över avfall bl.a. till Ryssland.

Då jag pratade om dessa saker i Nordiska rådet gick vänstergruppen där ut med att man skall lägga fram ett eget medlemsförslag om avfallet. Därför undrar jag varför Vänsterpartiet inte kan stödja reservation nr 2 i betänkandet.

Anf. 47 LENNART BEIJER (v) replik

Herr talman! Det är många detaljer som man kommit in på i yrkandena och vid den behandling som skett i utskottet.

Vad gäller just den här frågan är det alldeles självklart att man vill ha kontroll över vad som händer, kanske framför allt i Norden. Jag tror att Barbro Johansson kan lita på att olika saker kommer att ske på det nordiska planet, men det för inte frågan framåt om vi i riksdagen tar speciella detaljbeslut.

Anf. 48 BARBRO JOHANSSON (mp) replik

Herr talman! Vi har sett att det tar tid att få fram rapporten. Därför är det viktigt att Sverige här tar ett nordiskt initiativ för att skynda på framtagandet av rapporten. Konventioner läggs ju också internationellt som omfattar detta med landbaserade källor. Jag tycker alltså att regeringen skall ta nämnda initiativ.

Anf. 49 PER LAGER (mp) replik

Herr talman! Jag tror, Lennart Beijer, att det finns en del gemensamma ståndpunkter när det gäller avfallet. Men jag blir litet förvånad över Lennart Beijers påstående om att förvaring av avfallet på ytan kan vara osäkert.

Därför vill jag ställa den enkla frågan: Är inte reaktorerna lika osäkra som avfallet? De står ju på ytan.

Anf. 50 LENNART BEIJER (v) replik

Herr talman! Jo, förvisso. Men när vi talar om förvaringsfrågorna handlar det om huruvida vi skall skjutsa ned avfallet långt ned i berggrunden eller om vi skall låta det ligga kvar för att i framtiden bättre kunna se hur vi skall kunna slutförvara avfallet. Det är i den diskussionen som frågan problematiseras.

Jag vill samtidigt understryka att man gör litet fel om man i dag säger sig veta precis vad som kommer att inträffa i fråga om teknikutveckling under t.ex. den närmaste 40-årsperioden.

Anf. 51 PER LAGER (mp) replik

Herr talman! Jag tror att vi är helt överens, Lennart Beijer, om att vi inte skall placera avfallet någonstans nere i urberget innan man känner till de alternativa lösningarna. Någonstans skall avfallet förvaras eftersom det finns. Det bästa måste vara att ha det under kontroll tills man har funnit de alternativa lösningarna. Jag tror att vi är helt överens

om detta. Med detta menar jag att eftersom reaktorerna står där de står kan man ha avfallet så att säga på marken under kontroll.

Prot. 1995/96:68
13 mars

Anf. 52 LENNART BEIJER (v) replik

Herr talman! Vi är överens när det gäller den frågan. Men jag vill också understryka att vi ändå måste ha visst förtroende för dem som sysslar med frågorna. Jag tror därför att man måste fortsätta att undersöka den svenska berggrunden, och man måste fortsätta att utveckla system för att man skall hitta det bästa sättet att klara slutförvaringen. Därför vill jag inte utesluta vare sig den ena eller andra metoden som i dag används för att man skall hitta den rätta vägen.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 53 EVA GOËS (mp) replik

Herr talman! Jag tycker att det är konstigt att Vänsterpartiet inte har kunnat stödja behandlingen av lokalbefolkningen – att den inte får tillgång till medel utan att det är kommunerna tillsammans med SKB som står för pengarna och informationen. Kriterierna för platsval är inte klara, osv. Det måste väl ändå vara logiskt att man vill minimera produktionen av kärnavfallet. Man vill ju inte att det skall bli större. Vi kräver att man skall minimera det. En gång i tiden var det en helt säker metod som gällde, men den har man nu gått ifrån. Det är ingen som i dag kan ta hand om kärnavfallet. Jag tror också på tekniken. Men det handlar om att stoppa detta nu, eftersom vi inte kan fortsätta att producera kärnkraft när vi inte vet hur vi skall ta hand om avfallet. Och när jag säger vi menar jag Sverige.

Det har kommit enorm kritik i FUD-programmet 92 och i FUD-programmet 95. Det enda som är säkert med avfallshanteringen, det är att den är osäker.

Anf. 54 LENNART BEIJER (v) replik

Herr talman! Jag tror att Eva Goës och jag är överens om väldigt mycket. När det gäller behandlingen av lokalbefolkningen förutsätter både jag och utskottet att kommunerna ser till att lokalbefolkningen får all den information som behövs och som den efterfrågar i dessa frågor.

Att minimera produktionen av kärnavfall är naturligtvis den viktiga frågan, även om den inte behandlas i just detta betänkande. Men vi måste fatta beslut så att vi så fort som möjligt kan stänga alla de reaktorer som i dag är i gång i landet.

Anf. 55 EVA GOËS (mp) replik

Herr talman! Jag kan tala om att lokalbefolkningen inte får de medel som den behöver för att kunna granska och bjuda in oberoende expertis. I Malå vill man t.ex. inbjuda en tysk expert som är forskare. Det är inte så dumt att importera ibland, eftersom det emellanåt kan bli litet inavel i Sverige. Men det får man inte medel till, trots att vi vet att KASAM har sagt att det är viktigt att kommunerna, miljörelser och lokalbefolkningen får vederhäftig och oberoende expertinformation. Lokalbefolkningen får därför försöka tigga ihop pengar för att kunna bjuda in expertis. Man är alltså i underläge.

Prot. 1995/96:68
13 mars

Kärnavfall m.m.

Jag nämnde tidigare det tillfälle då man ville gå ut i skolorna och informera. I dag är det SKB som sköter den informationen. Lokalbefolkningen skulle jobba ihop med ledningsgruppen i kommunen. När man sade att man skulle göra en uppsats där man skulle ta upp kärnavfallet ansågs det för farligt. I stället sades det att man kunde tala om vedeldning. Det är löjeväckande att uppe i Norrland tala om vedeldning. Där vet man hur man eldar. Man vet också hur pannorna fungerar. Att börja tala om detta anser vi är nonchalant och löjligt.

Anf. 56 LENNART BEIJER (v) replik

Herr talman! Jag tror att ett av de steg framåt som detta betänkande innebär är att om kommunerna läser betänkandet, finner de att de skall göra allt för att ge lokalbefolkningen möjlighet att få den information som är nödvändig. Hur det förhåller sig i just detta fall med den tyska experten vill jag inte uttala mig om just nu. Men principen måste vara denna, och jag tror att betänkandet ger viss grund för ett sådant kommunalt agerande.

Anf. 57 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Herr talman! Det går inte att resonera bort att avfallet från kärnkraftverken är ett mycket stort problem. Och det är inte, Per Lager, bara Miljöpartiet som oroar sig.

Det som oroade mig när jag satt i den lokala säkerhetsnämnden för Forsmark var inte att vi i nämnden inte hade tillgång till vare sig kunskap eller möjligheter att ge information till lokalbefolkningen. Det som oroade mig, och det som oroar dem som sitter där i dag, är det ointresse som faktiskt finns från befolkningen att ta del av all den information som man har möjlighet att få. Det ordnas mängder av informationsträffar, och det ordnas visningar på kärnkraftverken. Men befolkningen tar inte detta till sig, inte förrän den dag, tror jag, när det verkligen händer något som inte borde hända. Då kanske befolkningen vaknar upp.

Utskottet betonar ju vikten av att kommunerna får insyn i dessa förstudier. Vi från Centerpartiet har sagt att det inte räcker med bara insyn. När en motion om den kommunala vetorätten när det gäller allt som har med kärnkraftsanläggningar att göra behandlades i bostadsutskottets betänkande – jag är förvånad över att den motionen inte har behandlats i näringsutskottet – sade vi att kommunerna faktiskt måste få möjlighet att även göra sina röster ordentligt hörda, nämligen att vara med och besluta om var avfallet skall förvaras.

Även i kärnkraftskommunen Östhammar, där Forsmark ligger, finns det en oro, främst från vissa partier, för hur avfallet skall kunna följas, hur det skall kunna kontrolleras och var det slutliga avfallet skall ta vägen.

Nu gäller det för oss att så snabbt som möjligt få slut på kärnkraften i Sverige. Det är ju egentligen ganska horribelt att vi måste koka vatten med hjälp av farliga medel och att vi skall ha en massa farliga saker som vi sedan skall ta reda på. Det går aldrig att komma bort från tanken

att detta är något som vi inte borde ha gått in i. Nu gäller det att vi så snabbt som möjligt får slut på eländet.

Anf. 58 PER LAGER (mp) replik

Herr talman! Jag vill svara Rigmor Ahlstedt på det som hon sade om att andra partier inte finns med i detta sammanhang. När jag tittade på talarlistan fanns det bara en socialdemokrat och miljöpartister uppsatta på talarlistan. Men jag är också förvånad över att t.ex. Centern inte finns med på någon av dessa reservationer.

Jag kan hålla med om det som sades om den kommunala vetorätten. Jag tycker också att det hör hemma i detta sammanhang.

Anf. 59 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Herr talman! Jag tror inte att det är främmande för någon, vare sig här i kammaren eller i landet, var Centerpartiet står när det gäller kärnkraften och när det gäller kärnkraftsavvecklingen. Detsamma gäller vår syn när det gäller hur man skall ta hand om avfallet och framför allt när det gäller det kommunala vetot.

Anf. 60 EVA GOËS (mp)

Herr talman! Sveriges kärnkraftverk producerar ungefär 20 miljoner högradioaktiva kutsar varje år. Det betyder ca 55 000 stycken varje dygn. Ingen vet hur dessa skall oskadliggöras. Ingenstans i världen har man funnit någon lösning på problemet med slutförvaringen. Därför anser jag att ytterligare produktion av atomsopor måste stoppas för att hindra tillväxten av atomsopor. Kärnkraften måste med andra ord avvecklas med början omedelbart. Det har efter 15 år inte synts ett enda spår i konkret handling av att det har gjorts någonting i den riktningen.

Redan 1959 sade man i utredningen SOU 1959:34 på s. 28:

”Det är inte sannolikt att någon – bortsett möjligen från staten – skulle vilja utan atomansvarighetsbegränsning satsa kapital på en atomanläggning.” Politiska ambitioner stod över ekonomisk logik. Vidare på s. 25: ”Såsom framgår av det ovan sagda är vi nödgade att ta atomkraften i anspråk – kosta vad det kosta vill – om vi inte vill acceptera en standardsänkning.”

Vi anser att kärnkraften är subventionerad av staten. Kärnkraften har nått en punkt då subventioner baserade på 1959 års argumentation måste avbrytas.

Miljöpartiet de gröna anser att det är hög tid att införa fullt kostnadsansvar för risk- och miljökostnader!

Att vi har fått ett avfallsproblem i dag beror på dåliga – nästan kriminella, i mina ögon sett – beslut. Vi skall naturligtvis ta hand om avfallet under kontroll. Jag tror också att man kanske kan hitta lösningar, men World Watch-institute medger att man ännu inte har några

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:68
13 mars

förhoppningar om att man skall kunna hålla detta livsfarliga avfall skilt från biosfären i hundratusentals år framöver. Inga har ännu gjort några vetenskapliga studier, eftersom det är litet svårt att forska mellan hundra och tusen generationer framåt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

*Offentlighet
och sekretess*

9 § Offentlighet och sekretess

Föredrogs
Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU23
Offentlighet och sekretess

Anf. 61 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Sverige driver ju hårt frågan om öppenhet och offentlighet i EU:s institutioner, och det är bra. Vårt medlemskap i den europeiska unionen har för första gången på länge fört en viktig och konstitutionell demokrati fråga högt upp på dagordningen i den offentliga debatten. Jag är mycket glad över det.

Vi kommer att hålla en hög profil i dessa frågor inom EU. Vi får i det sammanhanget också möjligheter att sprida information om öppenhet och vår gamla tradition om yttrandefrihet och offentlighet till andra länder i Europa. Som ett led i det arbetet kommer konstitutionsutskottet att besöka ett antal EU-medlemmars nationella parlament och informera om svensk yttrandefrihets- och offentlighetslagstiftning. Vi hoppas att då kunna hitta bundsförvanter för att driva frågan om en ökad öppenhet inom EU:s institutioner.

Herr talman! Men den här höga profilen förpliktar. Det är viktigt att vi sopar rent framför egen dörr. Folkpartiet är mycket tveksamt till den ökande bolagiseringen av offentlig verksamhet i Sverige. Vi har länge varnat för utvecklingen och har önskat en begränsning av offentligt ägda bolag. Jag tycker att vi har fått rätt i våra varningar.

Många av de missförhållanden som vi nu ser med politiker som inte kan skilja mellan privat och offentligt har sin grund i att man har trott att man får göra nästan vad som helst bara man driver verksamheten i bolagsform. Valda förtroendemän, folkets tjänare, uppträder som vrånbilden av ...

(forts.)

Ajournering

På grund av störningar i ljudanläggningen beslöt kammaren kl. 12.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna några minuter.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.56.

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Offentlighet
och sekretess*

9 § (forts.) **Offentlighet och sekretess** (forts. KU23)

Anf. 62 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Herr talman! Vi i Folkpartiet anser att offentlig verksamhet skall drivas i nämndform. När det är alldeles uppenbart att man inte kan göra det bör man i så fall pröva att avskilja verksamheten från den offentliga, dvs. släppa ut den på marknaden.

Tyvärr är vi fortfarande ganska ensamma om den uppfattningen i den här frågan. Det är därför som dagens ämne har kommit upp till diskussion, nämligen hur vi skall kunna säkerställa offentlighetsprincipen i offentligt ägda bolag. Den diskussionen kan man föra oavsett vad man anser om omfattningen av de statliga och kommunala bolagen.

En av drivkrafterna i inledningen när det gällde bildandet av kommunala bolag var behovet av att kunna krypa in i hemliga rum. Detta har nu delvis undanröjts i och med de nya bestämmelserna från den 1 januari 1995 om handlingsoffentlighet i vissa kommunala bolag. Men det räcker inte, enligt min och Folkpartiets uppfattning. Vi menar att offentlighetsprincipen inklusive meddelarfriheten måste genomföras fullt ut i både kommunala och statliga bolag. Dessa grundläggande fri- och rättigheter skall naturligtvis regleras i grundlag.

Den tredje fråga som vi vill återkomma till är meddelarfriheten i privata företag och organisationer. Den behöver prövas igen. Egentligen kan nog utvecklingen av de offentliga bolagen under de senaste åren bli en vägröjare för att införa meddelarfrihet också inom de privata bolagen.

Utskottet har ju tidigare uttalat sitt intresse för att meddelarfrihet inom de privata företagen skall införas. Men majoriteten har då konstaterat att man inte kan hitta någon bra form för det.

För min del tycker jag att det är viktigt att utskottet uttalar behovet av en grundlagsreglering av offentlighetsprincipen i statliga och kommunala bolag samt behovet av införande av meddelarfrihet i både de offentliga och de privata bolagen.

De utredningar som utskottsmajoriteten hänvisar till om styrningen av den statliga verksamheten och om arbetet i den kommunala förnyelsekommittén samt den aviserade utvärderingen av lagen om skydd för företagshemligheter räcker inte. Ett konstitutionsutskott bör vara tydligare än så, framför allt i en tid då vi driver den europeiska unionen framför oss och skandalerna duggar tätt i de kommunala bolagen.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 63 KENNETH KVIST (v)

Herr talman! Offentlighetsprincipen och meddelarskyddet, som vi talar om – dvs. att man som källa inte skall efterforskas och ställas till ansvar – är viktiga principer i Sverige.

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Offentlighet
och sekretess*

Inom den offentliga sektorn fungerar principerna på ett tillfredsställande sätt. Det är säkert en av anledningarna till att vi har på många sätt väl fungerande myndigheter och myndigheter med förhållandevis små fläckar av mygel och annat, även om det naturligtvis också förekommer i Sverige. Men meddelarfriheten och offentlighetsprincipen är viktiga beståndsdelar i vårt demokratiska system.

Jag delar inte Birgit Friggebos uppfattning om att kommunala bolag borde privatiseras. Däremot delar jag uppfattningen att offentlig verksamhet mest bör bedrivas i nämndform men att det undantagsvis kan få finnas bolag. Men när man väljer bolagsform är det helt klart att meddelarskyddsprincipen och offentlighetsprincipen skall gälla fullt ut också för den verksamheten. Det gäller också, enligt min uppfattning, för privata företag. Det går inte att så att säga hålla isär det ena eller det andra. Stora privata företag och stora organisationer har en verksamhet som i högsta grad är offentlig till sin karaktär. Den berör i mycket hög grad de samhällen där verksamheterna är koncentrerade och därmed också alla medborgare. Det gäller att ha ett mått av insyn och kontroll som offentlighetsprincip och meddelarskyddsprincip ger också där. Därför är det viktigt att meddelarskyddsprincipen prövas på nytt och att tidigare framlagda förslag om att den skall införas också i det privata näringslivet och i de större organisationerna tas upp igen.

Sveriges inträde i EU skulle ju inte medföra någon egentlig förlust, sades det, när det gäller öppenhet och offentlighet i samhället. Vi skulle försöka tillämpa stor öppenhet när det gällde EU-handlingar i samma grad som i fråga om nationella handlingar. Så har inte blivit fallet. Det finns en rad tecken på att det är svårare för människor och inte minst för massmedier att kontrollera en del av det som händer. Även för det politiska Sverige är det många gånger svårare att komma åt EU-handlingar och annat.

Offentlighetsprincipen har testats av tidningen Journalisten när det gäller svenska myndigheters hantering av EU-handlingar. Man genomförde ett s.k. öppenhetstest 1995, där bara 3 av 43 undersökta myndigheter godkändes. Man har nu under våren gjort en liten uppföljning i form av stickprov och kan konstatera att utvecklingen har lett till vissa förbättringar. En av fyra undersökta instanser, nämligen Jordbruksdepartementet, ges ett gott betyg, medan resultatet är nedslående beträffande de tre övriga instanserna. Finansdepartementet utmärker sig genom utomordentlig tröghet när det gäller att lämna ut EU-handlingar. I det bästa fallet lyckades Finansdepartementet komma till skott med att lämna ut handlingar först efter 18 dagar.

Detta visar att det behövs en särskild instans för att övervaka hur myndigheterna hanterar EU-handlingarna, vilket min reservation nr 3 i betänkandet handlar om. Till en sådan särskild instans kan den vända sig som anser sig vara förfördelad eller som finner att en myndighet inte sköter sig. Visserligen kan man säga att konstitutionsutskottet har en sådan övervakande funktion när det gäller regeringen. Men det finns också flera andra myndigheter som kan förbryta sig och uppvisa en otillfredsställande tröghet eller oginhet när det gäller att lämna ut hand-

lingar från EU. Regeringen bör ges i uppdrag att lägga fram ett förslag till hur en sådan instans skall se ut.

Jag yrkar därför bifall till reservation 3 och instämmer också i Birgit Friggebos yrkande under reservation 1 i betänkandet.

Jag förutsätter att Peter Eriksson, som tillsammans med mig har reserverat sig när det gäller handlingsoffentlighet inom konsumentområdet, kommer att utveckla ståndpunkterna på den punkten. Jag behöver därför inte uppta kammarens tid med att argumentera i frågan.

Anf. 64 PETER ERIKSSON (mp)

Fru talman! För ganska exakt 230 år sedan fördes i Sveriges riksdag en debatt om tryckfrihetslagen, om vilken man också fattade beslut.

Det var ett antal unga ofrälse mössor som under frihetstiden drev igenom någonting ganska unikt i Sveriges historia. Kanske kan man också säga att det var Sveriges bidrag till den moderna demokratins historia. Man fick igenom en lag som innebar ett system med offentlighet, som i dag kallas för offentlighetsprincipen. Lagen grundades på handlingsoffentligheten, dvs. att handlingar inom den offentliga verksamheten generellt och normalt sett är allmänna och offentliga.

Detta är också något som gör att man kan säga att svensk demokrati är litet bättre än de flesta andra länders och något som vi kan vara ganska stolta över.

Nu, 230 år senare, tycker jag att det kunde vara rimligt att ta nästa steg. Vi har kommit till en situation som är ganska annorlunda jämfört med för 230 år sedan. Särskilt har vi fått en förändring när det gäller de privata organisationerna. De har blivit mycket större, fått mycket mer makt och har mycket större ekonomiska resurser än för 230 år sedan. Det har gjort att behovet av att utvidga den öppenhet i samhället och de demokratiska spelregler som vi är relativt överens om här i Sverige till att omfatta även det privata näringslivet är ganska stort.

Ett område som jag tycker att man bör satsa på, är att utvidga meddelarfriheten till den privata sidan. Det är något som vi har fört en debatt om i ett antal år i Sverige. Tyvärr förhindrar dock fortfarande Moderaterna och Socialdemokraterna detta. Det är tråkigt, för jag menar att detta ändå är någonting som på ett viktigt sätt skulle stärka den svenska demokratin.

Ett annat område är information om produkter och deras inverkan på hälsa och miljö. I och för sig finns det offentliga myndigheter som har tillgång till en hel del kunskap om det här. Men konsumentrörelser, massmedier och enskilda konsumenter kan inte ställa kravet att direkt från företagen få ta del av de undersökningar som gjorts beträffande dessas produkter. Det kan handla om vad de kemiska tillsatserna i produkterna har för effekt på den personliga hälsan, vilka risker man tar om man använder ett medel mer än vad som står ordinerat och tusen andra områden. Det gäller kemikalier såväl som produkter av alla andra slag.

Detta är alltså ett område där vi med fördel skulle kunna satsa på en utvidgning av offentlighetsprincipen. Vi skulle också kunna införa

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Offentlighet
och sekretess*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Offentlighet
och sekretess*

regler om arkivering och diarieföring i stil med de regler som finns på offentliga sidan.

Ett litet mindre förslag från Miljöpartiet, som kan ha stor betydelse för att skärpa upp livsmedelshanteringen, finns också med i detta betänkande. Det gäller att avskaffa sekretessen i fråga om de protokoll som görs i kommunerna efter inspektioner och provtagningar i livsmedelsbutiker. Protokollen och proven från kommunernas livsmedelsinspektioner skall enligt min mening vara offentliga. Dåliga butiksägare skall inte hållas om ryggen av riksdagen och kommunerna.

Därför yrkar jag bifall till reservationerna 1, 2 och 4.

Anf. 65 CATARINA RÖNNUNG (s)

Fru talman! I Sverige anser vi, i bred politisk enighet, att medborgarna har rätt till insyn och kontroll över hur riket och kommunerna styrs och över hur myndigheterna förvaltar sitt uppdrag. Som Peter Eriksson sade, har vi en ärorik historia att se tillbaka på.

KU har genom åren arbetat för att utöka de samhällsområden där offentlighetsprincipen skall gälla. Det är därför uppmuntrande läsning att ta del av betänkandet *Offentlighet och sekretess*. Där redovisas hur många frågor som går mot sin lösning i de kommittéer regeringen tillsatt. Dessutom planeras en översyn av lagstiftningen om företagshemligheter. Många av dessa förslag till förbättringar har aktualiserats i socialdemokratiska reservationer under föregående mandatperiod.

Den kommunala förnyelsekommittén har ett viktigt arbete. Det räcker inte med att handlingar skall vara offentliga i aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar där kommunerna har det rättsligt bestämmande inflytandet – en lag som nu gäller.

KU tog fasta på Lagrådets påpekande att meddelarfriheten hotar att krympa när en kommunal verksamhet bolagiseras och att efterforskningsförbudet möjligen inte gällde i kommunala företag. Denna fråga utreds nu.

Ett annat område att offentlighetsreglera är privata företag som bedriver kommunal verksamhet på entreprenad. Behovet av allmänhetens insyn innan kommunen bundit upp sig i ett avtal med en entreprenör är också viktigt i sammanhanget.

JO rapporterar årligen till vårt utskott om kommunala befattningshavare som antingen inte känner till eller som sätter sig över offentlighetsprincipen. En bred och återkommande upplysningsverksamhet är nödvändig.

Kommunalt anställda har trakasserats och hotats med avsked om de till allmänheten avslöjar missförhållanden på sitt arbete. Även då har JO ingripit och slagit fast allas grundlagsskyddade rätt att delta i den allmänna debatten.

Att bolagisera statliga verk var högsta visdom för några år sedan. Jag har, inför en kallsinnig majoritet som talesman för en avvikande mening, ansett att Telia i sin bolagsordning borde skriva in regler som överensstämmer med offentlighetsprincipens. I direktiven till utredningen om statlig verksamhet står nu att användningen av bolags- och stiftelseformer förutsätter att staten inte fränhänder sig kontroll över

verksamheten. Rätten till insyn i offentlig verksamhet får heller inte urholkas.

Meddelarfrihet mellan enskilda i privata företag och organisationer har utretts. Jag satt med i Meddelarrättskommittén. Vi föreslog en begränsad men grundlagsreglerad rätt för enskild att lämna ut uppgifter för publicering. Förslaget gick ut på att avtalade tystnadsplikter skulle kunna brytas i vissa fall. Den dåvarande s-regeringen gjorde ingenting åt saken, och inte heller den efterföljande borgerliga regeringen, där Birgit Friggebo ingick. Frågan var lagtekniskt komplicerad. Var går egentligen gränsen mellan allmänintresset och skyddsintresset för företaget eller organisationen? Förslaget väckte kompakt motstånd i näringslivet och i de stora organisationerna.

Som jag i dag tolkar saken kan man från regeringens sida åtminstone se en möjlig öppning i frågan. Vi har redan en lag om skydd för företagshemligheter. Även om man träffat ett avtal om tystnadsplikt mellan arbetsgivare och anställd kan detta brytas, och det kan bli tillåtet för den anställda att avslöja allvarliga missförhållanden i verksamheten. Denna lag skall nu utvärderas enligt justitieministern. Mycket få rättsfall finns att tillgå. Intressant vore att veta vad det beror på. Tiger hälsan still, eller känner anställda inte till sina nuvarande lagliga rättigheter?

Riksdagen bör givetvis avvakta vad översynen av lagen om företagshemligheter leder till. Denna lag kan måhända specificeras och liberaliseras när det gäller rätt och möjlighet att bryta ingångna avtal. Utvecklingen på området offentlighet står ingalunda stilla. Positionerna flyttas fram.

Skall man offentlighetsreglera den privata sektorn är det galet att till att börja med bryta ut konsumentområdet vad gäller produkter som påverkar hälsa och miljö, vilket Miljöpartiet vill.

En svensk konsument lämnas ju ingalunda i sticket i dag. En mängd statliga myndigheter – livsmedelsverk, socialstyrelse, kemikalieinspektion och vad de kan heta – kontrollerar marknaden. Konsumentvägledning och medier upplyser brukarna.

Vad gäller livsmedelsprotokollen anser vi att avvägningen i lagstiftningen mellan offentlighet och sekretess är bra som den är.

Vad som förvånar mig vad gäller vänsterns reservation 3 är att inte Miljöpartiet är med på denna. Reservationen utgör annars ett led i det permanenta och oftast populistiska misstänkliggörande av EU och Sveriges roll i denna organisation som dessa partier bedriver. Att Sverige följer offentlighetsprincipen när vi är EU-medlemmar skall övervakas av en ombudsman, sägs i Gudrun Schymans motion. I reservationen är denne ersatt av ”lämpligt kontrollorgan”. KU skall nu granska hur regeringen prövat utlämning av handlingar som berör EU. Varför underkänner Kenneth Kvist KU:s och sin egen kompetens som kontrollorgan i detta sammanhang?

Offentlighetsprincipen är en nationell angelägenhet. EU har ingen befogenhet att harmonisera regler på tryck- och yttrandefrihetsområdet. Utrikessekretessen har ändrats så att presumtion för offentlighet gäller. Regeringen har deklarerat att avsikten är att lämna ut handlingar. Det

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Offentlighet
och sekretess*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Offentlighet
och sekretess*

kan betyda att de är hemliga i EU också. Och de handlingarna skall lämnas ut på ett sätt som åstadkommer en så långt gående öppenhet som möjligt utan att vålla skada.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i KU:s betänkande.

Anf. 66 KENNETH KVIST (v)

Fru talman! Catarina Rönnung är ju en duktig företrädare, som alltid hyllar det regeringen gör som det bästa och dessutom det bästa som det bästa tänkbara för stunden.

Enligt lagen om företagshemligheter kan en anställd bryta ett ingånget avtal om hemligheter. Om det är fråga om allvarliga brott mot avtalet faller det ju på den anställda att avgöra huruvida det är en allvarlig förseelse eller inte. Om den anställda skulle göra en felbedömning kan han faktiskt åka dit. Det gör ju att många anställda helt enkelt drar sig för att avslöja sådant som de kanske borde avslöja, av hänsyn till allmänintresset.

När det gäller frågan om populistiskt misstänkliggörande av EU, finns det ett skäl till att Sverige påstår sig så kraftigt driva frågan om öppenhet inom EU, och det är att EU grundar sig på en helt annan princip. Att vara kritisk till hur EU har fungerat på öppenhetsområdet är inte någon populism, som bara vänstern driver, utan det är någonting som regeringen också säger sig driva, även om konsekvensen i agerandet lämnar en del i övrigt att önska. När tidningen Journalisten t.ex. ville undersöka vissa Europoldokument och sedan anmälde det till EU-domstolen vägrade den svenska regeringen att i ministerrådet ge ett stöd för denna aktion för och detta test på ökad offentlighet.

Dessutom är det så att KU granskar regeringen men icke myndigheter, och myndigheter har också att handha en hel del EU-dokument. Det borde Catarina Rönnung veta.

Anf. 67 CATARINA RÖNNUNG (s)

Fru talman! Kenneth Kvist tog först upp att lagen om skydd för företagshemligheter kan leda till att den anställda lämnar ut för mycket om han avslöjar någonting som han har tystnadsplikt om, även om han själv anser att det är allvarliga missförhållanden som råder i företaget. Jag kan inte se att man kommer bort från den här problematiken, även om man skulle införa en grundlagsskyddad meddelarfrihet. Det måste ju trots allt vila ett ansvar på den anställda att inte avslöja precis vad som helst som är skyddsvärt eller som företaget finner skyddsvärt. Även här måste frågan regleras på ett sådant sätt att den anställda kan gå ut och få uppgifter om missförhållanden eller allvarliga missförhållanden publicerade. Jag förstår inte riktigt hur man någonsin kan komma ifrån den problematiken.

Sedan finns det skäl för att KU granskar hur regeringen har skött utlämnandet av handlingar från EU. Jag skall med intresse ta del av den granskningen. Om det finns någonting att anmärka på regeringens förhållningssätt kommer även Socialdemokraterna naturligtvis att påtala detta. Jag säger det med anledning av att Kenneth Kvist ville göra gällande att jag håller på regeringen i alla väder.

Anf. 68 KENNETH KVIST (v)

Fru talman! Nej, det är klart att Catarina Rönning inte håller på regeringen i alla väder – det vore kanske att ta i litet väl mycket.

Det är viktigt att meddelarfriheten blir grundlagsfäst, så att man markerar även gentemot bolagsform i offentlig sektor eller privat företagsamhet att detta finns, att detta är ett extra tryck gentemot olika former av mygel och annat som kan förekomma i företag. Därför är det ett helt riktigt krav.

När det gäller EU och dess brist på offentlighet, är det bra att Catarina Rönning retirerar från ståndpunkten att det är populism att kritisera EU på grund av dess bristande offentlighet. Men tyvärr har regeringen uppenbarligen varit försumlig när det gäller att efterleva sina egna uttalanden om öppenheten inom EU. Jag skall med stort intresse ta del av Catarina Rönning och den socialdemokratiska gruppens vidare agerande i det fallet.

Anf. 69 CATARINA RÖNNUNG (s)

Fru talman! Jag tycker inte att Kenneth Kvist, som ingår i det utskott som skall granska regeringen, skall dra förhastade slutsatser innan vi har slutfört granskningen. Det är bra om man besinnar sig litet innan man har ett ordentligt utredningsmaterial till sitt förfogande. Först skall man ha det, och sedan avger man en ståndpunkt.

Anf. 70 PETER ERIKSSON (mp)

Fru talman! Jag vill ställa ett par frågor till föregående talare.

Som jag ser det, drivs nya lagar sällan fram av oss politiker i Sveriges riksdag på grund av att vi är så väldigt upplysta och informerade och kan saker bättre än den övriga befolkningen. Ett sådant exempel, som trots allt visar att det händer ibland, är just det fall som jag talade om nyss, när Sverige fick en ny tryckfrihetslag år 1766. I normala fall kommer positiva förändringar genom en utomparlamentarisk rörelse, som miljörörelsen och konsumentrörelsen, eller genom att enskilda människor driver fram t.ex. religionsfrihet. Inom en mängd områden sker detta utanför parlamentet. Till sist övertygas även politikerna i normala fall, och då får man en förändring även i lagstiftningen.

För att underlätta sådana förändringar måste man skapa förutsättningar för utomparlamentariska rörelser att fungera på ett bra sätt. Det kan vi göra t.ex. genom att utvidga det öppna samhället och stärka demokratin så att människor även inom det privata området skall kunna ta del av sådant som berör och påverkar deras eget liv, t.ex. uppgifter om produkter och deras påverkan på hälsa och miljö.

Catarina Rönning svarar här att vi har jätteduktiga myndigheter inom en mängd områden som klarar detta. Detta svar är ett typexempel på det etablerade samhällets trötta suck över någonting som händer utanför det och som det inte förstår. Kan inte Catarina Rönning ge prov på något slags insikt om, eller erkänna att, förändringar i samhället kommer utifrån? Vill vi understödja sådana förändringar är det en fördel om vi kan få ett öppet samhälle att fungera även utanför den offentliga sektorn.

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Offentlighet
och sekretess*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Offentlighet
och sekretess*

Anf. 71 CATARINA RÖNNUNG (s)

Fru talman! Det är naturligtvis bra att demokratin är så vid i Sverige att vi har en massa påtryckningsgrupper och rörelser av olika slag. Det är ingen som har något emot detta. Det vitaliserar demokratin, och det kan göra människor intresserade av att också engagera sig mer systematiskt i politiska partier.

Men jag tycker att Miljöpartiet i sin reservation börjar i fel ände när man vill se till att offentlighetsprincipen utsträcks till det privata området. Jag vill framhålla att KU egentligen aldrig har givit upp tanken på en utsträckt meddelarfrihet på det privata området. En viktig del är att privata företag på entreprenad skall offentlighetsregleras. Här går man ju ett steg framåt. En annan viktig del är att man ser över lagen om skydd för företagshemligheter. Det är ganska viktigt att se hur en sådan lag har verkat i landet, vad den har åstadkommit och varför rättsfallen är så få.

I det interpellationssvar som justitieministern avgav till Kenneth Kvist sade justitieministern att hon var väl medveten om att enskilda medborgare är berörda av de beslut som fattas i större enskilda företag och som kan vara av väsentlig betydelse för den enskildes liv och hälsa. Att påstå att utvecklingen totalt har stannat av, att ingenting händer och att ingenting förbereds osv. är inte riktigt med sanningen överensstämmande.

Anf. 72 PETER ERIKSSON (mp)

Fru talman! Jag sade ju inte heller riktigt så. Men om jag kan tolka Catarina Rönnung så att hon och Socialdemokraterna är beredda att driva en liberalisering när det gäller lagen om företagshemligheter är det ju ändå ett litet positivt tecken, och jag behöver inte vara så ledsen som jag lät tidigare.

Den andra frågan jag tänkte ta upp är den som Catarina Rönnung berörde när hon i talarstolen sade att hon förvånades över att Miljöpartiet inte var med på vänsterns konspiratoriska och populistiska inlägg eftersom vi brukar driva den sortens frågor när det gäller EU. Vad menar Catarina Rönnung? Är det EMU-frågan, som vi driver tillsammans med den tyska riksbanken, som är ett riskabelt projekt, eller är det risken för att EU närmas VEU och för att man successivt bygger upp ett militärt försvar på EU-nivå, som det står i traktaten? Är det dessa populistiska konspirationer Catarina Rönnung talar om, eller är det något annat?

Anf. 73 CATARINA RÖNNUNG (s)

Fru talman! Jag menar givetvis precis det jag säger. Man behöver t.ex. bara ta del av Per Gahrtons utsagor om det mesta som handlar om EU för att tycka att han balanserar på gränsen till sanningen i de flesta fall.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

10 § Några frågor om sekretess

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU24
Några frågor om sekretess (prop. 1995/96:127)

Prot. 1995/96:68

13 mars

*Några frågor om
sekretess*

Anf. 74 INGER RENÉ (m)

Fru talman! Det här betänkandet innehåller ett antal ändringar i sekretesslagen som vi moderater i huvudsak ställer oss bakom. Men vi har en reservation, som jag egentligen tycker borde vara onödig. Med det underlag som finns i propositionen borde det inte ha varit så svårt för majoriteten att följa med när det gäller intentionerna i den moderata motionen. Den handlar om brottsförebyggande insatser när det gäller ungdomar på glid och möjligheten till samverkan mellan polisen och socialtjänsten.

I dag skapar sekretesslagstiftningen problem när det gäller denna för den unge nödvändiga samverkan. I propositionen uttalar regeringen att sekretessfrågor avseende myndigheters samarbete vid ungdomars brott kommer att tas upp i ett annat sammanhang. Men mycket talar för att man då kommer att komma till samma slutsats som återfinns i den moderata motionen. Det skulle skapa möjligheter till tidig insats från samhällets sida, och det skulle betyda oerhört mycket för dessa ungdomar och för deras föräldrar.

En återblick i detta ärende visar att Brottsförebyggande rådet redan 1990 i en rapport påtalade samarbetsproblem mellan socialtjänsten och polisen på grund av sekretessen. Det var första gången den här frågan diskuterades. Vid det andra tillfället var det Ungdomsbrotskommittén som 1993 kom till samma slutsats. Sedan tillsattes en särskild utredare som ett år senare också kom till samma slutsats, och i Justitiedepartementets PM samma år, alltså 1994, föreslogs att ett nytt stycke skulle införas i sekretesslagen som innebär att socialtjänstsekretessen inte hindrar att uppgifter om ungdomar lämnas till polisen i vissa fall.

Inte sällan tycker allmänheten att vi politiker drar ärenden i långbänk och inte fattar beslut i rimlig tid. Det här ärendet är dess värre ytterligare ett exempel i den genren. Det är enligt mitt förmenande ett djupt beklagligt exempel. För att kunna hjälpa och stödja dessa ungdomar så att de inte utvecklar ett brottsligt beteende menar jag att kammaren bör bifalla den moderata motionen. Det finns inga ytterligare skäl att bereda denna fråga i regeringskansliet.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anf. 75 CATARINA RÖNNUNG (s)

Fru talman! I sitt betänkande nr 24 ställer sig KU bakom en rad regeringsförslag till nya sekretessregler. Många av dessa är led i att försvåra ekonomisk brottslighet. Uppgifter hos kronofogdemyndighet, tillsynsmyndighet i konkurser, uppgifter inom exekutionsväsendet som pekar på att gäldenär begår brott och uppgifter hos åklagarmyndigheter som rör utredningar av näringsförbud sekretessbeläggs nu.

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Några frågor om
sekretess*

Moderaterna vill skynda på en uppluckring av sekretessen mellan polis och annan myndighet vid ungdomsbrott. Regeringen bereder för närvarande frågan. Socialtjänstlagen har mycket stränga sekretessbestämmelser. En enskilds personliga förhållanden lämnas inte ut utan dennes samtycke om de inte är alldeles harmlösa. Vissa uppgifter får lämnas ut till polisen i dagsläget, dvs. om någon vistas i hem för vård eller boende eller om misstanke föreligger om ett så allvarligt brott att det ger fängelse i minst två år.

Regeringen pekar i ett PM på att svårigheter i vardagssamarbetet kan förekomma mellan polis och socialtjänst i de lokala samarbetsorgan som arbetar förebyggande. Regeringen öppnar för möjligheterna att lämna ut uppgifter, inte i brottsbeivrande syfte utan i brottsförebyggande, om ungdomar som är på väg in i en brottskarriär.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 76 INGER RENÉ (m)

Fru talman! Jag förstår inte vad vi väntar på, Catarina Rönnung. Sedan början på 1990 har denna fråga behandlats. Ingen har angett synpunkter som inte går i linje med den moderata motionen. Det har alltså gått sex år, och ingen har hittills sagt någonting emot dessa synpunkter.

Alla vi som någon gång har suttit i en socialnämnd i en kommun har säkert mötts av förtvivlade föräldrar och förtvivlade ungdomar, mestadels pojkar. Det är föräldrar som säger att det redan för flera år sedan märktes att det gick åt fel håll med deras pojke, men att han inte fick några tydliga signaler från polis eller från socialtjänst. De första signalerna mot detta brottsliga beteende har varit så svaga och vaga, och de har inte lett till några åtgärder, till stor del beroende på den socialsekretess som vi har.

Därför måste vi ge dem som arbetar med dessa frågor rejäla redskap. Ett viktigt sådant redskap är den förändring i sekretesslagen som är föreslagen.

Anf. 77 CATARINA RÖNNUNG (s)

Fru talman! Inger René pekar på ett PM som kom ifrån Justitiedepartementet 1994. Det skulle vara av stort intresse att veta om det var på våren eller hösten 1994 som detta PM såg dagens ljus. Frågan är tydligen oerhört viktig för Moderaterna. Man hade tydligen under den borgerliga regeringens tid utrett saken väldigt grundligt. Varför hände det då ingenting? Varför gjorde Gun Hellsvik ingenting? Varför motiverar hon i detta läge? Hon hade ju möjligheter att själv agera med snabbhet, om det var det man ville åstadkomma.

Anf. 78 INGER RENÉ (m)

Fru talman! Denna fråga började hanteras 1990. Då hade vi en socialdemokratisk regering. Den borgerliga regeringen fortsatte på samma väg som den socialdemokratiska regeringen, och det var under den borgerliga regeringens tid som detta PM som Catarina Rönnung refererar till kom. Det hade lagts fram ett förslag till förändring om den bor-

gerliga regeringen hade fått fortsätta att regera. Det är kanske bäst att jag tillägger ”med all sannolikhet”, eftersom vi inte kan få något facit.

Min fråga kvarstår: Varför väntar vi, och på vad? Ingen har angett några skäl mot att göra den förändring i lagstiftningen som vi efterfrågar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

11 § Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1995/96

Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande 1995/96:JoU19

Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1995/96
(prop. 1995/96:105 delvis)

Anf. 79 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! I samband med tilläggsbudgeten har vi från Miljöpartiet påpekat en del behov av att plussa på i och för sig mycket marginella men ändå viktiga belopp inom detta område.

Det första ärende som är uppe, i form av reservation 1 i betänkandet, gäller bidrag till Statens utsädeskontroll. Regeringen har, bl.a. i sin skrivelse *Miljön – vårt gemensamma ansvar*, sagt att den svenska strategin för bevarande av biologisk mångfald och hållbart utnyttjande av biologiska resurser skall innebära att miljömålen ges samma vikt som de ekonomiska produktionsinriktade målen. Det borde innebära att man faktiskt slår vakt om mångfalden också när det gäller köks- och prydnadsväxter.

I samband med EU-inträdet har vi nämligen fått nya regler som har en direkt förödande effekt på just köksväxtfröer. Det beror på att man ställer stora krav på dokumentation, certifiering och kontroll, som medför stora kostnader för företagen. Det handlar ofta om små företag som har just fröer av mindre vanliga växtsorter.

Vi menar att man borde anslå litet mer medel, närmare bestämt 4 miljoner kronor, till Statens utsädeskontroll för sortgodkännande och kvalitetskontroll av standardutsäde av köksväxter. Då skulle vi kunna mildra detta problem. Risken är annars att företagen slås ut ganska snabbt och att fröerna försvinner. Därmed minskar den biologiska mångfalden.

Den andra reservationen gäller frågan om sanering och återställning av miljöskadade områden. Här har regeringen hörsammat kravet att vi måste göra mycket mer. Vi vet att det finns redovisade områden som borde saneras för en sammanlagd summa på 267 miljoner. Nu plussar regeringen på 3 miljoner. Det tycker vi är litet väl snålt med hänsyn till de mycket stora miljöproblem det medför.

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Förslag till tilläggs-
budget till statsbudge-
ten för budgetåret
1995/96*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Förslag till tilläggs-
budget till statsbudge-
ten för budgetåret
1995/96*

Miljöskulden i detta land, som tyvärr fortfarande ökar varje år, beror till stor del på dessa områden som blivit miljöskadade och som fortfarande läcker ut sina miljögifter.

Med hänsyn till detta har vi föreslagit att ytterligare 50 miljoner kronor skall tillföras detta anslag.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 1 och 2.

Anf. 80 INGE CARLSSON (s)

Fru talman! I JoU:s betänkande 1995/96:19 behandlas tilläggsanslag till statsbudgeten för innevarande år. Utskottsmajoriteten med undantag av Miljöpartiet står bakom regeringens förslag. Miljöpartiet har ofta mer pengar än övriga partier i denna riksdag, och man har reserverat sig när det gäller anslaget till Statens utsädeskontroll samt anslaget till sanering och återställande av miljöskadade områden.

När det gäller anslaget till Statens utsädeskontroll vill jag anföra följande. Regeringen bedömde i budgetpropositionen att tillsyn av kvalitetsdeklarerationer av prydnadsväxter inte krävde statens medverkan. Medel för verksamheten drogs därför in. Eftersom det finns ett EU-direktiv som förutsätter statens medverkan föreslås 485 000 kr anslås till denna verksamhet. Miljöpartiet vill anslå ytterligare 4 miljoner kronor i sin reservation nr 1.

I samma reservation föreslår Miljöpartiet att kvalitetskontrollen av traditionella köksväxtsorter skall likställas med kravet på kvalitetskontroll av prydnadsväxter. Utskottet har tidigare, i JoU 1994/95:15, behandlat frågan om konsekvenserna av kravet på certifiering av köksväxtfröer och därvid bl.a. anført att det är angeläget att bevara de traditionella sorterna av köksväxter både i Sverige och i andra länder. Vidare framhöll utskottet att det svenska arbetet för att bevara den biologiska mångfalden bör genomsyra också bestämmelserna om certifiering och kontroll av standardutsäde av köksväxter.

Vi har sedan en tid tillbaka haft en utredning i denna fråga, som nu är ute på remiss. Utskottsmajoriteten anser av det skälet att vi inte nu skall ta ställning utan avvakta regeringens kommande förslag i denna fråga.

Jag yrkar avslag på reservation nr 1.

Fru talman! Den andra reservationen handlar om sanering och återställande av miljöskadade områden. Här behövs fortsatta inventeringar, undersökningar och prioriteringar på nationell nivå av behovet av framtida saneringar och återställningsinsatser för miljöskadade områden.

Riksdagen beslutade budgetåret 1990/91 att pengar skulle anslås till genomförandet av ett femårigt program för sanering och återställande av miljöskadade områden. I statsbudgeten för innevarande budgetår anvisades ett reservationsanslag på 19 880 000 kr.

Statens naturvårdsverks pågående arbete med det femåriga programmet löper ut den 30 juni 1996. Naturvårdsverket inkom i oktober 1995 till regeringen med förslag om ytterligare 3 miljoner kronor för att klara av behovet av fortsatta inventeringar och undersökningar.

Med hänvisning till att man skall kunna klara det femåriga programmet föreslår utskottsmajoriteten ytterligare 3 miljoner kronor. Den nya utgiften kompenseras genom besparingar på andra anslag.

Miljöpartiet gör här en annan bedömning och vill tillföra ytterligare 47 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslår. Hur man skall finansiera anslaget framkommer inte i reservationen. Roy Ottosson ger svar på frågan.

Fru talman! Jag yrkar avslag på reservationen och bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 81 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Vi har faktiskt mindre pengar än regeringssidan när det gäller statsbudgeten. Det förslag vi har lagt fram är snålare; vi sparar mer. Här handlar det om nålpengar på väldigt angelägna områden som jag tycker väl ryms inom en tilläggsbudget av det här slaget.

Vi är överens i sakfrågan. Skillnaden är att vi inte vill avvakta när det gäller problemet med frösorterna. Vi ser att det kan gå väldigt snabbt utför och att den biologiska mångfalden kan minska på ett icke avsett sätt bara för att man är senfärdig. Vi tycker att dessa 4 miljoner skulle vara ett bra sätt att försäkra oss om att inte råka ut för detta.

När det gäller de miljöskadade områdena är som jag sade i inledningsanförandet behovet mycket stort. Vi tycker att det finns skäl för riksdagen, som annars har så ambitiösa och bra miljömål på det här området, att skynda på arbetet. Därför tycker vi att det är rimligt, nu när vi har ett så långt budgetår och vi vet att pengarna är slut till sommaren, att inte nöja oss med 3 miljoner utan att lägga 50 så att vi får fart på det här. Det ger också arbetstillfällen som är relativt billiga – betydligt billigare än vad det blir med vägbyggen och liknande.

Jag står fast vid reservationerna.

Anf. 82 INGE CARLSSON (s)

Fru talman! Roy Ottosson tycker att det här är småpengar. Det handlar ändå om över 50 miljoner kronor. Jag tror faktiskt inte att ni har så mycket mer pengar, eftersom ni på varje område lägger er ovanför oss och övriga partier här i riksdagen.

Naturvårdsverket skall nu snart avsluta det femåriga programmet. För att klara det till den 30 juni, dvs. om ett antal månader, bedömde man att det skulle gå åt 3 miljoner kronor till. Det var ju för att kunna fullfölja inventeringarna och undersökningarna – det handlar inte om att använda pengarna till något annat. Då är det mycket märkligt att Miljöpartiet, i motsats till Naturvårdsverket, regeringen och övriga partier i riksdagen, anser att det skulle behövas ytterligare 47 miljoner. Jag förstår faktiskt inte hur ni kan komma fram till det.

Den här utredningen är ju ute på remiss nu, och då tycker vi i utskottsmajoriteten att man såsom brukligt är skall invänta den och se vilka förslag regeringen kommer med. Då kan vi ta ställning till sakfrågan. Det tycker jag är rimligt.

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Förslag till tilläggs-
budget till statsbudge-
ten för budgetåret
1995/96*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Förslag till tilläggs-
budget till statsbudge-
ten för budgetåret
1995/96*

Anf. 83 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Att en utredning är ute på remiss hindrar inte att man kan behöva anslå litet mer pengar för att förhindra en negativ utveckling som kan gå ganska fort – tvärtom! De sakerna motsäger inte varandra på det sätt som Inge Carlsson försöker ge sken av.

På samma sätt råder det ingen motsättning mellan att Naturvårdsverket i sitt tilläggsförslag har begärt en mindre summa för utredningar av de miljöskadade områdena och att riksdagen kan ha en högre ambition. Vi vet att det mångdubbla finns redovisat – det handlar om över 260 miljoner kronor om man skall åtgärda allt som redan är utrett och som vi känner till. Det saknas alltså inte underlag för att fatta de här besluten – tvärtom!

Jag noterar att Inge Carlsson har en lägre ambitionsnivå än vi i Miljöpartiet i dessa miljöfrågor. Det är i och för sig inte så konstigt; det är nog ingen överraskning för någon.

Det är stora pengar för de här områdena, och det är viktiga pengar. Men vad statsbudgeten beträffar kommer vi naturligtvis till kompletteringspropositionen i april att ha en helhetslösning även på det här området så att finansieringen klaras. Det ansvaret skall vi aldrig undandra oss.

Anf. 84 INGE CARLSSON (s)

Fru talman! Det är inte så att vi socialdemokrater har en lägre ambitionsnivå. Regeringen har nu hört vad Naturvårdsverket behöver ha för att klara det femåriga programmet, och det är det som dessa tilläggsmedel är till för. När man är färdig med programmet kommer det kanske att visa sig att det finns så mycket miljöskadade områden som måste saneras att behovet kommer att ligga mellan 300 och 400 miljoner kronor. Då förslår inte era 50 miljoner kronor, om det är det ni skall ha de pengarna till.

När det här programmet är fullbordat kommer naturligtvis den socialdemokratiska regeringen att lägga fram nya anslag för att vi med våra höga ambitioner skall kunna sanera de miljöskadade områdena. Jag tror att vi talar om två olika saker här.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

*Tilläggsbudget till
statsbudgeten för
budgetåret 1995/96*

12 § Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1995/96

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1995/96:AU12

Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1995/96 (prop. 1995/96:105 delvis)

Anf. 85 KENT OLSSON (m)

Fru talman! I detta betänkande behandlas extra ramanslag till Arbetsmarknadsverket och till Glesbygdsverket. Regeringen föreslår extra

ramanslag till dessa båda verk på 10 miljoner respektive 3 miljoner för uppgifter i samband med Sveriges åtaganden gentemot EU.

Låt oss först, fru talman, se vilka behov AMS kan tänkas ha av denna anslagshöjning. AMS har i dag ett anslag för förvaltningskostnader på 5 498 000 000 kr. Det innebär att 10 miljoner extra är ca 0,5 % av AMS förvaltningskostnader. Till detta skall läggas 34,3 miljarder som AMS har för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Att man skall behöva ha ett extraanslag på 10 miljoner förefaller, fru talman, mycket egendomligt.

Som vi moderater har föreslagit i vår reservation bör dessa kostnader kunna täckas genom en fortsatt rationalisering av AMS förvaltning, en rationalisering som alltså skulle vara mindre än 0,5 %.

Till saken hör också att AMS de senaste åren inte använt alla sina pengar utan fått pengar över.

Sverige behöver ju spara och effektivisera, och även om det är små belopp det rör sig om borde regeringen ändå inse behovet av att inte bara låta pengarna glida ut.

Jag har också en liten fråga till utskottets ordförande. Det står i betänkandet att AMS behöver fortsätta att rationalisera. Anser Johnny Ahlqvist att den rationaliseringen redan är klar och att AMS inte behöver rationalisera mer? I så fall delar jag inte den uppfattningen.

De här pengarna bör utan några som helst bekymmer kunna tas inom det stora anslag som AMS och Arbetsmarknadsverket har.

Även när det gäller de extra medlen till Glesbygdverket anser vi att behovet bör kunna täckas genom en omfördelning av C 2-anslaget.

Fru talman! Jag står givetvis bakom bägge reservationerna men nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 86 JOHNNY AHLQVIST (s)

Fru talman! Det är faktiskt mycket stor enighet i arbetsmarknadsutskottet om det här betänkandet. Det är bara moderaterna som har två reservationer i betänkandet.

Jag vill börja med att fråga Kent Olsson om det är av ideologiska skäl som han har lagt fram de här reservationerna. Jag kan inte se att det här handlar om så oerhört mycket pengar med tanke på att C 2-anslaget är medfinansierat när det gäller EU:s strukturfonder. Eller har moderaterna och Kent Olsson uppfattningen att vi inte skall ta del av strukturfondspengarna för insatser i de mest utsatta regionerna?

Kent Olsson säger att detta bara är en liten del av de besparingskrav som ställs på AMS. Jag tror nog att Kent Olsson och övriga moderater i framtiden kommer att bli nöjda med detta. Det förslag som AMS har lagt fram till regeringen och som ännu inte har behandlats innebär att man skall spara 11 % på AMS verksamhet. Det har Kent Olsson själv varit med om att fatta beslut om här i kammaren. Jag tycker att det är något märkligt att Kent Olsson inte tycks komma ihåg det. Det innebär i realiteten att 1 600 personer skall sägas upp från AMS och länsarbetsnämnderna.

Jag tycker att Kent Olsson för att komma in i verkligheten skall besöka länsarbetsnämnden hemma i sitt eget län och fråga om de här

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Tilläggsbudget till
statsbudgeten för
budgetåret 1995/96*

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Tilläggsbudget till
statsbudgeten för
budgetåret 1995/96*

besparingarna går att genomföra. De innebär en besparing på över en halv miljard på det administrationsanslag som finns.

Kent Olsson bollade med en mängd siffror. Det är faktiskt skillnad mellan de pengar som är avsedda för anslaget för åtgärder till de arbetslösa och de som är avsedda för administrationen.

Jag tycker att moderaterna bättre bör läsa på det här ärendet. Sedan kan jag kanske få svar på frågan om moderaterna har inställningen att man inte skall satsa på de mest utsatta regionerna.

Anf. 87 KENT OLSSON (m)

Fru talman! Man förvånas ibland inte över att socialdemokraterna anser att ett antal miljoner hit eller dit inte är några pengar. När man hör Johnny Ahlqvist är det uppenbart att de inte bryr sig om det.

Det är inte i första hand av ideologiska skäl som vi säger att man inte behöver tillföra AMS dessa 10 miljoner kronor, utan det är därför att vi anser att detta är mycket litet pengar i AMS verksamhet – jag visade det tydligt i siffror. Det är 0,5 % av AMS förvaltningskostnader. Dessutom har man oerhört mycket mer pengar för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Man har inte gjort slut på pengarna under tidigare år. Det är, tycker jag, förvånansvärt att majoriteten så lätt säger: Vi ger AMS de här 10 miljonerna extra.

Jag kommer visst ihåg att AMS har gjort en rationalisering, Johnny Ahlqvist. Men jag tycker närmast att det är litet löjligt att man vill ge AMS 10 miljoner när AMS har så förfärligt mycket pengar att röra sig med. Det borde ha varit självklart för AMS att ta dessa pengar från de anslag man redan har.

Anf. 88 JOHNNY AHLQVIST (s)

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan – jag glömde det när jag var uppe i talarstolen sist; det kanske är viktigt att man gör det, så att talmannen kan ställa proposition i det här ärendet.

Det är inte så, Kent Olsson, att det har blivit några pengar över på administrationsanslaget. Vi har tillskjutit medel från åtgärdsanslaget för ytterligare anställningar för att klara förmedlingsverksamheterna.

Jag tycker att det är märkligt att Kent Olsson inte kan svara på frågan vad han har för uppfattning om insatser via C 2-anslaget, som jag tror är oerhört betydelsefulla ute på länsstyrelserna. I de äskanden som har kommit in till regeringen begär länsstyrelserna totalt 2,1 miljarder, och det finns bara 1,2 miljarder tillgängliga. Det skulle vara intressant att höra vilken moderaternas inställning är i den här frågan. Tycker inte moderaterna att det är viktigt att man via länsstyrelserna kan göra satsningar i de mest utsatta regionerna?

Leta fram det gamla betänkandet, Kent Olsson! Vi har fattat beslut om 11 % besparing på statlig konsumtion. Det blir för AMS centralt och länsarbetsnämnderna en halv miljard. Det slår så att 1 600 personer måste bort från AMS centralt och länsarbetsnämnderna.

De pengar vi diskuterar i dag behöver vi tillföra därför att det blir en merkostnad för AMS och för Glesbygdsverket för att administrera

de strukturfondsmedel vi får från EU. Tycker inte Kent Olsson att det är viktigt att man kan tillgodogöra sig de pengarna från EU? Är det moderaternas inställning att vi bara skall betala pengar men inte ha någonting tillbaka?

Anf. 89 KENT OLSSON (m)

Fru talman! Jag tror att Johnny Ahlqvist och jag kan vara överens om att det är viktigt med EU-pengarna. Det är inte det som den här diskussionen gäller, utan det är varifrån vi skall ta de här pengarna.

Jag skulle tycka att det kändes litet konstigt om jag här för regeringspartiets räkning med sådan emfas försvarade 10 miljoner kronor. Johnny Ahlqvist står här och förfasar sig över de olyckor som kommer att drabba detta land om det enorma verk som AMS är inte får 10 miljoner. De pengarna bör det inte vara några som helst svårigheter för AMS att rationalisera för. Vi har ju faktiskt en bekymmersam ekonomi här i landet, och då är det bra att spara även på bäckar små; det borde man kunna se. Jag skulle skämmas litet grand om jag i det här läget försvarade ett extra anslag på 10 miljoner kronor. Det bör vara ganska enkelt för AMS att klara det. Att myndigheterna ändå äskar medel är en annan sak. Så har det alltid varit. Jag har ingen känsla av att Johnny Ahlqvists parti i alla lägen tillgodoser önskemålen från sådana myndigheter, men det kanske är en ny politik som man nu ämnar föra.

Anf. 90 JOHNNY AHLQVIST (s)

Fru talman! Jag tycker att Kent Olsson skall läsa på i betänkandet. Jag har fortfarande inte fått något svar på vad Kent Olsson och moderaterna tycker om C 2-anslaget, som jag vet är ett oerhört viktigt anslag, inte minst i glesbygden. Har Kent Olsson skrivit den här reservationen därför att han tycker att det är fel att det blir ett antal arbetstillfällen i Östersund, tycker jag att Kent Olsson skall redovisa detta inför kammaren.

Jag förfasar mig inte över de 10 miljonerna till AMS. Vi har sagt att AMS självt skall genomföra besparingar på 11 %. Det är faktiskt en halv miljard som man i så fall kommer att få bidra med.

Jag tycker fortfarande att Kent Olsson skall besöka länsarbetsnämnden i sitt eget län och fråga hur man skall klara neddragningen med 11 % på administrationen.

Jag vet att moderaterna har en annan inställning till C 2-anslaget än vi. De tycker inte att man skall ha möjligheten att stötta regionerna. Det är mycket märkligt, inte minst efter den debatt som fördes här i förmiddags när moderata företrädare sade att de ville göra allt på det regionalpolitiska området. Men nu har tydligen Kent Olsson glömt bort vad hans partikamrater sade för ett antal timmar sedan.

Jag tycker att det är viktigt att de här pengarna finns – de skapar arbetstillfällen som är förankrade på det lokala planet, som inte riksdagen fattar något beslut om. Jag läste den skrift som gavs ut efter Moderaternas extra stämma. Där nämndes inte ordet regionalpolitik över huvud taget, och ingenting sades heller om vad man vill göra i de utsatta regionerna. Det är kanske därför Kent Olsson försvarar den här reservat-

Prot. 1995/96:68
13 mars

*Tilläggsbudget till
statsbudgeten för
budgetåret 1995/96*

Prot. 1995/96:68
13 mars

ionen – han vill inte tala om för kammaren vilken åsikt moderaterna har i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

NU11 Clearingverksamheten m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU17 Kärnavfall m.m.

Mom. 1 (lagring av kärnavfall, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

292 för utskottet

14 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 72 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 kds

För res. 1: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 2 (kärntekniskt avfall i Norden)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

292 för utskottet

14 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 72 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 kds

För res. 2: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 5 (beslutsprocessen i fråga om kärnteknisk anläggning)

1. utskottet

2. res. 5 (mp)

Votering:

292 för utskottet

14 för res. 5

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 72 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 kds

För res. 5: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 6 (verksamheten vid Studsvik AB)

1. utskottet

2. res. 6 (mp)

Votering:

291 för utskottet

13 för res. 6

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 72 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 kds

För res. 6: 13 mp

Frånvarande: 17 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 5 mp, 2 kds

Mom. 7 (import av visst kärnbränsle, m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (mp)

Votering:

291 för utskottet

15 för res. 7

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 72 m, 21 c, 22 fp, 18 v, 13 kds

För res. 7: 1 c, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU23 Offentlighet och sekretess

Mom. 1 (offentlighetsprincipen och meddelarfriheten m.m. inom offentlig och privat verksamhet)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, c, v, mp)

Votering:

215 för utskottet

90 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 69 m, 1 kds

För res. 1: 2 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 14 mp, 12 kds

Frånvarande: 16 s, 9 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Prot. 1995/96:68
13 mars

Mom. 2 (handlingsoffentlighet inom konsumentområdet)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

274 för utskottet

32 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 72 m, 22 c, 22 fp, 13 kds

För res. 2: 18 v, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 3 (bevakning av offentlighetsprincipen)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 72 m, 22 c, 22 fp, 14 mp, 13 kds

För res. 3: 18 v

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Mom. 7 (offentliga livsmedelsprotokoll)

1. utskottet

2. res. 4 (mp)

Votering:

292 för utskottet

14 för res. 4

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 72 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 kds

För res. 4: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU24 Några frågor om sekretess

Mom. 4 (sekretess vid samarbetet mot ungdomsbrott)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:
229 för utskottet
73 för res.
2 avstod
45 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 22 c, 22 fp, 16 v, 11 mp, 13 kds
För res.: 72 m, 1 mp
Avstod: 1 v, 1 mp
Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 5 v, 5 mp, 2 kds
Peter Eriksson (mp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats
ha röstat nej.

Prot. 1995/96:68
13 mars

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU19 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1995/96

Mom. 1 (bidrag till Statens utsädeskontroll)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)

Votering:

291 för utskottet
13 för res. 1
45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 72 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 kds
För res. 1: 13 mp
Frånvarande: 17 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 5 mp, 2 kds

Mom. 3 (sanering och återställning av miljöskadade områden)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)

Votering:

290 för utskottet
14 för res. 2
45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 71 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 kds
För res. 2: 14 mp
Frånvarande: 17 s, 9 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:68
13 mars

AU12 Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1995/96

Mom. 2 (anslag till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

234 för utskottet

72 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 22 c, 22 fp, 18 v, 14 mp, 13 kds

För res. 1: 72 m

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

13 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

1995/96:101 De ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, m.m.

1995/96:125 Åtgärder för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik

1995/96:141 Aktiv förvaltning av statens företagsäande

1995/96:146 Vissa frågor om personlig assistans

1995/96:148 Lokal samverkan mot arbetslösheten

1995/96:149 Beräkning av basbelopp m.m.

1995/96:167 Kommunal uppdragsverksamhet avseende kollektivtrafik, m.m.

1995/96:169 Sammanslagning av Svenska Penninglotteriet AB och AB Tiptjänst, m.m.

1995/96:170 Översyn av skattebrottslagen

1995/96:172 Avveckling av bankstödet

1995/96:176 Förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården

1995/96:181 Konsumentpolitiken i EU – mål och inriktning för det svenska arbetet

1995/96:183 Huvudmannaskapet för gymnasial utbildning m.m.

1995/96:186 Nya regler för bostadsbidrag

Skrivelse

1995/96:103 Kommittéberättelse 1996

Förslag

1995/96:RR10 Riksdagens revisorers förslag angående uppföljning av post- och telepolitiska mål

Redogörelser

- 1995/96:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten efter rådets 44:e session t.o.m. den 47:e sessionen
1995/96:RR5 Riksdagens revisorers berättelse över granskningen av Riksbankens verksamhet under år 1995
1995/96:RR6 Riksdagens revisorers berättelse över granskningen av Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet under år 1995

Prot. 1995/96:68
13 mars

14 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 12 mars

1995/96:110 av *Chatrine Pålsson* (kds) till socialministern
Ungdomsfylleri

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 mars.

15 § Anmälan om skriftlig fråga

Anmälades att följande skriftliga fråga framställdes

den 12 mars

1995/96:334 av *Bengt Silfverstrand* (s) till utrikesministern
Olaga fiske

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 mars.

16 § Anmälan om svar på skriftliga frågor

Anmälades att följande svar på skriftliga frågor inkommit

den 12 mars

1995/96:311 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Anna Hedborg
Statspensionärernas avtalspensioner

1995/96:322 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till statsrådet Anna Hedborg
Skillnaden mellan yrkesskadelivränta och arbetsskadelivränta

Prot. 1995/96:68
13 mars

den 13 mars

1995/96:320 av *Annika Nordgren* (mp) till civilministern

Reklam för porr i värnpliktstidning

1995/96:323 av *Sivert Carlsson* (c) till finansministern

Skattelagstiftningen och företagandet

1995/96:324 av *Charlotta L Bjälkebring* (v) till kulturministern

Avtalet med TV4

1995/96:325 av *Tomas Eneroth* (s) till näringsministern

Patentintrång

1995/96:326 av *Ewa Larsson* (mp) till civilministern

Olympiska spel i Stockholm

1995/96:327 av *Maggi Mikaelsson* (v) till näringsministern

Extramedel till biotopskydd

1995/96:328 av *Marianne Carlström* (s) till statsrådet Leif Blomberg

Insatser i invandrartäta områden

1995/96:329 av *Eskil Erlandsson* (c) till jordbruksministern

Morkullejakt

1995/96:330 av *Patrik Norinder* (m) till jordbruksministern

Administrativa rutiner vid Jordbruksverket

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 19 mars.

17 § Kammaren åtskildes kl. 14.32.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 4 § anf. 34
(delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 63 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1995/96:68
13 mars

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 6 mars.....	1
SfU3 Arbetsskadefrågor.....	1
TU13 Organisationen av den periodiska fordonskontrollen.....	2
JoU18 Djurförsök	2
NU14 Energistadgefördraget	4
BoU13 Tilläggsbudget för budgetåret 1995/96 i vad avser bostadsutskottets beredningsområde	4
3 § Aktuell debatt: Regional utveckling	4
Anf. 1 PER-OLA ERIKSSON (c).....	4
Anf. 2 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....	5
Anf. 3 PER-OLA ERIKSSON (c).....	7
Anf. 4 PATRIK NORINDER (m).....	9
Anf. 5 EVA ERIKSSON (fp).....	10
Anf. 6 HANS ANDERSSON (v)	12
Anf. 7 PETER ERIKSSON (mp).....	14
Anf. 8 DAN ERICSSON (kds)	16
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....	18
Anf. 10 PER-OLA ERIKSSON (c).....	19
Anf. 11 PATRIK NORINDER (m).....	20
Anf. 12 EVA ERIKSSON (fp).....	20
Anf. 13 HANS ANDERSSON (v)	21
Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp).....	21
Anf. 15 DAN ERICSSON (kds)	22
Anf. 16 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....	23
Anf. 17 PER-OLA ERIKSSON (c).....	24
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....	25
4 § Aktuell debatt: Småföretagens villkor.....	25
Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp).....	25
Anf. 20 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	26
Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp).....	28
Anf. 22 CARL ERIK HEDLUND (m).....	30
Anf. 23 KJELL ERICSSON (c).....	31
Anf. 24 PER ROSENGREN (v).....	33
Anf. 25 RONNY KORSBERG (mp)	35

Prot. 1995/96:68
13 mars

Anf. 26	GÖRAN HÄGGLUND (kds)	
Anf. 27	Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	
Anf. 28	LARS LEIJONBORG (fp)	
Anf. 29	CARL ERIK HEDLUND (m)	
Anf. 30	KJELL ERICSSON (c)	
Anf. 31	PER ROSENGREN (v)	
Anf. 32	RONNY KORSBERG (mp)	
Anf. 33	GÖRAN HÄGGLUND (kds)	
Anf. 34	Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	
Anf. 35	LARS LEIJONBORG (fp)	
Anf. 36	Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	

5 § Meddelande om svar på interpellationer

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Meddelande om samlad votering.....

7 § Clearingverksamheten m.m.

Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU11	
(Beslut fattades efter 12 §.)	

8 § Kärnavfall m.m.

Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU17	
Anf. 37 EVA GOËS (mp).....	
Anf. 38 BARBRO ANDERSSON (s).....	
Anf. 39 EVA GOËS (mp) replik	
Anf. 40 BARBRO ANDERSSON (s) replik	
Anf. 41 EVA GOËS (mp) replik	
Anf. 42 BARBRO ANDERSSON (s) replik	
Anf. 43 BARBRO JOHANSSON (mp).....	
Anf. 44 PER LAGER (mp).....	
Anf. 45 LENNART BEIJER (v).....	
Anf. 46 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	
Anf. 47 LENNART BEIJER (v) replik	
Anf. 48 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	
Anf. 49 PER LAGER (mp) replik	
Anf. 50 LENNART BEIJER (v) replik	
Anf. 51 PER LAGER (mp) replik	
Anf. 52 LENNART BEIJER (v) replik	
Anf. 53 EVA GOËS (mp) replik	
Anf. 54 LENNART BEIJER (v) replik	
Anf. 55 EVA GOËS (mp) replik	
Anf. 56 LENNART BEIJER (v) replik	
Anf. 57 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	
Anf. 58 PER LAGER (mp) replik	
Anf. 59 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik.....	

Anf. 60 EVA GOËS (mp)	Prot. 1995/96:68.....	63
(Beslut fattades efter 12 §.)	13 mars	64
9 § Offentlighet och sekretess		64
Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU23		64
Anf. 61 BIRGIT FRIGGEBO (fp)		64
Ajournering		64
På grund av störningar i ljudanläggningen beslöt kammaren		
kl. 12.55 på förslag av förste vice talmannen att ajour-		
nera förhandlingarna några minuter.....		64
Återupptagna förhandlingar		65
9 § (forts.) Offentlighet och sekretess (forts. KU23)		65
Anf. 62 BIRGIT FRIGGEBO (fp)		65
Anf. 63 KENNETH KVIST (v)		65
Anf. 64 PETER ERIKSSON (mp)		67
Anf. 65 CATARINA RÖNNUNG (s)		68
Anf. 66 KENNETH KVIST (v)		70
Anf. 67 CATARINA RÖNNUNG (s)		70
Anf. 68 KENNETH KVIST (v)		71
Anf. 69 CATARINA RÖNNUNG (s)		71
Anf. 70 PETER ERIKSSON (mp)		71
Anf. 71 CATARINA RÖNNUNG (s)		72
Anf. 72 PETER ERIKSSON (mp)		72
Anf. 73 CATARINA RÖNNUNG (s)		72
(Beslut fattades efter 12 §.)		72
10 § Några frågor om sekretess.....		73
Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU24		73
Anf. 74 INGER RENÉ (m)		73
Anf. 75 CATARINA RÖNNUNG (s)		73
Anf. 76 INGER RENÉ (m)		74
Anf. 77 CATARINA RÖNNUNG (s)		74
Anf. 78 INGER RENÉ (m)		74
(Beslut fattades efter 12 §.)		75
11 § Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för bud-		
getåret 1995/96.....		75
Jordbruksutskottets betänkande 1995/96:JoU19		75
Anf. 79 ROY OTTOSSON (mp)		75
Anf. 80 INGE CARLSSON (s)		76
Anf. 81 ROY OTTOSSON (mp)		77
Anf. 82 INGE CARLSSON (s)		77
Anf. 83 ROY OTTOSSON (mp)		78

Prot. 1995/96:68
13 mars

Anf. 84 INGE CARLSSON (s)
(Beslut fattades efter 12 §.)

**12 § Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret
1995/96**

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1995/96:AU12
Anf. 85 KENT OLSSON (m)
Anf. 86 JOHNNY AHLQVIST (s)
Anf. 87 KENT OLSSON (m)
Anf. 88 JOHNNY AHLQVIST (s)
Anf. 89 KENT OLSSON (m)
Anf. 90 JOHNNY AHLQVIST (s)

Beslut

NU11 Clearingverksamheten m.m.
NU17 Kärnavfall m.m.
KU23 Offentlighet och sekretess
KU24 Några frågor om sekretess
JoU19 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för bud-
getåret 1995/96
AU12 Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret
1995/96

13 § Bordläggning

14 § Anmälan om interpellation

1995/96:110 av *Chatrine Pålsson* (kds) till socialministern
Ungdomsfylleri

15 § Anmälan om skriftlig fråga

1995/96:334 av *Bengt Silfverstrand* (s) till utrikesministern
Olaga fiske

16 § Anmälan om svar på skriftliga frågor

1995/96:311 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Anna
Hedborg
Statspensionärernas avtalspensioner
1995/96:322 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till statsrådet
Anna Hedborg
Skillnaden mellan yrkesskadelivränta och arbetsskadeliv-
ränta
1995/96:320 av *Annika Nordgren* (mp) till civilministern
Reklam för porr i värnpliktstidning
1995/96:323 av *Sivert Carlsson* (c) till finansministern
Skattelagstiftningen och företagandet
1995/96:324 av *Charlotta L Bjälkebring* (v) till kulturmi-
nistern

Avtalet med TV4	Prot. 1995/96:68	88
1995/96:325 av <i>Tomas Eneroth</i> (s) till näringsministern	13 mars	88
Patentintrång		88
1995/96:326 av <i>Ewa Larsson</i> (mp) till civilministern		88
Olympiska spel i Stockholm		88
1995/96:327 av <i>Maggi Mikaelsson</i> (v) till näringsministern		88
Extramedel till biotopskydd		88
1995/96:328 av <i>Marianne Carlström</i> (s) till statsrådet Leif Blomberg		88
Insatser i invandratäta områden		88
1995/96:329 av <i>Eskil Erlandsson</i> (c) till jordbruksministern		88
Morkullejakt		88
1995/96:330 av <i>Patrik Norinder</i> (m) till jordbruksministern		88
Administrativa rutiner vid Jordbruksverket		88
17 § Kammaren åtskildes kl. 14.32.		88